

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
ŽMOGAUS IR VISUOMENĖS STUDIJŲ FAKULTETO
EDUKOLOGIJOS IR SOCIALINIO DARBO INSTITUTAS

INGA DOVSEVIČIENĖ
(EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ VALDYMAS)

**MIŠRAUS MOKYMO(SI) BŪDO TAIKYMAS: TEORINĖS
PERSPEKTYVOS IR PRAKTINĖS GALIMYBĖS PRADINIAME
UGDYME**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas:
Doc. dr. Daiva Penkauskienė

Vilnius, 2024

TURINYS

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	3
LENTELIŲ SĄRAŠAS	4
SĄVOKŲ ŽODYNĖLIS	5
ĮVADAS	7
1. MIŠRIOJO MOKYMO(SI) BŪDO APIBRĖŽTIS	10
1.1. Mišriojo mokymo(si) būdo samprata.....	10
1.2. Mišriojo mokymo(si) būdo raida	14
1.3. Mišriojo mokymo(si) būdo paskirtys.....	15
2. MIŠRIOJO MOKYMO(SI) ORGANIZAVIMAS	18
2.1. Mišriojo mokymo(si) organizavimo modeliai	18
2.2. Mišriojo mokymo(si) būdo organizavimo ypatumai ir veiksmingumas ugdymo procese	23
2.3. Mišriojo mokymo(si) būdo organizavimas mokykloje pradiniam ugdyme.....	26
3. MIŠRIOJO MOKYMO(SI) BŪDO TAIKYMO GALIMYBIŲ PRADINIAME UGDYME TYRIMAS	37
3.1. Empirinio tyrimo metodologija	37
3.2. Kokybinio tyrimo duomenų analizė	42
DISKUSIJA	62
IŠVADOS	64
REKOMENDACIJOS	66
LITERATŪRA	67
SANTRAUKA	77
SUMMARY	79
PRIEDAI	81
AKADEMINIO SĄŽININGUMO DEKLARACIJA.....	95

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Mišrusis mokymas(is) ir kitos mokymo(si) formos.....	11
2 pav. Mišriojo mokymosi pateikimo ir organizavimo schema.....	19
3 pav. VMA elementai, sukuriantys VMA nuoseklumą ir efektyvumą.....	31
4 pav. Tyrimo etapai.....	38
5 pav. Išryškėjusios temos ir kategorijos.....	43
6 pav. Kategorijos „Techniniai apribojimai“ subkategorijos.....	44
7 pav. Kategorijos „Mokymosi išteklių apribojimai“ subkategorijos.....	46
8 pav. Kategorijos „Profesiniai, kvalifikaciniai apribojimai“ subkategorijos.....	47
9 pav. Kategorijos „Laiko apribojimai“ subkategorijos.....	49
10 pav. Kategorijos „Mokinių savarankiškumo ugdymas(is)“ subkategorijos.....	51
11 pav. Kategorijos „Profesinių kompetencijų plėtojimas“ subkategorijos.....	51
12 pav. Kategorijos „Ugdymo proceso modernizavimas“ subkategorijos.....	53
13 pav. Kategorijos „Ekstremalių sąlygų iššauktas poreikis“ subkategorijos.....	55
14 pav. Kategorijos „Mokinių specifiniai poreikiai“ subkategorijos.....	56
15 pav. Kategorijos „Mokinių netinkamo elgesio valdymas“ subkategorijos.....	58
16 pav. Kategorijos „Finansinių išteklių poreikis“ subkategorijos.....	59
17 pav. Kategorijos „Tėvų ir specialistų įsitraukimas“ subkategorijos.....	60

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Mišriojo mokymo(si) apibrėžimų įvairovė.....	12
2 lentelė. Mišriojo mokymo(si) skaitmeniniai įrankiai, jų paskirtis ir nauda.....	34
3 lentelė. Klausimų sąsajos.....	39
4 lentelė. Tyrimo dalyvių charakteristika.....	40

SAVOKŲ ŽODYNĖLIS

Asinchroninis mokymas – „Visi klasės mokiniai mokosi skirtingu/lanksčiu grafiku. Bendravimas nėra tiesioginis“ (Nacionalinė švietimo agentūra [NŠA], 2020, p. 4).

Hibridinis mokymas – „mokymo proceso organizavimo būdas, kai lygiagrečiai derinami skirtingi mokymo būdai (pavyzdžiui, taikant grupinę formą, kai per pamoką dalis mokinių mokosi klasėje, kita dalis – nuotoliniu būdu)“ (NŠA, 2020, p. 10).

Informacinės komunikacinės technologijos (*angl.* information and communication technology) - Informacinės technologijos, papildytos ryšio priemonėmis. Ypatingas dėmesys skiriamas kompiuterių tinklams, informacijos perdavimo būdams. Santrumpa – IKT (Dagienė, Grigas ir Jevsikova, 2014).

Mišrusis mokymas – „mokymo proceso organizavimo būdas, kai nuosekliai derinami skirtingi mokymo būdai (pavyzdžiui, taikant grupinę formą, visiems mokiniams dalis mokymo vyksta nuosekliai nuotoliniu, vėliau – kasdieniu būdu)“ (NŠA, 2020, p. 10).

Mokymosi turinys – pagrindinių mokymo(si) proceso parametrų (tikslų, organizavimo būdų, priemonių, vertinimo) dermė ir sąveika nuolatinio tobulinimo procese (Targamadzė, 2011).

Nuotolinis mokymas – „mokymo proceso organizavimo būdas, kai mokiniai, būdami skirtingose vietose ir naudodamiesi informacinėmis komunikacijos priemonėmis ir technologijomis, bendrauja su mokytoju mokymo tikslams pasiekti. Galima tiek pavienio, tiek grupinio mokymo forma“ (NŠA, 2020, p. 3).

Sinchroninis mokymas- „visi klasės mokiniai mokosi tuo pačiu metu. Bendravimas vyksta „gyvai“ (NŠA, 2020, p. 4).

Skaitmeninės mokymo priemonės – „tikslingai sukomplektuotas skaitmeninio mokymosi turinys, pateikiamas kartu su skaitmeniniu mokymosi įrankiu (ar VMA), skirtu jam peržiūrėti ir mokymo proceso organizavimui užtikrinti“ (NŠA, 2020, p. 4).

Technologijomis grindžiamas mokymas(is) – mokymo(si) forma, pritaikyta mokyti(s) nuotoliniu, elektroniniu, virtualiu ir kitu būdu, pasitelkiant technologijas, organizuoti mokymą(si), vykdyti bet

kokio pobūdžio sąveiką ir atlikti kitus su mokymu(si) susijusius veiksmus internetinėje erdvėje (Teresevičienė, ir kt., 2015)

Tradicinis mokymas(is) (kontaktinis/kasdieninis) – vyksta kai „mokiniai reguliariai, pagal mokyklos vadovo patvirtintą pamokų tvarkaraštį, lanko mokyklą ir nuosekliai mokosi mokomi mokytojų: pagal pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas; suaugusiųjų pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas; profesinio mokymo programas ar jų modulius“ (Dėl mokymosi formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo, 2012).

Virtualioji mokymosi aplinka (VMA) – „tai informacinė sistema, turinti ir (arba) susiejanti skaitmeninius mokymo įrankius, leidžiančius pateikti skaitmeninį turinį (teorinę medžiagą, užduotis, testus ir pan.), organizuoti mokymąsi, bendrauti ir bendradarbiauti su besimokančiais, atlikti kitas mokymui reikalingas funkcijas“ (NŠA, 2020, p. 4).

Virtualus mokymas(is) – mokymas(is) naudojant virtualią mokymosi aplinką (Teresevičienė ir kt., 2015).

IVADAS

Temos aktualumas. Šiandieninio pasaulio be įvairių informacinių komunikacinių technologijų (toliau - IKT) sunku įsivaizduoti. Keičiantis mokymo(si) procesų pažinimui, keičiasi ir mokymo(si) būdai. Šiuos pokyčius smarkiai įtakoja informacinės technologijos, suteikdamos mokymo(si) procesui platesnes galimybes (Dėl Geros mokyklos koncepcijos patvirtinimo, 2015). Pasak Gulbino ir Arkušauskaitės (2015) „gebėjimas naudotis IKT tampa viena iš svarbiausių individo socialinio, kultūrinio, materialinio kapitalo plėtros sąlygų bei pagrindinių komunikacijos tarp visuomenės narių priemonių“ (p. 99). Dėl gausybės technologijomis grįstų mokymo(si) programų padedančių palengvinti mokymą(si), švietimo sistemoje pradėtos taikyti kitos ugdymo formos, keičiančios tradicinį ugdymą, įtraukiant ar kuriant naujas mokymo(si) aplinkas, metodus, priemones. Kintančios ugdymo formos, technologijų gausa bei jų prieinamumas leidžia plėtoti aktualius šiuolaikiniai švietimo sistemai mokymo(si) organizavimo būdus, vienas jų - mišrusis mokymas(is). Pasak Vaughan, Garrison ir Cleveland-Innes (2013), šiam mokymo(si) būdui skiriama vis daugiau dėmesio, dėl į mokymo(si) procesą negrįžtamai įtraukiamų skaitmeninių technologų.

Mokyklų uždarymai ir kiti apribojimai dėl COVID-19 pandemijos išryškino pradinio ugdymo stipriąsias ir silpnąsias puses. Švietimo sistema įrodė gebanti taikyti naujoves ir naujus metodus, visgi atsiskleidė ir trūkumai, susiję su gebėjimais naudotis skirtingas ugdymo(si) aplinkas bei priemones (Europos sąjungos taryba, 2021). Šio iššūkio metu išryškėjusios problemos suteikė galimybę giliau įvertinti mokymo(si) procesą ir paskatino ieškoti inovatyvių sprendimų, kurie galėtų padėti stiprinti pradinio ugdymo efektyvumą ir atsparumą būsimoms krizėms.

Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2024 metų veiklos plane numatytas tikslas - užtikrinti visiems prieinamą šiuolaikinį ugdymo turinį, kuris būtų prieinamas skaitmeniniu formatu, bei sudarytų galimybes individualizuotam nuotoliniam ugdymui, ne tik ekstremaliomis sąlygomis (Dėl Lietuvos respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2024 metų veiklos plano patvirtinimo, 2024). Taip pat didelis dėmesys mišriajam mokymui(si) skiriamas Skaitmeninio švietimo veiksmų plane 2021 – 2027 (Europos komisija, 2020), šiame dokumente mišrusis mokymas(is) nurodomas kaip strateginių prioritetų pavyzdys, kuris gali būti naudojamas mokymo(si) procesams atlikti, atkreipiant dėmesį į sparčiai gausėjantį skaitmeninių technologijų diegimą, švietimo tobulinimui ir gerinimui. Europos Sąjungos tarybos (2021) rekomendacijose minima, kad žmogaus ir vaiko teisė į mokslą yra išskirtinai svarbi. Minėtuose rekomendacijoje taip pat pabrėžiama, kad nesvarbu koku būdu vyksta mokymo(si) procesas - tradiciniu ar kitu mokymo(si) būdu, tokiu kaip mišrusis mokymas(is), svarbiausia, kad būtų užtikrintas kokybiškas ir prieinamas išsilavinimas visiems. COVID-19 pandemija parodė, kad tradiciniai mokymo(si) būdai gali būti pažeidžiami, o mišriojo mokymo(si) būdas gali būti tinkama alternatyva. Šis mokymo(si) būdas atveria duris ne tik efektyvesniam mokymui(si), bet ir suteikia galimybes į švietimo procesą

įtraukti įvairias socialines grupes bei individualius asmenis, įskaitant tuos, kurie negali lankyti mokyklų dėl įvairių priežasčių (Europos Sąjungos taryba, 2021). Skaitmeninių technologijų taikymas ir mišriojo mokymo(si) būdo plėtra gali skatinti mokinių įgūdžių, bendradarbiavimo ir kūrybiškumo augimą, suteikiant jiems platesnes galimybes mokytis ir tobulėti.

Temos naujumas, iširtumas – Švietimo sistemoje mišrusis mokymo(si) būdas yra ganėtinai naujas reiškinys, atsižvelgiant į jo santykinai trumpą egzistavimo laikotarpį, pastebima, kad yra nemažai užsienio mokslininkų, kurie gilinasi į šį mokymo(si) būdą. Ypatingas mokslininkų dėmesys yra skiriamas mišriojo mokymo(si) apibrėžimui ir jo sąsajomis su kitais mokymo(si) būdais. Apie tai rašė Bonk ir Graham (2012), Cohen, Nørgård ir Mor (2020), Cronje (2020), Prahmana ir kt. (2021), Raad ir Odhabi (2021), Rae, (2021). Visgi mokslininkų nuomonės dėl mišriojo mokymo(si) būdo apibrėžimo dažnu atveju skyrėsi, o šiuo netikslumu domėjosi Fedorova (2020) ir Liimatainen (2023). Gan plačiai buvo tiriami ir aprašomi mišriojo mokymo(si) modeliai ir jų pritaikymo galimybės (Barron, Cobo, Ciarrusta ir Munoz-Najar, 2021; Deshpande ir Shesh, 2021; Garrison ir Kanuka, 2004; Hofmann, 2018; Horn ir Fisher, 2017; Horn ir Staker, 2015; Rojabi, 2020). Kylančiais šio mokymo(si) būdo iššūkiais dėl didelio pasiruošimo poreikio domėjosi Rasheed, Kamsin ir Abdullah (2020), Shamir-Inbal ir Blau (2021), Tanujaya, Prahmana ir Mumu (2021). To pasėkoje kaip tinkamai pasiruošti mišriajam mokymo(si) būdai pasiūlymus ir rekomendacijas teikė Fortune, Spielman ir Pangelinan (2011), Idris (2018), Masie (2006), Staker ir Horn (2012), Suhartono (2017), Susanti ir Premeswari (2020), Wai ir Seng (2014), Xalmurzayevna, Karimovich, Zairjanovich ir Qizi (2021).

Atlikta nemažai tyrimų, kuriais siekiama nustatyti mišriojo mokymo(si) būdo efektyvumą ir naudingumą įvairiais aspektais. Yusoff, S., Yusoff, R., ir Md Noh, N. H. (2017), tyrimo metu pastebėtas, mišriojo mokymo(si) naudingumas, pritaikant jį prie mokinių gebėjimų. Ghazizadeh ir Fatemipour (2017) atlikto tyrimo metu nustatyta, kad mišrusis mokymo(si) būdas daro didelę įtaką besimokančiųjų skaitymo įgūdžiams. Ożadowicz (2020) tyrimo metu pastebėta, kad šis mokymo(si) būdas palankiai veikia besimokančiųjų lankomumą ir įsitraukimą į mokymo(si) veiklą. Lo, Han, Wong ir Tang (2021) tyrime nustatyta, kad mišrusis mokymas(is) gerina mokinių mokymosi pasiekimus ir motyvaciją. Ma ir Lee (2021), tyrimas atskleidė, kad mišrusis mokymo(si) būdas lyginant jį su visišku nuotoliniu mokymu(si) didina besimokančiųjų dėmesį. Nathaniel ir kt. (2021) pastebėta, kad šio būdo taikymas lengvina mokymo(si) sunkumų patiriančių moksleivių atpažinimą. Alam, Albozeidi, Al-Hawamdeh, ir Ahmad, (2022), atskleidė, kad mišrusis mokymo(si) būdas ugdo mokinių pasitikėjimą ir kūrybiškumą bei skatina savarankišką mokymąsi. Mohamed (2021), tyrimo metu pastebėta, kad šis mokymo(si) būdas lengvina patį mokymąsi, sumažina išlaidas, atstumą, pastangas ir laiką. Batac, Baquiran ir Agaton (2021) atliktas tyrimas atskleidė, kad šis mokymosi būdas suteikia galimybes mokytojų tobulėjimui.

Analizuojant Lietuvos mokslininkų literatūrą, pastebima, kad tema apie mišriojo mokymo(si) būdo taikymą Lietuvos švietimo kontekste nėra išsamiai nagrinėta. Šio mokymo(si) būdo taikymo rekomendacijas teikė „Nuotolinio mokymo(si)/ugdymo(si) vadovas“ (NŠA, 2020). Galimus mišriojo mokymo(si) modelius ir sampratą aptarė Laužikas (2021) ir Targamadzė (2011), o naudą Gudonienė, Rutkauskienė ir Lauraitis, (2013) bei Targamadzė (2020). Randamos ir rekomendacijos apie tinkamos mokymo(si) aplinkos kūrimą mišriajam mokymui(si) (Bilbokaitė, 2012; Makarskaitė–Petkevičienė, 2018; Žibėnienės ir Indrašienės, 2017), bei rekomendacijos, kaip efektyviai bendradarbiauti su tėvais šio ugdymo(si) metu (Slušnienė, Parišauskienė ir Balčėtienė, 2017). Visos šios temos yra aktualios ir svarbios, tačiau iki šiol trūksta išsamių Lietuvos mokslininkų tyrimų šioje srityje.

Atliktų tyrimų bei rekomendacijų apie mišriojo mokymo(si) taikymą ir naudingumą yra, tačiau tyrimų apie mišriojo mokymo(si) būdo taikymo praktines galimybes pradiniam ugdyme rasti nepavyko.

Problema: mokslinė problema formuluoja probleminiu klausimu: kokios yra mišriojo mokymo(si) būdo teorinės perspektyvos ir praktinės galimybės pradiniam ugdyme?

Tyrimo objektas: Mišraus mokymo(si) būdo taikymo teorinės perspektyvos ir praktinės galimybės pradiniam ugdyme.

Tikslas: Ištirti mišriojo mokymosi būdo taikymo pradiniam ugdyme teorines perspektyvas ir praktines galimybes.

Uždaviniai:

1. Atskleisti mišriojo mokymo(si) būdo sampratą, paskirtį bei raidą.
2. Aptarti mišriojo mokymo(si) įgyvendinimo praktiką pradiniam ugdyme.
3. Ištirti pedagogų mišriojo mokymo(si) būdo taikymo patirtis atskleidžiant šio būdo galimybes pradinėse klasėse.

Tyrimo metodai:

- *Literatūros analizė*, skirta aptarti mišriojo mokymo(si) būdo teorinius ir praktinius aspektus, įskaitant jo sampratą, paskirtį ir raidą, bei praktinį įgyvendinimą pradiniam ugdyme.
- *Kokybinis tyrimo metodas remiantis pusiau struktūrizuotu interviu*, skirtas atskleisti mokytojų profesines patirtis, taikant mišriojo mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme.
- *Kokybinė turinio analizė*, skirta apibendrinti tyrimo duomenis, siekiant atskleisti tyrime išryškėjusias temas ir reiškinius bei suvokti jų prasmę.

Darbe buvo naudojama "Zotero" informacijos tvarkymo programa, siekiant tikslaus literatūros sąrašo sudarymo pagal naudojamą citavimo stilių. Programos pagalba buvo sumažinta klaidų rizika bei laiko sąnaudos.

1. MIŠRIOJO MOKYMO(SI) BŪDO APIBRĖŽTIS

Šiame skyriuje analizuojama mišriojo mokymo(si) būdo samprata, raida ir paskirtys, aptariant šio mokymo(si) būdo svarbiausius kriterijus bei atskleidžiant stipriąsias ir silpnąsias puses.

1.1. Mišriojo mokymo(si) būdo samprata

Vaikų ugdymo procesas yra atsakingas darbas, reikalaujantis atsakingo pasiruošimo ir planavimo, sudarant ugdymo proceso planus ir aptariant pagrindinius ugdymo niuansus. Šiuolaikiniame pasaulyje pats ugdymo procesas yra ištobulėjęs, į jį įtraukta daug šiuolaikinių ugdymo priemonių ir būdų. Vienas iš jų – mišrusis vaikų ugdymas, kuris apima tradicinį kontaktinį ir nuotolinį ugdymą. Šis būdas yra labai lankstus, padedantis tiek mokytojui, tiek mokiniui prisitaikyti prie mokymo(si) proceso ir pasiekti geriausių rezultatų mokant ir mokantis.

Mišriojo mokymo(si) būdas priklauso nuo įvairių aplinkybių, todėl nėra lengvą nustatyti universalų, visa apimančią apibrėžimą. „Mišriojo mokymo(si) samprata dažnai yra sutapatinama su hibridiniu mokymu(si), todėl šie du terminai dažnai yra vartojami lygiagrečiai, tačiau Jungtinėse Amerikos Valstijose dažniausiai vartojama sąvoka yra hibridinis mokymasis“ (O’Byrne ir Pytash, 2015, p. 137). Todėl šiame darbe prieš pradedant kalbėti apie mišrųjį mokymą(si), pirmiausiai trumpai bus aptarta hibridinio mokymo(si) samprata.

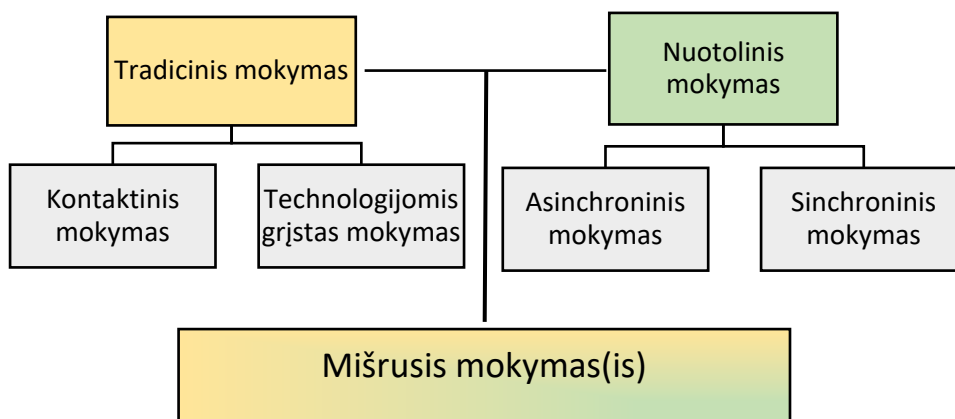
Nėra vienos tikslios hibridinio mokymo(si) teorijos. Pati hibridinio mokymo(si) samprata yra nauja, kurios esmė yra technologijų integracija moksle. Ji laikoma inovatyvia ugdymo teorija, atnešusia naujovių į dabartinę ugdymo sistemą. Šiam mokymo(si) būdai didelę teigiamą įtaką turi informacinės technologijos, kurios lengvina bei gerina mokomosios medžiagos kokybišką pateikimą ir pritaikymą (Raad ir Odhabi, 2021). Dėl savo naujumo, hibridinis mokymas(is) dažnai sutapatinama ir su nuotoliniu mokymu(si). Tačiau nuotolinio mokymo(si) apibrėžimas pradėtas naudoti dar XVIII amžiuje, išpopuliarėjus susirašinėjimo tarpusavyje erai (Raad ir Odhabi, 2021).

Naujajame skaitmeniniame amžiuje išpopuliarėjus hibridiniam mokymui(si), susikūrė naujos švietimo ir ugdymo erdvės, atvėrusios naujas galimybes mokymo(si) procese. Pastarasis mokymo(si) būdas kuria šių dienų pedagogikos naują teoriją, kai mokymo(si) vykstančio vaikams prisijungus internetu, o mokytojui būnant klasėje metu, vaikai mokomi savarankiškumo, sąžiningumo ir bendradarbiavimo tarpusavyje (Cohen ir kt., 2020). Kitaip tariant, hibridinis mokymas(is) yra reikalaujantis daugiau savarankiškumo, jį sunkiau kontroliuoti, nes mokytojas ir mokiniai yra skirtingose mokymo(si) erdvėse.

Atsižvelgiant į hibridinio mokymo(si) esmę, jis sieja tarpusavyje nuotolinį ir kontaktinį mokymą(si), kai dalis mokinių arba mokytojas yra klasėje, o kita dalis – namuose prisijungia nuotoliniu būdu (Raad ir Odhabi, 2021). Taigi hibridinis ir mišrusis mokymas(is) iš esmės negali būti atsieti, nes kalbant apie mišrųjį mokymą(si), jį taip pat galima apibūdinti kaip mokymo(si)

procesą, susidedantį iš tiesioginio ir netiesioginio (nuotolinio) mokymo(si) (Rae, 2021). Tačiau jo išskirtinė ypatybė yra ta, kad tai „mokymo proceso organizavimo būdas, kai nuosekliai derinami skirtingi mokymo būdai“ – tradicinis ir nuotolinis. Tokiu būdu viena dalis vyksta nuotoliniu būdu, o kita kontaktiniu atvykus į ugdymo įstaigą (NŠA, 2020, p. 10). Šie mokymo(si) būdai vyksta nuosekliai, vieną keičiant kitu.

Mišriojo mokymo(si) apibrėžimas yra labai svarbus norint šį mokymosi būdą atskirti nuo kitų mokymo(si) formų. Painiava kyla dėl tam tikrų švietimo praktikų - kuomet kontaktinis mokymas, kuriame gausu technologijų, asinchroninis ir sinchroninis mokymas – persipina su kai kuriomis mišriojo mokymo(si) ypatybėmis, bet neatliepia visų mišriajam mokymo(si) būdai reikalingų elementų (žr. 1 pav.). Viena iš svarbiausių mišriojo mokymo(si) apibrėžimo dalių yra ta, kad jis turi apimti elementų visumą: galimybę valdyti laiką, vietą, kelią ir/arba tempą (Staker ir Horn, 2012), bet to jis labiau susijęs su klasės aplinka, o ne su mokinių kontroliavimu (Michael, 2016).

1 pav. *Mišrusis mokymas(is) ir kitos mokymo(si) formos* (Staker ir Horn, 2012)

Kontaktinis bei technologijomis grįstas mokymas savaime nėra mišriojo mokymo(si) formos, bet derinant jas su nuotolinio mokymo(si) formomis gali būti sukuriamas mišrusis mokymas(is). Ta pati situacija ir su nuotoliniu mokymu(si), nors jis suteikia galimybę naudoti internetą mokymo(si) tikslams bei kontroliuoti laiką, vietą, kelią ir/arba tempą, bet iš esmės neatitinka mišriojo mokymosi(si) apibrėžimo, dėl kitų privalomų elementų trūkumo.

Per daugelį metų literatūroje buvo pateikta daug mišriojo mokymo(si) apibrėžimų (žr. 1 lentelę), bet dauguma jų buvo apie kontaktinio ir nuotolinio mokymosi koncepcijų derinimą (Cronje, 2020; Prasetya, Wibawa, Hirashima ir Hayashi, 2020).

1 lentelė. *Mišriojo mokymo(si) apibrėžimų įvairovė*

Autoriai	Apibrėžimas
Alam ir kt. (2022)	Šis mokomo(si) būdas sujungia tradicinį mokymą(si) klasėje su naujais novatoriškais mokymo(si) metodais bei idėjomis.
Bonk ir Graham (2012)	Tai skirtingų mokymo metodų derinimas tarpusavyje, tradicinio ir nuotolinio mokymo(si) kombinacija bei mokymo(si) būdų kombinavimas tarpusavyje.
Cronje (2020)	Atitinkamų teorijų, metodų ir informacinių technologijų derinimas mokymosi tikslams.
European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture (2021)	Šis mokymas(is) vyksta tuomet, kai visi proceso dalyviai (mokiniai, mokytojai ir mokykla) ugdyme taiko daugiau nei vieną metodą: derina nuotolinio mokymo(si) aplinkas su dalyvavimu ugdymo įstaigoje bei skaitmenines mokymo(si) priemones su tradicinėmis.
European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture (2020)	Tai mokymo(si) procesas aprėpiantis įvairius veiksnius: mokymosi aplinką, kompetencijų ugdymą, emocines sritis ir visus ugdyme dalyvaujančius asmenis.
Horn ir Staker (2015)	Tai formaliojo švietimo programa, kurioje besimokantysis bent iš dalies mokomas internetu, turėdamas tam tikrą kontrolės elementą: laiko, vietos, kelio ir (arba) tempo atžvilgiu.
Michael (2016)	Tai daugiarūšis mokymosi būdas, kurio tikslas leisti besimokančiajam kontroliuoti kada, kur ir kaip jis mokysis.
NŠA (2020, p. 10)	Tai „mokymo proceso organizavimo būdas, kai nuosekliai derinami skirtingi mokymo būdai“ – tradicinis ir nuotolinis. Viena dalis vyksta nuotoliniu būdu, o kita kontaktiniu atvykus į ugdymo įstaigą.
Prahmana ir kt. (2021)	Tai mokymo(si) metodų ir technologijų derinys.
Tang ir Chaw (2016)	Tai mokymo(si) metodas, sujungiantis kontaktinį mokymą(si) su mokymu(si) internetu.
Targamadžė (2011)	Tai sinchroninio ir asinchroninio mokymo(si) būdo derinimas tarpusavyje, naudojant virtualias klases ir mokymo(si) valdymo sistemas.

Pastebima, kad Tang ir Chaw (2016) ir NŠA (2020), mišriojo mokymo(si) sąvoka aiškina kaip mokymo(si) metodą ar būdą, kuris sujungia tradicinį ir nuotolinį mokymą(si). Tuo tarpu Alam ir kt. (2022), Bonk ir Graham (2012), Prahmana ir kt. (2021) ir Targamadžė (2011), didesnę dėmesį skiria mokymo(si) metodų ir technologijų derinimui tarpusavyje. Nors daug apibrėžimų rodo, kad mišrusis mokymo(si) būdas yra tiesiog kontaktinio mokymo(si), nuotolinio mokymo(si) ir technologijų derinys, randama ir kur kas platesnių apibrėžimų. Cronje (2020) tvirtina, kad reikėtų daugiau dėmesio skirti atitinkamoms mokymosi teorijoms bei pedagoginiams aspektams. Pasak jo, mišriojo mokymo(si) sąvoka turėtų būti apibrėžiama kaip atitinkamų teorijų, metodų ir informacinių technologijų derinimas mokymo(si) tikslams. Mišrusis mokymas(is) turėtų būti suprantamas kaip platesnė sąvoka, o ne tik kaip kontaktinio ir nuotolinio mokymo(si) derinimas.

Horn ir Staker (2015) teigimu, mišrusis mokymas(is) pirmiausia yra formaliojo švietimo programa, kurioje besimokantysis bent iš dalies mokomas internetu, turėdamas tam tikrą kontrolės elementą: laiko, vietos, kelio ir (arba) tempo atžvilgiu. Šie kontrolės elementai svarbūs tuo, kad be jų mišrusis mokymas(is) nesiskirs nuo tradicinio. Siekiant susidaryti aiškesnį vaizdą pateikiami pagrindiniai kontrolės elementų aspektai:

- Svarbu, kad naudojamos IKT bent iš dalies pakeistų mokymo(si) būdą iš mokinio perspektyvos, ir netaptų tik skaitmeninių įrankių naudojimas klasėje iš mokytojo perspektyvos.
- Mokymas(is) negali vykti tik nuotoliniu būdu, privalomas realių susitikimų tvarkaraštis.
- Privalomas nuotolinių ir realių susitikimų veiklų suderinamumas ir tęstinumas.

Papildant minėtuosius kontrolės elementus labai svarbu atkreipti dėmesį, kad būtų užtikrintas mokytojo kaip vadovo ir turinio eksperto vaidmuo. Naudojamos IKT yra ne kas kita, kaip mokytojo pasirinktas įrankis ir nors mišrusis mokymas(is) gali suteikti galimybę besimokantiejiems kontroliuoti kada, kur ir kaip jie tai darys, tai tik papildoma pagalba pedagogui (Michael, 2016). Dar vienas svarbus elementas - mokymo(si) priežiūra ir kontroliavimas, t. y. besimokantysis turi atsiskaityti tai, ką išmoko naudodamasis skaitmeniniu turiniu (Staker ir Horn, 2012).

Nemažas dėmesys mišriajam mokymui(si) skiriamas tarptautiniuose bei Lietuvos švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose. Europos komisijos gairėse (2020), dėl mišriojo mokymo(si) mokykliniame ugdyme 2020/21m., nurodoma, kad šis mokymo(si) būdas nėra tik virtualių ir tiesioginių užsiėmimų ugdymo tikslais derinimas, tai mokymo(si) procesas aprėpiantis įvairius veiksnius: mokymo(si) aplinką, kompetencijų ugdymą, emocines sritis ir visus ugdyme dalyvaujančius asmenis (European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, 2020). Kituose Europos komisijos leidiniuose randamas mišriojo mokymo(si) būdo sampratos papildymas, kad šis mokymas(is) vyksta tuomet, kai visi proceso dalyviai (mokiniai, mokytojai ir mokykla) ugdyme taiko daugiau nei vieną metodą: derina nuotolinio mokymo(si) aplinkas su dalyvavimu ugdymo įstaigoje bei skaitmenines mokymo(si) priemones su tradicinėmis (European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, 2021).

Matoma, kad analizuojant šį mokymosi būdą kyla sunkumų, kurie būtent ir prasideda nuo bandymų suformuluoti aiškų mišriojo mokymo(si) apibrėžimą, kurį lėmė modelio vystymosi spontaniškumas ir daugiafunkciškumas (Fedorova, 2020). Kaip vieną iš pagrindinių priežasčių, kodėl mišrusis mokymas(is) neturi vieningo apibrėžimo aprašė Horn ir Staker (2015), pasak jų šis terminas vartojamas per plačiai: stengiantis nurodyti visas edukacines technologijas, arba per siaurai: nurodant tik priimtinausius mišriojo mokymo(si) būdus. Kitą galimą priežastį pateikia Liimatainen (2023), jo teigimu, toks neaiškumas kyla dėl mišriojo ir hibridinio mokymo(si) būdų painiojimo. Apibrėžiami ir ryškiausi šių dviejų mokymo(si) būdų skirtumai: vykdant mišrųjį mokymą(si) visi dalyviai būna toje pačioje fizinėje vietoje (mokymas visiems vyksta kontaktiniu

būdų arba visiems nuotoliniu būdu), o vykdant hibridinį mokymą(si), besimokančiųjų fizinė vieta skiriasi (dalis besimokančiųjų dalyvauja kontaktiniu būdu, o kita dalis tuo pačiu metu prisijungia nuotoliu).

Šis sąvokos netikslumas pastebimas labai plačiai, apimant Europos, Amerikos ir Azijos šalis (Horn ir Staker, 2015). Todėl labai svarbu nepasimesti, tarp informacijos gausos ir suprasti šio mokymo(si) būdo esminius elementus. Tad norint geriau suprasti mišriojo mokymo(si) būdo sampratą vertą aptarti ne tik jo apibrėžimus.

Taigi mišrusis mokymo(si) būdas nėra tiesiog tradicinio ir nuotolinio mokymo(si) derinimas. Šiam mokymosi būdai labai svarbūs ir kiti elementai: laiko, vietos, kelio (atstumo) ir/arba tempo. Mišriojo mokymo(si) metu visi jo dalyviai privalo būti toje pačioje fizinėje vietoje, mokymas(is) visiems vyksta arba kontaktiniu arba nuotoliniu būdu. Pastebima, kad labai dažnai pasitaiko šios sąvokos painiojimo su kitomis panašaus pobūdžio mokymo(si) formomis, taigi labai svarbu žinoti pagrindinius jo elementus. Mišriojo mokymo(si) esmė nėra darbo krūvio namuose didinimas ar technologijų integravimas mokymo(si) procese. Dviejų mokymo(si) aplinkų integravimas mokymo(si) procese turi vienas kitą papildyti ir susilieti tarpusavyje, o mokiniai turėtų turėti galimybę nuspręsti, kiek skirti laiko mokymuisi bei koku tempu atlikti jiems pavestas užduotis mokymosi metu.

1.2. Mišriojo mokymo(si) būdo raida

Dar 2019-2020 metais, pasaulinės pandemijos metu, visa švietimo sistema turėjo persiorientuoti ir persiorganizuoti, įskaitant visus mokinių ugdymo procesus. 2020 metais Lietuvos valstybė nusprendė dėl visų saugumo vykdyti tik nuotolinį ugdymą, sustabdant kontaktinį ugdymą mokyklose. Ši patirtis išmokė mus nuotolinio mokymo(si) galimybių, nors COVID laikotarpiu tai atrodė naujas ir labai pesimistiškas bandymas gelbėti situaciją pandemijos metu. Visuomenė dar visai nesenai turėjusi neigiamą nuomonę apie nuotolinį mokymą(si), šių dienų pasaulyje pradėjo suprasti ir tokio mokymo(si) būdo naudą, kai atsiveria naujos, dar nepatirtos galimybės mokymo ir mokymosi perspektyvoje. Pandemijos laikotarpiu ne tik Lietuvoje, bet ir didžiojoje pasaulio dalyje UNESCO (2020) duomenimis vyko griežtai nuotolinis mokymas(is), tačiau kilus visuotinei panikai, ugdymo įstaigos bandė atrasti naujas galimas perspektyvas, kurias būtų galima įgyvendinti pandemijos metu. Tuo metu atsirado mišriojo mokymo(si) reali praktika, kurios iki tol nesuprato daugelis pedagogų.

Įvairių priemonių ir aplinkų derinimas švietimo sistemoje egzistuoja jau ilgą laiką. Dalinai tai susiję su kultūriniais pokyčiais bei komunikacinių priemonių kūrimu (European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, 2021). Mišriojo mokymo(si) modelis švietimo sistemoje yra sąlyginai naujas, tačiau apie jo idėjas bei galimybes kalbama jau seniai.

Skirtingai nuo daugelio kitų pedagoginių technologijų, mišrusis mokymas(is) neturi aiškaus autoriaus ir didžiąja dalimi vystėsi spontaniškai, dėl daugybės bandymų pakeisti esamus mokymo metodus ir principus (Fedorova, 2020), pedagoginiu požiūriu jis išsivystęs iš nuotolinio mokymo(si) (Aoki, 2012). Taigi norint suprasti dabartinį mišrųjį mokymą(si), būtina aptarti kaip jis formavosi.

Tiksliai mišriojo mokymo(si) sąvokos kilmė nėra žinoma, vienas iš pirmųjų žinomų atvejų, kuomet ši sąvoka pavartota buvo Atlantoje, pranešime spaudai 1999m. (Friesen, 2012). Šioje ataskaitoje minima, kad kaip ir daugumos to laiko internetinių sąvokų, taip ir mišriojo mokymo(si) sąvokos reikšmė dar kito, o stabilizavosi tik kiek vėliau, apie 2006 m. Pasak Güzer ir Caner (2014) 2000 m. pradžioje ši sąvoka tapo viena populiariausių pedagogikoje.

Visų pirma mišrusis mokymas(is) dažniausiai buvo diegiamas aukštajame moksle, verslo institucijose ar atokesnėse vietovėse esančiose mokyklose. Tik vėliau pradėtas sėkmingai naudoti bendrojo lavinimo mokyklose (European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, 2020). Nors teigiama, kad nuo 2006 m. iki pat dabar reikšmė išliko ta pati, tačiau vis dar galima rasti skirtingų šios sąvokos apibrėžimų, kurie skiriasi savo samprata ir tam tikrais aspektais (Friesen, 2012).

Apibendrinant galima teigti, kad mišrusis ugdymas yra glaudžiai susijęs su naujovėmis technologijų pasaulyje, įrodantis, kad mokytis galima ir derinant nuotolinį su kontaktiniu būdu, planuojant mokytojo ir mokinių bendravimą, esant skirtingose vietose ir skirtingu laiku. Apie šio mokymo(si) idėjas kalbama jau seniai, tačiau pati sąvoka yra ganėtinai nauja ir vis dar tobulėjanti.

1.3. Mišriojo mokymo(si) būdo paskirtys

Mišrusis mokymas(is) yra įvairių mokymo(si) aplinkų ir priemonių derinimas, galintis atverti mokiniams galimybių pasaulį, kad ir kokia būtų jų kilmė ar gebėjimai.

Aplinka, kuri yra integruota su technologijomis kuria geresnę atmosferą mokiniams. Mokytojams technologijų pagalba atsiranda galimybė lengviau išreikšti savo kūrybingumą pamokų metu. Tačiau pasak Deshpande ir Shesh (2021) yra ir kitų mišriojo mokymo(si) pasirinkimo priežasčių:

- Didesnė prieiga - atkreipiant dėmesį į šiandieninį technologijų paplitimą, prieigos galimybė prie jų jau įprasta. Didžioji populiacijos dalis turi išmaniuosius telefonus bei galimybę juose naudotis internetu. O tai suteikia galimybes bendrauti su žmonėmis iš visų pasaulio šalių, dalintis savo mintimis, nuomone, žiniomis, taip pat atrasti naują informaciją. Tai tapo įprasta ir tradicinėse klasėse – technologijomis pagrįsti mokymo(si) būdai, bei programinės įrangos skirtos mokytis nuotoliniu būdu.

- Mokymo(si) lankstumas ir patogumas - dalis mokinių mokosi papildomai. Nenorint aukoti laiko, bet turint poreikį ar tikslą tobulėti, nuotoliniai susitikimai yra naudingi, nes suteikia kitokių galimybių.
- Ekonomiškumas ir laiko taupymas – sąnaudos ir laikas šiandieniniame pasaulyje yra labai svarbu. Dabartinė įranga skirta bendrauti nuotoliniu būdu gali patenkinti visų konkrečių grupių poreikius vienu metu. O tai ir ekonomiškiau ir užima mažiau laiko, besimokantieji pasiekiami pigiau bei didesniu mastu.
- Įdomumas: mokymąsi įdomiu daro įvairių metodų naudojimas. Mokiniais greitai atsibosta ilgos ir vienodos pamokos. Mokiniai daug efektingiau įsitraukia į veiklas, kai jos padaromos interaktyviomis.

Tuo tarpu Means, Bakia ir Murphy (2014), įvardina tokius mišriojo mokymo(si) tikslus:

- išplėsti mokymo(si) prieinamumą;
- palengvinti mokytojų darbą dirbant grupėse arba individualiai;
- kokybiškai ugdyti mokinius, turinčius įvairių poreikių;
- suteikti platesnes galimybes praktikai;
- mokymo įvairovės didinimas ir mokinių įsitraukimo stiprinimas.
- padėti mokytis sudėtingų, abstrakčių sąvokų .

Mišrusis mokymo(si) būdas organizuojamas, pasitelkiant įvairias technologijas, kurių pagalba vaikui ugdomas savarankiškumas, kūrybiškumas ir kritinis mąstymas. Nuotolinio mokymo(si) metu vaikas savarankiškai mokosi spręsti iškilusias problemas (Gudonienė ir kt., 2013). Tokio būdo taikymas mokiniams padeda įgyti įgūdžių valdyti savo emocijas ir veiksmus kritinėse situacijose, priimant tam tikrus sprendimus ir atsakomybę. Taip pat tokio mokymo(si) būdo taikymas padeda pačiai švietimo įstaigai kurti patrauklesnį mikroklimatą, motyvuojant vaikus mokytis, kuriant patrauklų ugdymo modelį, pritaikytą šiuolaikinei visuomenei (Targamadžė, 2020). Toks ugdymo būdas suteikia visai švietimo ir ugdymo sistemai lankstumo, prisitaikant prie vaikų galimybių ir poreikių, leidžia geriau pažinti vaikus, ištirti jų poreikius ir kompetencijas bei pasiekti geresnių rezultatų ugdymo srityje. Mišriojo mokymo(si) būdo taikymas įpareigoja mokinius labiau įsitraukti į ugdymo procesą, savarankiškai mokantis ir ieškant informacijos, todėl mokinys labiau įsigilina į mokomąjį dalyką, labiau susikaupia darbui, atlikdamas aktyvų vaidmenį ugdymo procese. Taip pat dirbdamas nuotoliniu būdu mokinys greičiau mato savo pasiekimų įvertinimus, tai motyvuoja labiau stengtis ir siekti geresnių rezultatų ugdymo procese. Daugiau dėmesio ugdymo metu yra skiriama užduočių žaidybinimui, tokiu būdu skatinamas mokinių kūrybiškumas ir susidomėjimas. Pasitelkiant įvairias technologijas mokymo(si) proceso metu, mokiniams daug paprasčiau perteikti vaizdinę ir rašytinę informaciją, paaiškinant teorinius dalykus IKT priemonėmis (Gudonienė ir kt., 2013). Reikia nepamiršti ir pedagogų darbo palengvinimo, dirbant

mišriuoju mokymo(si) būdu. Pedagogas turi daugiau laiko pamokos pasiruošimui, mokinių darbų taisymui, nes dalį jo darbų puikiai atlieka išmanios technologijos (pateiktys, vaizdo įrašai ir kt.), dirbant nuotoliu. Per tą laiką pedagogas gali daugiau laiko skirti mokinio stebėsenai, vertinimui, darbų taisymui ar atgalinio ryšio gavimui.

Apibendrinant galima teigti, kad mišriojo mokymo(si) būdo paskirtis, suteikti ugdymo procesui lankstumo, efektyviau pritaikant skirtingus ugdymo metodus, atsižvelgiant į mokinių kompetencijas bei poreikius. Mišrusis mokinių mokymas ugdymo įstaigai leidžia labiau prisitaikyti prie mokinio tempo ir įgūdžių, suteikti kokybiškesnę mokymą, geriau planuojant laiką ir jį paskirstant efektyviai. Taip pat mišriojo mokymo(si) būdo taikymas mokiniams suteikia daugiau motyvacijos, labiau įtraukia į veiklą. Šių dienų skubančiame pasaulyje mišrusis mokymo(si) būdas įgauna ne tik mokymo(si) pajvairinimo prasmę, bet tampa būtinybe, stengiantis pasiekti kuo geresnių mokymo rezultatų mokymo(si) procese.

2. MIŠRIOJO MOKYMO(SI) ORGANIZAVIMAS

Šiame skyriuje analizuojami mišriojo mokymo(si) būdo organizavimo modeliai, veiksmingumas bei organizavimas mokykloje, ypatingą dėmesį skiriant pradiniam ugdymui.

2.1. Mišriojo mokymo(si) organizavimo modeliai

Pradinis ugdymas reikalauja ypač daug pedagogų dėmesio ir kompetencijų, nes tokio amžiaus vaikams dažnai būna sunku sutelkti dėmesį į mokslą – tai pati mokymo(si) pradžia, kai pedagogas turi atrasti ryšį su vaiku, ugdyti jo motyvaciją mokslui. Dėl šios priežasties mišriojo mokymo(si) taikymas pradiniam ugdyme turi būti ypač gerai suplanuotas, siekiant išlaikyti vaikų susidomėjimą mokslu. Į tokį mokymo(si) būdą dažnai būna įtraukiami ir vaiko tėvai, nes vaikams, atliekant užduotis namuose, reikalinga suaugusiųjų pagalba ir kontrolė.

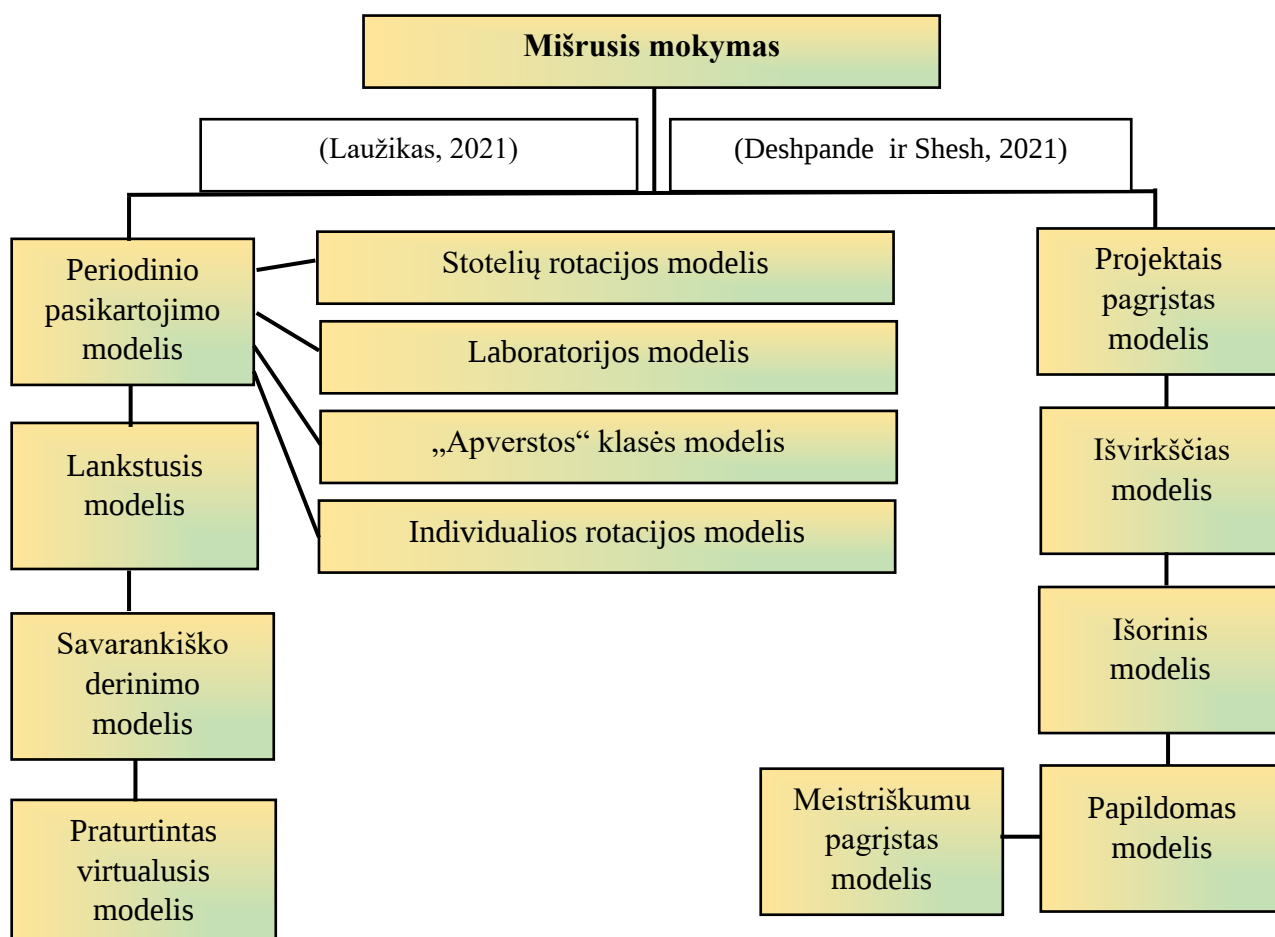
Nėra ir vieno aiškaus modelio ar instrukcijos kaip mišrųjį mokymo(si) būdą reikėtų įgyvendinti realybėje. Jis gali turėti skirtingas kontaktinio ir nuotolinio mokymo(si) konfigūracijas skirtinguose kontekstuose (Garrison ir Kanuka, 2004). Jis priklauso nuo tam tikrų elementų dermės: pedagogų kompetencijų, mokinių gebėjimų, techninių galimybių bei sparčiai besikeičiančių ir naujai diegiamų platformų skirtų mokyti nuotoliniu ir tradiciniu būdu. Norint tinkamai taikyti mišriojo mokymo(si) būdą privaloma turėti tokią infrastruktūrą, kuri leistu naudotis spartųjį interneto ryšį ir jis būtų prieinamas tiek pedagogams, tiek mokiniams. Ne mažiau svarbus reikalavimas pritaikyta ir reguliariai naujinama programinė įranga bei tinkamas pedagogų ruošimas, daugiau dėmesio skiriant mokymo(si) metodams ir turinio rengimui. (Alam ir kt., 2022)

Mišriajam mokymui(si), kaip mokymo(si) būdui yra daugybė skirtingų variacijų. Atsižvelgiant į tai, kad ugdymo programos yra pagrįstos tradiciniu ugdymu, mokymo(si) priemonės bei aplinką vis vien galima lengvai derinti ir integruoti skirtingais būdais, siekiant geriau atliepti besimokančiųjų poreikius. Koks mišriojo mokymo(si) būdas pasirinktas gali nulemti tokie veiksniai kaip: besimokančiųjų amžius ir gebėjimai, įstaigos parengtos programos, tikslai ir infrastruktūra bei pedagogų kompetencijos (European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, 2021). Siekiant mišriojo mokymo(si) efektyvumo, privaloma gebėti integruoti skirtingus ugdymo elementus į vieną vietą. Dėl lankstumo ir tarpusavio derinimo galimybių, tai gali būti kur kas sunkiau, nei naudojant vieną patikrintą mokymo(si) metodą (Hofmann, 2018). Svarbu ir tai, kad priimant sprendimą dėl mišriojo mokymo(si) modelio, jis būtų nukreiptas besimokančiųjų naudai. Turi būti aiškus supratimas ir loginis pagrindas įtraukiant šį mokymo(si) būdą į ugdymą, visi veiksmai turi būti atsakingai planuojami, kuriami ir stebimi atsižvelgiant į laukiamą grįžtamąjį ryšį (General for Education, Youth, Sport and Culture, 2020).

Europos komisijos leidinyje (2021), nurodoma, kad procesas gali būti vykdomas trimis būdais:

- Siauruoju (mikrolygmeniu) – metodas naudojamas ugdymo įstaigoje, tik su viena klase, tam tikru ugdymo metu.
- Viduriniu (mezolygmeniu) – šis metodas taikomas, kai ugdymo įstaiga pagal nustatytą planą įtraukia vis daugiau klasių, siekiant palengvinti naujo mokymo(si) būdo įvedimą.
- Plačiuoju (makrolygmeniu) – metodas taikomas, kaip visos ugdymo įstaigos mokymo(si) būdas (European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, 2021).

Informacinės technologijos ir jų integravimas į mokymo(si) procesą yra vienas esminių elementų mišriojo mokymo(si) procese. Technologiniai įrankiai palengvina mišriojo mokymo(si) organizavimą, sudarinėjant mokymo turinį, vertinant mokytojų ir mokinių žinias bei derinant nuotolinį mokymą(si) su tradiciniu. Laužiko (2021) nuomone, mišrusis mokymas dar nėra tinkamai išanalizuotas pasaulio mokslininkų, nes tai gana nauja mokymo(si) sritis, todėl kai kalbama apie mišrųjį mokymą(si), yra sunku apibrėžti vieną mokymo modelį ar mišriojo mokymo(si) struktūrą.

2 pav. Mišriojo mokymosi pateikimo ir organizavimo schema

Mišriojo mokymo(si) modelių gali būti labai daug, priklausomai tarpusavyje jungiamų skirtingų aspektų, tačiau kaip matoma 2 paveiksle, Laužikas (2021), išskiria 4 pagrindinius

modelius. Kiti tyrėjai Horn ir Staker (2015), šiuos 4 pagrindinius modelius dažniausiai naudojamus mišriojo mokymo(si) būdus apibūdina taip:

- Periodinį pasikartojimo modelį – tai dažniausiai naudojamas modelis. Jis apima bet kokią mokomąją dalyką ir mokymo(si) pakopą, kur yra fiksuotas ir aiškus tvarkaraštis, nurodantis virtualių ir realių susitikimų laikus, kurie periodiškai kartojasi. Periodinio pasikartojimo modelį mokslininkai Barron ir kt. (2021) aprašo kaip modelį, kuris nuolat derinamas su tradiciniu mokymu(si). Tačiau periodinis pasikartojimo modelis išskirtinis tuo, kad ugdymo procesas visada vyksta dviem etapais – pradžioje teikiamas tradicinis mokymas klasėje, supažindinama su nauju dalyku ar nauja tema, o tada praktinės užduotys vyksta virtualioje erdvėje bendradarbiaujant su klasės draugais ir mokytoju. Periodinio pasikartojimo modelio esmė yra galimybė konsultuotis su mokytoju kontaktiniu būdu arba virtualioje erdvėje, pagal vaiko pasirinkimą ir norą (Rojabi, 2020).

Priklausomai nuo veiklų pasikartojimo pobūdžio yra išskiriamos dar keturios šio modelio rūšys:

- Stotelių rotacijos modelis (angl. *Station Rotation*) – mokymasis gali vykti skirtingose vietose ir skirtingu būdu (mokslo įstaigoje, savarankiškas darbas namuose, virtualūs užsiėmimai), svarbiausia turi būti aiškus patvirtintas užsiėmimų grafikas, kurio visos veiklos yra privalomos. Kaip teigia Xalmurzayevna ir kt. (2021) mokslininkai, stotelių rotacijos modelis išskirtinis yra tuo, kad taikant šį modelį viskas vyksta pagal mokytojo surašytą aiškų planą. Kontaktinis, nuotolinis ir savarankiškas mokymas(is), kaitaliojami pagal tam tikrą grafiką, konkrečiu laiku ir konkrečiomis dienomis. Vaikai negali šiame modelyje planuoti lankomumo ar užimtumo, viską turi daryti pagal aiškiai suplanuotą dienotvarkę ir konkrečiu laiku.
- Laboratorijos modelis (angl. *Laboratory Rotation*) – besimokantiejiems virtualūs užsiėmimai vyksta nustatytu grafiku, skirtingose erdvėse (kompiuterių klasėje, bibliotekoje ar kitose įstaigos patalpose). Cronje (2020), laboratorijos modelį apibūdina kaip modelį, kurio metu mokiniai visada visi būna vienoje erdvėje (klasėje), tačiau skirtumas tas, kad dalį mokymosi laiko jie mokosi tradiciniu būdu, o kita dalis vyksta prie kompiuterių, prisijungus visiems prie virtualios erdvės, trečioji dalis vyksta kitoje mokyklos erdvėje visiems kartu, tačiau be jokių skaitmeninių priemonių.
- Apverstos klasės modelis (angl. *Flipped Classroom*) – mokymas(is) vyksta tradiciniu būdu (nustatytu grafiku) ir nuotoliniu (grafiko nėra), besimokantieji gali patys pasirinkti mokymosi laiką ir erdvę. Laužikas (2021) apverstos klasės modelį aprašo kaip modelį, kurio metu mokomojo dalyko turinys susideda iš nuotolinio ir tradicinio mokymo. Tradicinis mokymas(is) vyksta klasėje pamokų metu, o nuotolinis – po pamokų. Tai dažniausiai propaguojama taikant namų darbų užduočių atlikimui po pamokų.

- Individualios rotacijos modelis (angl. *Individual Rotation*) – moksleiviai mokosi kontaktiniu ir nuotoliniu būdu individualiai jiems nustatytu grafiku. Nebūtinai visi mokiniai mokosi vienodų dalykų, toje pačioje mokymosi aplinkoje. Individualios rotacijos modelis suprantamas kaip modelis, kurio esmė, kad mažiausiai viena mokymo(si) veikla būtų vykdoma nuotoliniu būdu virtualioje erdvėje. Šis modelis išskirtinis tuo, kad mokinys gali pats susiplanuoti savo veiklas ir susidėlioti savo mokymosi tvarkaraštį (Rojabi, 2020).

Siekiant atliepti mišrųjų mokymą(si) būtina sąlyga, bent vienas etapas turi būti paremtas skaitmeninėmis technologijomis. Pasak Horn ir Fisher (2017), šis modelis ypatingai populiarus tarp pradinių klasių.

- Lankstųjų modelį (angl. *A La Carte*) - jo pagrindas yra nuotolinis mokymas(is). Besimokantieji (šiuo atveju dažniausiai studentai) turi individualiai sudarytą mokymo(si) tvarkaraštį. Didžioji dalis mokymo(si) informacijos pateikiama nuotoliniu būdu, bet patys užsiėmimai vyksta kontaktiniu būdu, kurių metu studentai turi galimybes konsultuotis, dirbti grupėmis, vykdyti projektus ar dirbti individualiai (Horn ir Fisher, 2017). Lankstųjų modelį aprašo Buchal ir Songsore (2019), jų teigimu šis modelis susideda iš kontaktinio konsultavimo bei elektroninio mokymo tarpusavio sąveikos. Pats mokymo(si) procesas vyksta klasėje, tačiau būtina, kad joje būtų informacinės technologijos. Pati mokymo medžiaga ir užduotys yra pateikiamos virtualioje erdvėje, o mokytojas užima konsultanto poziciją, kai esant poreikiui vaikams paaiškina užduotis ir padeda jas atlikti.
- Savarankiško derinimo modelį - jis mažiausiai susietas su mokymosi erdve. Studentams/mokiniam siūlomi kontaktiniai ir virtualūs užsiėmimai, o tvarkaraštį jie derinasi patys individualiai. Didžioji dalis užsiėmimų vis vien turėtų būti vykdoma pamokų metu, dalyvaujant pedagogui. Savarankiško derinimo modelis išsiskiria tuo, kad jam nėra svarbi konkreti fizinė vieta. Mokiniai patys gali pasirinkti veiklas ir mokymo(si) dalykus, juos planuoti ir dėlioti tvarkaraštį pagal savo poreikius. Šio modelio esmė sudaryti vaikams kuo daugiau galimybių susiplanuoti savo mokymąsi, pagal savo galimybes ir poreikius (Rojabi, 2020).
- Praturtintą virtualų modelį (angl. *Enriched Virtual*) - jis išsiskiria tuo, kad besimokantieji tradiciniu būdu dalyvauja užsiėmimuose kiekvieną dieną, bet turi galimybę darbus pasibaigti nuotoliniu būdu be mokytojo (Horn ir Staker, 2015).

Atsižvelgdami į įvairius veiksnius: turinį, mokytoją, laiką, technologijas ir kitus išteklius, Deshpande ir Shesh (2021) pateikia ir kitus ne tokius populiarius mišriojo mokymo(si) modelius (žr. 2 pav.):

- Projektais pagrįstą modelį (angl. *Project Based*) – tai projektais grįstas mokymas(is), kuomet tradicinis mokymas(is) klasėje yra sutvirtinamas nuotoliniu mokymu(si). Nuotolyje mokiniai

mokosi ir prisijungę prie interneto ir atsijungę, tačiau projektinę veiklą privalo užbaigti bendradarbiaudami.

- Išvirkščią modelį (angl. *Inside Out*) - pagal šį modelį mokinių judėjimas vyksta įvairiose erdvėse: fizinėse klasėse, skaitmeninėse klasėse ir už fizinių klasių ribų. Mokiniai veiklas baigia už klasės ribų, todėl šiame modelyje skaitmeninės klasės vaidmuo turi didelę reikšmę, o dėmesys skiriamas išorinėms užduotims bei projektams.
- Išorinį modelį (angl. *Outside-in*) – mokymasis prasideda ir vyksta kasdien ne kontaktinių užsiėmimų metu, bet privalo baigtis fizinėje klasėje. Šiame modelyje klasė naudojama kaip saugi erdvė, kurioje galima dalintis, bendradarbiauti, išreikšti savo kūrybingumą, gauti bei teikti grįžtamąjį ryšį, kuris skatina mokinius augti.
- Papildomą modelį (angl. *Supplemental*) – mokiniai visiškai dirba nuotoliniu būdu, o kontaktiniu būdu gauna tik patarimų. Arba jie dirba tik kontaktiniu būdu klasėse, o nuotoliniu būdu pasiekama papildoma informacija.
- Meistriškumu pagrįstą modelį (angl. *Mastery-Based*) – mokiniai vis keičia nuotolinį ir kontaktinį mokymąsi atlikdami įvairias veiklas, projektus ir kt. Mokymas(is) grįstas puikiu mokinių gebėjimu savarankiškai mokytis.

Nors pastarieji mišriojo mokymo(si) modeliai aptarti gan plačiai ir apima didžiąją dalį visų taikymo būdų, tačiau, tai nėra vienintelė mokslininkų siūloma klasifikacija. Watson ir North American Council for Online Learning (2008) išskiria tris mišriojo mokymo(si) modelių apibūdinimus:

- Integruojant kontaktinį ir nuotolinį mokymą(si): kurio siekiama pagerinti klasėje vykdomas veiklas ir praturtinti patį mokymą(si) taikant naujas IKT priemones. Atsižvelgiant į tai, kad integruojamos veiklos su IKT priemonėmis didina mokinių įsitraukimą ir efektyvumą, nes sutrumpėja pamokų laikas praleistas klasėje.
- Derinant kontaktinį ir nuotolinį mokymą(si): šiuo atveju didžioji dalis mokymo(si) ir diskusijų vyksta nuotoliu, o kontaktinių susitikimų palyginus būna nedaug.
- Derinant kelis mokymo(si) metodus: šiuo atveju mišrusis mokymas(is) gali vykti derinant virtualias ir fizines priemones.

Aptarus visus modelius, prieš organizuojant mišrųjį mokymo(si) procesą, siekiant geriausių rezultatų reikia pritaikyti palankiausią modelį. Jo pasirinkimas priklauso nuo daugelio veiksnių: ugdymo dalyko esmės, sudėtingumo, mokinių kompetencijų ir įgūdžių, galimybių derinti kontaktinį su nuotoliniu mokymu(si), galimybių naudotis IKT technologijomis ir kitų dalykų. Svarbiausia, kad pritaikyto ugdymo modelio metu vaikams būtų sudarytos palankiausios sąlygos mokytis ir pasiekti nustatytų ugdymojo dalyko kompetencijų ir žinių.

2.2. Mišriojo mokymo(si) būdo organizavimo ypatumai ir veiksmingumas ugdymo procese

Tinkamai organizuojamas mišrusis mokymas(is) gali turėti daug privalumų. Jis suteikia galimybę integruoti naujausias technologines inovacijas su tradicinio mokymo(si) elementais (Islam, Md. K., Sarker, Md. F. H. ir Islam, M. S., 2022). Pastaraisiais metais įvairiose šalyse atliktą daug tyrimų siekiant nustatyti mišriojo mokymo(si) efektyvumą. Tyrimuose išryškėjo, kad mišrusis mokymas(is) daro didelę įtaką besimokančiųjų skaitymo įgūdžiams (Ghazizadeh ir Fatemipour, 2017), palankiai veikia besimokančiųjų lankomumą ir įsitraukimą į mokymo veiklą (Ożadowicz, 2020), gerina mokinių mokymosi pasiekimus ir motyvaciją (Lo ir kt., 2021), didina besimokančiųjų dėmesį lyginant su visišku nuotoliniu mokymu(si) (Ma ir Lee, 2021), lengvina mokymosi sunkumų patiriančių moksleivių atpažinimą (Nathaniel ir kt., 2021), ugdo mokinių pasitikėjimą ir kūrybiškumą bei skatina savarankišką mokymąsi (Alam ir kt., 2022), lengvina patį mokymą(si), sumažina išlaidas, atstumą, pastangas ir laiką nesumažindamas naudos (Mohamed, 2021).

Atitinkamai tyrimų metu įžvelgta ir mokytojams suteiktos galimybės tobulėti (seminaruose, mokymuose), atnaujinti pedagogines žinias (naudojantis naujausiomis technologijomis), būti lankstiems, išradingiems, novatoriškiems, išlaikant teigiamą požiūrį (Batac ir kt., 2021). Tai patvirtina ir Michael (2016), jo teigimu, mišrusis mokymas(is) gali turėti didžiulį teigiamą poveikį tiek mokytojams tiek ir pačioms mokykloms. Pasak tyrėjo šis mokymo(si) būdas:

- Ypatingai motyvuoja ir įtraukia uolius mokinius siūlydamas kelis mokymo(si) būdus;
- Turi įtakos geresniam grįžtamajam ryšiui su mokiniais, nes duomenys gaunami realiu laiku. Tai lengvina moksleivių mokymo(si) savireguliaciją, padeda planuoti tolimesnius mokymo(si) žingsnius;
- Išsiplečia mokymo(si) laiką, mokytis galima bet kur ir bet kada;
- Skatina bendradarbiavimą tarp kolegų, tėvų ir mokinių;
- Suteikia intervencijos galimybę, lengviau nustatomi sunkumų turintys mokiniai, to pasekoje mokiniai gauna daugiau dėmesio ir pagalbos;
- Suteikia pasirinkimo galimybę mokiniams ir mokytojams: galima įgyvendinti skirtingus mokymo(si) stilius, mokymas pritaikytas moksleivio gebėjimams;
- Paruošia mokinius XXI amžiui;
- Padeda mokytojams tobulinti vertinimus;
- Skatina profesinį tobulėjimą, pasirinktam turiniui nesvarbus nei laikas nei vieta.

Dėl savo lankstumo mišrusis mokymo(si) būdas gali turėti reikšmės ugdymo sistemos prieinamumui: kaimo vietovės aprūpinamos kokybiškesniu ugdymu, suteikiama galimybė ugdytis mokiniams negalintiems lankyti mokyklos dėl ligos, nenumatytų aplinkybių ar pan. Visais šiais

atvejais mišriojo mokymo(si) būdas, suteikiama mokiniams galimybę gauti kompetentingų mokytojų bei specialiųjų pedagogų pagalbą/konsultaciją, kuri tuo metu kontaktiniu būdu jiems yra nepasiekiamo. Toks mokymas(is) gali turėti naudos mokinių kompetencijų tobulinimui, atsižvelgiant į mokymo(si) metodų bei aplinkos įvairovę (European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, 2021). Įrodyta, kad mišrusis mokymas(is) yra naudingas daugeliui mokinių rezultatų, dėl lanksčios prieigos prie turinio ir mokymo(si) bei galimybės mokytis iš bet kurios vietos ir bet kuriuo nustatytu metu (Means ir kt., 2009).

Šiame mokymo(si) būde įtvirtinta mintis, kad mokiniai nėra tik pasyvūs ugdymo sistemos informacijos gavėjai, o mokytojas nėra vienintelis pagalbininkas. Mokytojai padeda mokiniams individualizuoti mokymąsi, didinti jų savarankiškumą, motyvaciją, tobulinti mokymosi įgūdžius, siekiant besimokančiųjų savarankiškumo (European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, 2020). Mišrusis mokymas(is) keičia mokytojo vaidmenį iš žinių teikėjo į mentorių bei pagalbininką. Šis pokytis nenuvertina mokytojo darbo svarbos ugdyme ir nereiškia, kad darbas tampa pasyvus. Priešingai, mišrusis mokymas(is) padeda mokiniams daryti didesnę poveikį bei įtaką mokymosi procese. Įprastai tradicinis mokymas(is) būdavo nukreipiamas į mokytoją, bet naudojant mišrųjį mokymą(si) jis tampa labiau orientuotas į mokinius, o jo pagrindinis bruožas yra diferenciacija. Šis mokymo(si) modelis sukuria puikų balansą tarp interaktyvaus mokymo(si), mokinių, bei mokytojų - kurie suasmenina mokymo(si) patirtį ir prideda žmogiškojo padaršinimo, užuojautos bei rūpestingo vadovavimo elementus (University Grants Commission, 2021).

Šis mokymosi būdas puikiai tinka įgyvendinant įtraukųjį ugdymą. Dėl savo lankstumo erdvėje, laike ir gausos IKT priemonių, pritaikytų įvairiems ugdymosi poreikiams. Tai patvirtina Hofmann (2018), jo teigimu, dėl mišriojo mokymo(si) prieinamumo jis puikiai tinka regėjimo, klausos ir judesio sutrikimų turintiems moksleiviams. Apie mišriojo ugdymo(si) naudą įtraukiamame ugdyme minima ir Europos komisijos dokumentuose ugdymui (2020), teigiant, kad mišrusis mokymas(is) akivaizdžiai padeda vaikams turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, diferencijuojant ir individualizuojant mokymą(si) ir vertinimą(si) (European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, 2020). Šias mintis puikiai iliustruoja Yusoff ir kt. (2017) tyrimo metu gauti rezultatai, kuriuose nurodoma, kad mišrusis mokymas(is) yra labai naudingas, tačiau jis turi būti pritaikytas prie mokinių gebėjimų.

Bandant atrasti mišriojo mokymo(si) pranašumus, 2020 metais atlikti tyrimai parodė, kad mišrusis mokymas(is) suteikia ugdymo procesui daugiau efektyvumo ir naudos, nei taikant vien tradicinį ugdymą kontaktiniu būdu (University Grants Commission, 2021). Tie, kurie yra bandę mišrųjį mokymą(si), gali pritarti teiginiui, jog įvairių išmaniųjų technologijų integravimas į ugdymo procesą padeda lavinti tiek asmeninį, tiek kolektyvinį mokymą(si). Pažangios technologijos taip pat

suteikia pačiam mokymo(si) procesui patrauklumo bei didina mokinių motyvaciją mokytis. Mokymo(si) turinys, perkeltas į skaitmeninę erdvę palengvina mokinių vertinimą, leidžia geriau įvertinti jų pažangumą, renkant ir sisteminant duomenis apie mokinių įgytus gebėjimus ir įgūdžius ugdymo metu. Tokie privalumai ir nuolat renkama bei sisteminama informacija vėliau leidžia analizuoti kiekvieno mokinio gebėjimus ir kompetencijas, pritaikant asmeninius ugdymo ir mokymo planus kiekvienam mokiniui individualiai. Taip pat, tai puiki pažanga bei atsiradusios galimybės pačioms ugdymo įstaigoms dalintis informacija ir pasiekimais, taip tobulinant patį ugdymo procesą, nuolat atnaujinant mokymo žinias ir kompetencijas. Mišrusis mokymas(is) laikomas vienu efektyviausių masinio personalizuoto mokymo(si) būdu.

Nors mišrusis mokymas(is) yra labai patrauklus, tačiau negalima pamiršti ir šio mokymo(si) būdo trūkumų. Pagrindiniu iššūkiu mokiniams, mokytojams ir ugdymo įstaigoms pastebėtas technologinis aspektas (Rasheed ir kt., 2020). Tai ypatingai susiję su technologijų trūkumu ir interneto pasiekiamumu (Tanujaya ir kt., 2021). Reikia atsižvelgti ir į tai, kad ne visi ugdytiniai gali turėti reikiamas technologijas, arba ne visi mokėti jomis naudotis. Kadangi mišriojo mokymo(si) metu mokomoji medžiaga pateikiama technologijų pagalba, išmanieji įrenginiai privalo būti saugūs, patikimi, suprantami ir prieinami visai tikslinei auditorijai (European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, 2020). Kitais iššūkiais įvardijami pedagoginio pasirengimo ir ugdymo įstaigų palaikymo trūkumas bei didelis darbo krūvis (Batac ir kt., 2021; Shamir-Inbal ir Blau, 2021). Šiuos iššūkius papildė ir kintančios aplinkos kontaktinių pamokų metu sunkumai bei dėmesio ir pedagogų neverbalinių patarimų praradimas (Mohamed, 2021). Mišrusis mokymas(is) iš dalies mokiniams suteikia laisvę, taigi tuo metu kai jie mokosi savarankiškai kyla rizika, kad nebus pakankamai gerai išmokta bei išanalizuota pateikta medžiaga, nes mokymo(si) metu mokytojas praranda dalį kontrolės. Be to pastebėta, kad mokiniai taikantys mišrųjį mokymo(si) būdą, kuomet mokymas(is) vyksta nuotoliniu būdu patiria tėvų paramos trūkumą, jaučia vienatvę bei nerimą (Shamir-Inbal ir Blau, 2021). Svarbu ir tai, kad dėl modelio taikymo variacijų gausos, ne visos jos būna veiksmingos (Koch ir McAdory, 2012). Taigi siekiant sėkmingo mišraus mokymo(si) įgyvendinimo, būtina numatyti ne tik galimybes, bet ir galimus iššūkius bei jų sprendimo būdus (Shamir-Inbal ir Blau, 2021).

Aptarus mišriojo ugdymo proceso veiksmingumą, išskiriant jo privalumus ir trūkumus, galima teigti, kad toks mokymo(si) būdas mokiniams suteikia didesnę laisvę bei savikontrolę mokytis pateiktą medžiagą. To pasekoje iškyla rizika, nes mokytojas praranda dalį kontrolės, bei dėl kontaktinio mokymo(si) būdo sumažėjimo, medžiagos išdėstymas užtrunka ilgiau. Žinoma, tai dar ganėtinai jaunas terminas, pasaulyje paplitęs tik 2009 metais, todėl dar nėra iki galo išanalizuotas jo poveikis mokymo(si) kokybei. Tai ugdymas, paremtas bandymais ir stebėjimais vaikų mokymo(si)

proceso metu, reikalaujantis dažnesnio vaikų pasiekimų įvertinimo, analizuojant tokio ugdymo reikšmę ir naudą.

2.3. Mišriojo mokymo(si) būdo organizavimas mokykloje pradiniam ugdyme

Lietuvoje, pradinio ugdymo programos vykdo bendrojo ugdymo ir kitos mokyklos ar kitas švietimo teikėjas (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1991). Bendrojo ugdymo mokyklų paskirčių ir vykdomų ugdymo programų galimą įvairovę nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklės.

Siekiant ugdymo(si) dermės, prieinamumo ir kokybės, pradinio ugdymo programa įgyvendinama vadovaujantis pagal mokyklos patvirtintą ugdymo planą, kuris rengiamas vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro patvirtintu pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašu, pradinio ugdymo bendrąja programa bei konkrečių metų pradinio ugdymo programos bendruoju planu ir kt. teisės aktu (Švietimo sistema ir jos struktūra, 2023). Taigi taikant mišrųjį mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme, būtina atsižvelgti į tokio amžiaus mokinių poreikius, gebėjimus ir visą juos supančią aplinką, kad ugdymo(si) procesas vyktų kuo sklandžiau į tai įsitraukiant ne tik mokytojams bet ir tėvams.

Pabrėžiama, kad pradedant taikyti mišrųjį mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme, dalis mokymo(si) turinio mokiniams turėtų būti pateikiama įprastiniu būdu (popieriniu), o kita dalis skaitmeninėse aplinkose (NŠA, 2020). Wai ir Seng (2014) siūlo pradėti nuo kontaktinių pamokų. Pasak tyrėjų šie pirmieji susitikimai turėtų būti skirti bendriems susitarimams, pagrindinių taisyklių bei mokymosi eigos aptarimui, numatomos taisyklė kaip reikia elgtis vaizdo skambučių metu, bei kaip naudotis internetinėmis bendravimo platformomis. Atsižvelgiant į pradinių klasių mokinių amžių, kuris svyruoja nuo 6 iki 12 m., suprantama, kad jiems dar reikalinga žymi pagalba ir patarimai (Suhartono, 2017). Dėl šios priežasties, Idris (2018), siūlo keletą galimų pavyzdžių kaip reikėtų paskirstyti mokinių laiką praleidžiama kontaktinių pamokų ir nuotolinių pamokų metu:

- 50% - 50% - tai yra laiką tiek kontaktiniu, tiek nuotolinius užsiėmimus vykdyti vienodu laiko intervalu;
- 75% - 25% - didžiąją dalį pamokų skirti kontaktiniams užsiėmimams ir tik 25% jų skirti nuotoliniams užsiėmimams.

Suhartono (2017) pateikia keletą patarimų, kaip mokytojai galėtų pasiruošti mišriam mokymui(si) pradiniam ugdyme:

- Priklausomai nuo mokymo(si) programos turinio, reikėtų turėti mokomųjų vaizdo įrašų, tekstų, vaizdų ir garso įrašų kurie atitiktų nuotolyje dėstomą medžiagą. Šią paruoštą mokomąją

medžiagą reikėtų integruoti į kontaktines pamokas. Tokiu metodu pamokos nuotoliniu ir kontaktiniu būdu turėtų ryšį;

- Paruošti mokomąją medžiagą, atsiskaitomąsias užduotis (testus), pagal mokomosios programos turinį ir pasidalinti visu tuo su mokiniais. Tokiu būdu mokiniai namuose galėtų mokytis ir savarankiškai bei padedami tėvų;
- Naudoti bendravimo platformas, tokias kaip „Whatsapp“, „Facebook“, el. pašto grupes ir pan., kuriose mokytojas įgalintų įvairias diskusijas, pateiktų užduotis kurias mokiniai galėtų atlikti namuose su tėvų pagalba arba su klasės draugais numatytose grupėse.
- Domėtis įvairia informacija internete pagal mokomąją programą ir ją panaudoti kaip papildomą medžiagą kontaktinių pamokų metu.

Įprasta, kad mokomąją medžiagą mokiniams dažniausiai teikia mokytojai, tačiau ugdymui vykstant mišriuju būdu, mokiniai yra skatinami savarankiškumo, taip plėtojami jų gebėjimai ieškoti informacijos, skatinamas kritinis mąstymas ir ugdomi analitiniai įgūdžiai. Mišriojo mokymo(si) metu mokiniams tenka didesnė atsakomybė nei mokantis tradiciniu būdu (Krasnova ir Demeshka, 2015).

Mišriojo mokymo(si) pradiniam ugdyme metu, taip pat labai svarbų vaidmenį įgauna mokytojai ir tėvai. Vienas iš svarbiausių mokytojams atitenkančių darbų, tai tvirtų bendradarbiavimo santykių kūrimas su mokiniais ir jų tėvais. Svarbu, kad abi pusės galėtų pasitikėti viena kita, būtų empatiškos, pasiruošusios padėti mokiniams. Mokytojai turi gebėti nukreipti mokinių tėvus tinkama kryptimi, nes tėvai yra tie palydovai kurie padeda mokiniams nuotolinių pamokų metu. Esant tinkamam bendradarbiavimui tarp mokytojų, tėvų ir mokinių yra daug lengviau spęsti problemas kylančias pamokų metu, kuomet jos vyksta nuotoliu metu (Susanti ir Premeswari, 2020).

Atsižvelgiant į mokytojų bendravimo ir bendradarbiavimo svarbą taikant mišrųjį mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme, svarbu, kad šias kompetencijas mokytojas būtų tinkamai įvaldęs, kadangi tai turi reikšmės ir ugdant teisingus mokinių bendravimo įpročius. Bendravimas ir bendradarbiavimas mokymo(si) metu leidžia pasiekti geresnių rezultatų. Komandinis darbas, diskusijos ir teisingai formuluojami argumentai bei nuomonė leidžia mokiniams daugiau sužinoti ir patirti.

Kaip viena iš svarbiausių sudėtinių dalių, bendravimo su tėvais proceso metu išskiriami tėvų susirinkimai (Slušnienė ir kt., 2017). Tėvai dažnai būna labai jautrūs savo vaikų mokymosi temomis, todėl pedagogas turi būti ne tik mokytojas, bet ir psichologas, kuriantis ryšį su visa mokyklos bendruomene, į kurią įeina visi mokyklos darbuotojai, tėvai, vaikai ir visuomenė. Ruošiantis pokalbiui su tėvais, pedagogas turi nuosekliai suplanuoti pokalbį, pasirinkti palankią vietą ir laiką. Renkantis nuotolinį bendravimą su tėvais, būtina užtikrinti, kad tėvams būtų suteiktos

visos galimybės prisijungti į tokį pokalbį. Bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencija čia ypač svarbi, nepakankamos žinios pedagogui trukdytų kurti santykius su vaiku ir jo tėvais. (Europos pedagogų skaitmeninių kompetencijų sistema „DigCompEdu“, 2017).

Dar vienas svarbus aspektas turinti įtakos mišriojo ugdymui(si) pradiniam ugdyme įgyvendinimui, pritaikyta mokymo(si) aplinka dėl kurios didžiausia atsakomybė tenka mokytojams (Yuliyana, Rochmiyati ir Maulina, 2021). Mokytojas turi gebėti tinkamai kurti ugdymo(si) aplinką. Jo tikslas sukurti mokiniams saugią aplinką, kuri užtikrintų emocinį, dvasinį, intelektualinį bei socialinį saugumą ir galimybę vystytis kiekviename lygmenyje. Fizinė erdvė turi būti tokia, kad būtų patogų naudojantis reikiama informacijos ir technologijų įrankiais. Erdvės turi būti saugios, skatinančios mokinių pasitikėjimą savimi ir savo jėgomis bei padėti mokiniams ugdytis tarpusavio santykius, grįstus bendradarbiavimo ir teisingos komunikacijos pavyzdžiais (Dėl mokytojo profesijos kompetencijos aprašo patvirtinimo, 2007). Kitaip tariant, mokytojo pareiga yra mokyti vaikus tolerancijos ir pagarbos vienas kitam, mokyti tinkamo bendradarbiavimo, kurio metu vaikai galėtų reikšti savo mintis, rodyti iniciatyvą ir prisidėti prie grupės veiklos. Svarbiausia verbalinė ir neverbalinė kalba, skatinanti vaikų laisvą bendravimą ir bendradarbiavimą mokyklos erdvėje. Pamokos metu mokytojo pareiga motyvuoti mokinius, tinkamai pristatant mokymosi uždavinius ir tikslus, žaismingai ir įdomiai pateikiant mokymosi informaciją, skatinant jų susidomėjimą, žingeidumą ir norą mokytis ir tobulėti. Pamoka turi išmokyti vaikus suprasti save ir kitus, motyvuoti vaikus, tapti sąmoningais ir sąžiningais, bei gebėti priimti tinkamus sprendimus, leidžiančius pasiekti gerų rezultatų mokomajame dalyke, laikantis draugiškumo ir bendradarbiavimo principų. Tai padeda ugdyti klasėje esantis mikroklimatas, nuotaika ir tarpusavio ryšys, veiklos planavimas ir organizavimas, žaidimų, grupinių veiklų ir diskusijos integravimas į mokymosi procesą. Taigi mišriame ugdyme vienas iš svarbiausių veiksnių yra tinkamos aplinkos sukūrimas. Pasak Žibėnienės ir Indrašienės (2017), tinkama aplinka yra tada, kai:

- klasės aplinka daro teigiamą įtaką veiklų sėkmei pamokų metu, sukuria draugišką klimatą bei kuria draugiškus mokinių tarpusavio santykius;
- visos veiklos yra įdomios, sudomina vaikus, juos įtraukiant į veiklas ir keliant jų motyvaciją darbui;
- mokiniai mokosi komandinio darbo, dirba grupelėse arba poroje, dalinasi informacija ir padeda vienas kitam;
- žaidimų integracija į mokymosi procesą gerina klasės mikroklimatą, suteikia gerų emocijų ir išmoko siekti bendrų tikslų;
- diskusija moko vaikus spręsti nesutarimus ir problemas nesipykstant, argumentuotai diskutuojant ir ieškant bendrų sprendimo būdų;

- savirefleksija vaikus moko atsiverti, išsakant savo jausmus ir nuoskaudas bei norus, tobulindama vaikų emocinį intelektą.

Kitaip tariant, vaikų mokymosi aplinka turi būti tinkama jiems mokytis, tobulėti, atsiskleisti. Vaikai turi jaustis saugiai ir užtikrintai, turi nebijoti reikšti savo mintis ir idėjas, sulaukti palaikymo ir pritarimo. Mokiniam turi būti leidžiama bandyti, planuoti, organizuoti, mąstyti ir diskutuoti, nes tik tokiu būdu bus pasiekti geriausi rezultatai ugdymo veikloje – suteikiant vaikams ugdymosi laisvę, skatinant jų minčių ir idėjų atsiskleidimą, loginį ir intelektualų mokymąsi, bandymų būdų. Taip pat mokymo proceso planavimo metu turi būti sudarytos sąlygos inovatyviomis priemonėmis (interaktyviomis lentomis, stalais, kompiuteriais ir kt.) mokytis ir tobulėti. Ugdymo(si) aplinka turi vaikui sudaryti teigiamą emociją, vaikas turi jaustis laukiamas, pripažintas ir svarbus mokymo(si) procese, jausdamas pagarbą ir palaikymą ne tik iš mokytojo, bet ir iš kitų klasės draugų. Svarbiausia suprasti, kad kiekvienas mokinytis yra individuali asmenybė, svarbi su savo mintimis ir idėjomis, todėl viso mokymo metu turi būti skatinama minčių ir idėjų laisvė, motyvuojami vaikai reikšti savo idėjas ir tobulėti mokymo(si) proceso metu.

Kalbant apie mišrųjį mokymą, vykstantį nuotoliniu būdu, išmaniosiomis technologijomis ir modernia mokymo(si) aplinka, galima pasiekti, kad ugdymas taptų įdomesnis ir motyvuotų mokinius mokytis. Tam tikslui pasiekti reikia sukurti reikiamą aplinką, atitinkančią akademinius, emocinius bei edukacinius mokinio ir visos klasės poreikius. Aplinkos kūrimas susideda iš trijų dalykų:

- sukuriamą tinkamą aplinką, naudojantis motyvuotais įrankiais;
- sudaroma galimybė sukurti integruotą erdvę pamokoje;
- mokiniai apmokomi savirealizacijos, savireguliacijos bei kaip pažinti save (Bilbokaitė, 2012).

Edukacinė erdvė yra skirta teorinį mokymą susieti su praktinėmis veiklomis, atsižvelgiant į skirtingų mokinių skirtingus interesus (Makarskaitė–Petkevičienė, 2018). Tai reiškia, kad edukacinė erdvė skirta organizuoti papildomoms ugdymo veikloms, neformaliai švietimui, lavinančiam mokinio kūrybiškumą ir žingeidumą. Tėvai taip pat bus integruoti į tokią veiklą, pamatę jos poveikį vaiko ugdymui ir pasiekimams. Mokytojams ir tėvams bendradarbiaujant, pasiekiami geresni ugdymo rezultatai, tėvų žinios gali padėti pritaikyti mokytojui individualų ugdymą, atsižvelgiant į mokinio galimybes, kompetencijas ir norus. Senasis ugdymo būdas nebetenkina ugdymo poreikių, pastebima, kad jo metu nepatiriama tiek daug naudos ugdymo procese, kaip taikant naują ugdymo proceso modelį. Reikia suprasti, kad vaikų negalima riboti, jie mokosi per smalsumą, pažinimą ir kūrybiškumą, todėl ugdymo procese turi būti suteikiama laisvė bandyti, ieškoti ir analizuoti. Taip pat suteikiama erdvė kūrybiškumui ir bandymams, kurie atneš akivaizdžią ugdymo proceso naudą. Tačiau taip pat reikia nepamiršti, kad ši karta – išmaniųjų technologijų karta, kuriai reikia daugiau leisti mokytis, pasitelkiant išmaniąsias technologijas. Tinkamai nukreipiant vaikus, telefonai ir

kompiuteriai gali tapti puikiu ugdymo įrankiu, atnešančiu vaikams žinių ir mokymosi naudos ugdymo procese.

Kaip teigia Barron ir kt. (2021) mokslininkai, mišrųjį mokymą(si) jungia tam tikri esminiai faktoriai: laikas, vieta ir mokymo būdas. Mišriojo ugdymo(si) metu derinamas mokymas(is) klasėje ir namuose. Šie mokymo(si) būdai pasak Barron ir kt. (2021), gali būti analizuojami pagal dalyvavimo aktyvumą bei būti susiskirstyti į: aktyvų dalyvavimą bei ribotą dalyvavimą ugdymo(si) metu:

- ribotas dalyvavimas vyksta tada, kai vaikai mokosi namuose, taikant nuotolinį mokymo(si) būdą. Mokytojo pareiga išdalinti individualias užduotis, skatinant vaikų savarankiškumą mokymo(si) metu. Dažniausiai tokiu būdu mokantis, mokiniai tarpusavyje nebendrauja (Barron ir kt., 2021);
- aktyvus dalyvavimas skiriasi tuo, kad visi vaikai, nesvarbu ar mokosi klasėje, ar nuotoliniu būdu, kontaktuoja tarpusavyje, dalinasi informacija, diskutuoja ir padeda vienas kitam atlikdami užduotis.

Siekiant, kad mokiniai dalyvautų aktyviai, būtina sudaryti visas sąlygas tokiam jų bendravimui, svarbu tinkamai parengti mokymo(si) erdvę, sudarant technines ir programines sąlygas mokymo(si) procesui vykti. Taip pat vaikai turi būti apmokyti, kaip namuose prisijungti prie pamokos ir visos reikiamos informacijos bei užduočių, be to jie turi būti supažindinti kaip ir kur galima bendrauti su klasės draugais, esant diskusijos ar pagalbos poreikiui

Visgi vienas iš pagrindinių mišriojo mokymo(si) elementų pradiname ugdyme yra technologijų naudojimas. Ugdymo įstaigos privalo pasirūpinti technine įranga bei skaitmeniniais įrankiais, kad nuotoliniu būdu besimokantys mokiniai galėtų siekti mokymo(si) tikslų. Pasak NŠA (2020), kuomet mišriojo mokymo(si) ugdymoji veikla yra vykdoma nuotoliniu būdu, bendrosiose programose apibrėžtam dalykų ugdymo turiniui įgyvendinti skaitmeninis turinys yra būtinas. Taigi ugdymo įstaigoms yra rekomenduojama ugdymo organizavimo veiklos funkcijas perkelti į virtualiąją aplinką (toliau VMA). Pasaulinėje edukacinių technologijų rinkoje svarbiausioms ugdymo funkcijoms užtikrinti yra siūlomi įvairūs įrankiai, kurios mokyklos renkasi individualiai, o šiuos integruotus įrankius ir susieja VMA (NŠA, 2020).

Pasak Staker ir Horn (2012), kuomet ugdymo turinys, pateikiamas VMA, atsiranda galimybė reguliuoti ir analizuoti besimokančiųjų užduočių atlikimo laiką, greitį ir kitus kriterijus. Taip pat labai svarbus aspektas yra priežiūros, kontroliavimo, gebėjimų įvertinimo bei temos aptarimo galimybė, po kiekvienos pamokos.

Sąvoką virtualioji mokymo(si) aplinka (VMA) apima erdvę, kurią palaiko įvairios komunikacinės technologijos bei kurių pagalba mokiniams ir mokytojams yra teikiama informacija, reikalinga ugdymo(si) tikslams. Ši erdvė yra skirta mokinių ir mokytojų bendravimui internetinėje

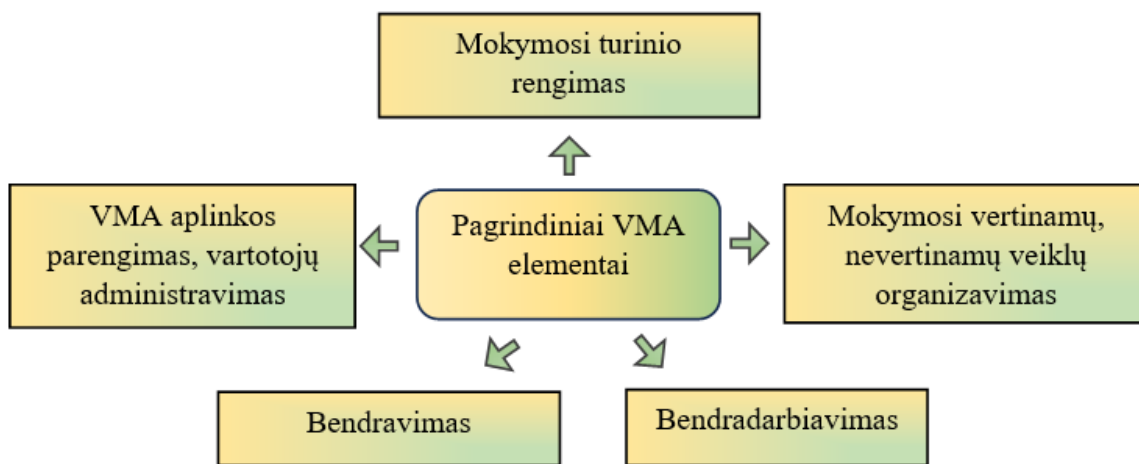
erdvėje (NŠA, 2020). Šioje erdvėje mokinių mokymas(is) organizuojamas, mokytojams pateikiant reikiamą informaciją, bendraujant bei bendradarbiaujant per įvairias programas (zoom, web, el. paštu ir kt.), atliekant mokiniams pavestas užduotis, jų įgūdžius ir kompetencijas vertinant pateiktais testais, egzaminais ir kontroliniais.

Išskiriamos esminės (VMA) veikimo funkcijos (Laužikas, 2021):

- naudotojų administravimas;
- naudotojų turimos teisės ir jų kontrolė bei valdymas;
- mokymosi strategijų ir kursų pateikimas ir organizavimas;
- bendradarbiavimas tarpusavyje, bendraujant technologijų pagalba;
- veiklos ataskaitos;
- apklausos, testai, kontroliniai, egzaminai ir diskusijos, mokinių klausimai ir grįžtamasis ryšys.

Pasak Laužiko (2021), šios išvardintos veikimo funkcijos gali būti naudojamos, pasitelkiant įvairiomis informacinėmis priemonėmis (html puslapyje ar kituose failų formatuose), o mokytojo ir mokinių bendravimas gali būti kuriamas tokiomis priemonėmis kaip vaizdo pokalbiai, įvairios diskusijos forumuose, pateiktos užduotys ir kt. Vaikų mokymo(si) ir pasiekimų vertinimas atliekamas pasitelkiant įvairius testus, kontrolinius, apklausas bei diskusijas.

Esminiai elementai, kurie padeda VMA palaikyti mokymo(si) esmę yra pateikti trečiame paveiksle (žr. 3 pav.).

3 pav. VMA elementai, sukuriantys VMA nuoseklumą ir efektyvumą (Laužikas, 2021)

Labai svarbu yra suvokti ne tik VMA privalumus ir trūkumus, tačiau ir tai, kaip tai gali praturtinti mišrųjį mokymo(si) būdą bei kuriose srityse nevertėtų VMA taikyti visiškai. Masie (2006), išskiria kelias sritis, kuriose VMA gali būti sėkmingai integruota į mišrųjį mokymą(si):

- skaityme, naudojantis VMA medžiaga;
- projektinių darbų organizavime, prie kurių gali priėti visa projekte dalyvaujanti grupė;

- VMA yra patogų dalintis informacija ir naudinga medžiaga, įgyta pamokų metu;
- VMA tinkama rengti klasės diskusijas ir pokalbius;
- VMA yra patogus ir patrauklus namų darbų pateikimas, leidžiantis tiek lengvai pateikti užduotis, tiek ir jas atlikti;
- VMA leidžia mokytojui lengvai ir operatyviai konsultuoti mokinius įvairiomis priemonėmis (laiškais, momentiniais susirašinėjimais ar vaizdo bei garso pokalbiais);
- VMA patogų planuoti ir organizuoti atsiskaitomuosius darbus bei pateikti juos mokiniams.

Xalmurzayevna ir kt. (2021) mokslininkai pateikė rekomendacijos mišriojo ugdymo proceso pasiruošimui naudojantis VMA:

- pasiruošti antrą planą tam atvejui, jei VMA neveiktų ar strigtų prisijungimai prie vaizdo pamokų. Paruošti mokiniams užduočių lapus ir išsiųsti, kad jie turėtų tam atvejui, jei neišeitų pamokos vesti gyvai - nuotoliniu būdu;
- tinkamai pritaikyti asinchroniškumą mokinių ugdymo procese, suteikiant jiems galimybę iš anksto pasiruošti pamokai. Mokiniais turi pakakti laiko įsisavinti mokomąją medžiagą bei ją suprasti;
- visada išlaikyti užduočių aiškumą, tinkamai paruošti vaikus asinchroninėms užduotims;
- visada tinkamai pasiruošti pamokai, suderinti garso ir vaizdo kokybę, kad būtų kuo mažiau techninių kliūčių pamokos metu;
- visada sudaryti sąlygas besimokančiam mokiniui prisijungti prie vaizdo skambučio, išskylant poreikiui pasikonsultuoti su mokytoju nesuprantamomis temomis;
- užtikrinti medžiagos prieinamumą mokiniams, ja pasidalinant ekrano dalijimosi funkcija;
- kiek įmanoma greičiau reaguoti į mokinių siunčiamas žinutes, taip suteikiant jiems galimybę bendrauti ir konsultotis mokymo(si) klausimais;
- pristatyti pamokos planą (esant galimybei jį padaryti prieinamą bet kuriuo metu), aiškiai įvardinti pamokos tikslus ir uždavinius.

Populiariausia šių laikų VMA yra MS Office 365, kurią galima apibūdinti kaip reikšmingą ir naudingą mokymo(si) procesui, pasižyminčią inovatyvumu. Pedagogams ši aplinka yra kaip bendravimo priemonė su mokiniais, pateikiant jiems mokomąją medžiagą, užduotis ir visą reikiamą informaciją, o taip pat leidžianti įvairiomis priemonėmis kurti mokymo(si) proceso planus virtualiais būdais (Rojabi, 2020). Aptariama VMA programa MS Office 365 yra labai perspektyvi, suteikianti daug naudingų funkcijų tiek mokytojui, tiek mokiniams (Buchal ir Songsore, 2019):

- leidžia kurti mokymo(si) procesą. MS Office 365 yra labai patogi priemonė, kuriant įvairias strategijas, planus, ieškant informacijos, fiksuojant pastebėjimus ir idėjas. Tai labai palengvina pedagogui mokymo proceso kūrimą;

- leidžia kaupti, sisteminti ir kurti mokymosi medžiagą. MS Office 365 suteikia galimybę sisteminti pagal temas informaciją, saugiai ją laikyti bei esant poreikiui lengvai pasidalinti su visais, su šia informacija susijusiais žmonėmis. Šis būdas operatyviai pakeičia popierines knygas, informaciją popieriuje, taip sutaupo mokymo priemonių (nereikia popieriaus lapo) bei galima greičiau ir aiškiau išsaugoti reikiamą išgrynintą informaciją;
- leidžia mokiniams pateikti individualias užduotis;
- leidžia pateikti grupines užduotis vienu metu visai klasei;
- leidžia planuoti susirinkimus ir susitikimus. Įvairūs dienynai, tvarkaraščiai ir kalendoriai, kurie gali būti nuolat koreguojami ir keičiami, leidžia efektyviai planuoti savo darbo laiką;
- leidžia kaupti, rinkti ir dalintis naudinga medžiaga, pasitelkiant internetines nuorodas;
- leidžia surengti tiesioginius vaizdo pokalbius asmeniškai kiekvienam mokiniui ar mokinių grupei. Vaizdo pokalbiai tampa vis labiau populiarūs šių dienų pasaulyje. Tam tereikia interneto ir kompiuterio, turinčio vaizdo kamerą. Nekainuoja papildomų resursų ir labai patogus, nes galima surengti vaizdo konferenciją ar pamoką iš bet kurios vietos esamu laiku;
- leidžia dalintis medžiaga, kuriant ir siunčiant failus ir dokumentus auditorijai;
- leidžia rašyti momentines žinutes ir pranešimus;
- leidžia parodyti ekraną mokiniams vaizdo pokalbių metu;
- leidžia įrašyti vykusią nuotolinę pamoką, pokalbius ir diskusijas bei juos vėliau peržiūrėti;
- leidžia valdyti mokinių funkcijas.

Analizuojama VMA programa, dėl išvardintų galimybių ir teigiamų savybių, leidžia mokymo(si) metu pasiekti didelę naudą ir teigiamus ugdymo(si) rezultatus (Fortune ir kt., 2011). Kalbant apie VMA teikiamus privalumus, ją naudojant mokymo(si) metu, esminiai privalumai gali būti tokie kaip patogus ir lengvas mokomosios medžiagos pateikimo forma, mokymo(si) lankstumas laiko ir vietos atžvilgiu, mokymo(si) turinio lengvas nuolatinis prieinamumas, taip pat mokomosios medžiagos, bet kokios informacijos ar mokymo(si) priemonių atnaujinimas ir patobulinimas. Aptarus, kokias galimybes suteikia VMA programa MS Office 365, galima teigti, kad ši populiari programa leidžia operatyviai planuoti mokymą mišriuoju būdu, tinkantį ir prieinamą visiems mokymo(si) proceso dalyviams.

Kaip teigiamas „Nuotolinio mokymo(si) / ugdymo(si) vadovė“ (2020), visgi vykdant mišrųjį mokymo(si) būdą, žinių, gebėjimų ir pasiekimų vertinimui yra naudojamos ne tik VMA, tačiau ir atskiri, VMA nepriklausantys įrankiai bei sistemos. Jų paskirtis bei teikiama nauda gali būti įvairi: vertinti ir įsivertinti pasiekimus, juos kaupti ar fiksuoti, kurti mokomąją interaktyvų turinį ir pan. (žr. 2 lentelę). Remiantis Gurrapu, (2024), Kotobbe (2023), NŠA (2020), NŠA (2021) ir Top Blended Learning & Online Training Tools for 2024 (2024) siūlomais mišriojo mokymo(si) įrankių sąrašais, įžvelgiama ne tik įrankių pasiūlos gausa, bet ir reali nauda mišriojo mokymo(si) metu.

2 lentelė. Mišriojo mokymo(si) skaitmeniniai įrankiai, jų paskirtis ir nauda.

Įrankio paskirtis	Įrankio pavadinimas	Teikiama nauda
Tiesioginiams susitikimams individualiai ir grupėmis/klasėmis, konferencijoms, seminarams	„Adobe Connect“, „BigBlueButton“, „Cisco Webex“, „ClickMeeting“, „Google Meet“, „GoTo Meeting“, „Microsoft Teams“, „Skype“, „Webex“, „WizIQ“, „Zoom“.	Palengvina bendravimą ir bendradarbiavimą realiuoju laiku. Suteikia galimybę vesti nuotolines pamokas. Palengvina informacijos sklaidą.
Mokomojo interaktyvaus turinio kūrimui ir redagavimui	„AI tools“, „Adobe Animate“, „Adobe Captivate“, „Adobe Spark“, „Articulate 360“, „Articulate Storyline“, „Canva“, „Easygenerator“, „Edpuzzle“, „Elucidat“, „iSpring Suite“, „Lectora“, „PlayPosit“, „Prodient“, „ThingLink“.	Sukuria patrauklų turinį: interaktyvius pristatymus, grafinius vaizdavimus, žaidimus ir vaizdo įrašus. Šie įrankiai padidina mokinių įsitraukimą pateikdami informaciją dinamiškais bei patraukliais formatais.
Žinių vertinimui, įsivertinimui	„EduLastic“, „Formative“, „Kahoot!“, „Quizalize“, „Quizizz“, „Quizlet“, „Showbie“, „Socrative“, „Tes Teach“.	Suteikia grįžtamąjį ryšį. Padeda įvertinti mokinių pažangumą.
Apklausoms	„Google form“, „Mentimeter“, „SurveyMonkey“.	Suteikia grįžtamąjį ryšį. Padeda greitai sužinoti mokinių, tėvų ir kolegų nuomonę bei poreikius.
Virtualios realybės kūrimui	„CoSpaces“, „Engage“, „Merge Cube“, „Nearpod VR“, „Unimersiv“, „zSpace“.	Įtraukia mokinius į interaktyvų turinį. Praturtina mokymą(si), suteikia galimybę tyrinėti objektus ar leisti į interaktyvias keliones.
Internetinių dokumentų kūrimui bei redagavimui	„Google dokumentai“, „Dropbox Paper“, „iCloud Drive“, „iCloud Pages“, „Microsoft Word Online“, „ONLYOFFICE“, „Writer“, „Zoho Writer“.	Suteikia galimybę kurti ir redaguoti dokumentus bei bendradarbiauti realiu laiku esant skirtingose vietose. Taip pat šių įrankių pagalba gali būti atliekamos grupinės užduotys ar projektai.
Dalijimuisi bendrais dokumentais	„Google dokumentai“.	Lengvina informacijos sklaidą.
Vaizdo įrašų kūrimui	„CloudApp“, „Loom.com“.	Suteikia galimybę įrašyti ekrane rodomą mokymo(si) medžiagą. Taip mokymą(si) darant lengviau prieinamu bet kur ir bet kada.

Kaip matoma skaitmeninių įrankių, kurie gali būti pritaikyti mišriojo mokymo(si) metu gausa yra didelė. Didžioji dalis pateiktų įrankių yra skirti interaktyvaus turinio kūrimui, bendravimo ir bendradarbiavimo poreikiams bei vertinimui/įsivertinimui, tačiau ir kitoms sritims naudingų

įrankių pasiūla yra ganėtinai plati. Minėtuosius įrankius tikslingai papildoma NŠA (2020), papildomai Nuotolinio mokymo(si) / ugdymo(si) vadove prie naudingųjų skaitmeninių įrankių yra priskiriama:

- mokyklų naudojamos mokymo(si) valdymo bei tėvų ir mokinių bendravimo ir informavimo sistemos, tokios kaip elektroniniai dienynai ir vertinimo bei pasiekimų informacijos kaupimo įrankiai;
- elektroniniai laiškai;
- „Moodle“ įrankiai: testai, diskusijų forumai, skaitmeniniai ženklai.

Papildytame „Nuotolinio mokymo(si) / ugdymo(si) vadove“ NŠA (2021), skaitmeninio turinio įrankių sąrašą išplečia ir skaitmeninio turinio aplinkos: „EDUKA klasė“, „EMA“ ir „Egzaminatorius.lt“, kurios suteigia prieigą prie jau sukurto mokymo(si) turinio. Šios aplinkos yra orientuotos į žinių tikrinimą bei užduotis skirtas mokinių savikontrolei.

Tačiau, nors Lietuvos edukacinių priemonių leidėjai yra sukūrę pakankamą dalį skaitmeninio turinio, skirtą įgyvendinti bendrąsias programas, jis dažniausiai nėra nemokamas, todėl norint naudotis jo teikiamomis galimybėmis be apribojimų būtina naudoti leidyklų siūlomas aplinkas ir įrankius. Žinoma, tam tikra dalis Lietuvoje sukurto turinio yra nemokama ir laisvai prieinama, būtent ją NŠA (2020) ir rekomenduoja naudotis. Taip pat rekomenduojami yra ir kiti skaitmeniniai įrankiai, užsienio kalba, tačiau pabrėžiama, kad jie ne visada gali atitikti šalies poreikius (NŠA, 2020).

Edukacinių priemonių pažanga suteikė mokytojams daug naudingų įrankių, kurių pagalba palengvėjo mokomosios medžiagos pateikimas vykdant mišrųjį mokymo(si) būdą. Šių įrankių įtraukimas į mokymo(si) aplinką skatina didesnę mokinių įsitraukimą ir bendradarbiavimą (Kotobbe, 2023). Tačiau būtina suprasti, kad tai yra tik pagalbos įrankis, o ne absoliutus sprendimas. Siekiant tinkamo mišriojo mokymo(si) įgyvendinimo, būtina apgalvoti visus šio mokymo(si) būdo aspektus (Gurapu, 2024). Nei vienas skaitmeninis įrankis negali būti vienareikšmiškai pripažintas pačiu tinkamiausiu ar labiausiai siektinu. Mokymo(si) sėkmė priklauso nuo daugybės komponentų: turinio pateikimo kokybės, gebėjimo kurti, keisti bei panaudoti pakartotinai (NŠA, 2020).

Apibendrinant, mišrusis mokymas(is) yra neatsiejamas nuo išmaniųjų technologijų naudojimo, leidžiantis organizuoti ugdymo procesą kokybiškai ir nenutrūkstamai. Tai lankstus ir savarankiškas procesas, kuris gali periodiškai pasikartoti ir būti pritaikytas individualiai. Įgyvendinant mišrųjį mokymą(si), svarbus vaidmuo tenka mokytojams, nes jų kompetencija lemia ugdymo(si) aplinką, kurioje mokiniai mokinsis, patirs emocijas ir įgis žinias. Be to, šis mokymo(si) būdas reikalauja tinkamo mokinių ir jų tėvų įsitraukimo, nes tik taip jis gali tinkamai funkcionuoti. Įgyvendinant mišrųjį mokymą(si), taip pat svarbus vaidmuo tenka Virtualioms mokymo(si) aplinkoms (VMA), bei skaitmeniniams įrankiams, kurie padeda pateikti mokymo(si) turinį, dalintis

mokymo(si) medžiaga bei konsultuoti mokinius. Visgi, pradiniam ugdyme šis procesas yra sudėtingas, dėl didesnio savarankiškumo poreikio bei galimų iššūkių įvairovės, ypač kai pamokos vyksta namuose, be tėvų pagalbos.

3. MIŠRIOJO MOKYMO(SI) BŪDO TAIKymo GALIMYBIŲ PRADINIAME UGDYME TYRIMAS

3.1. Empirinio tyrimo metodologija

Tyrimo tikslas: Ištirti mokytojų profesines patirtis, taikant mišriojo mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme.

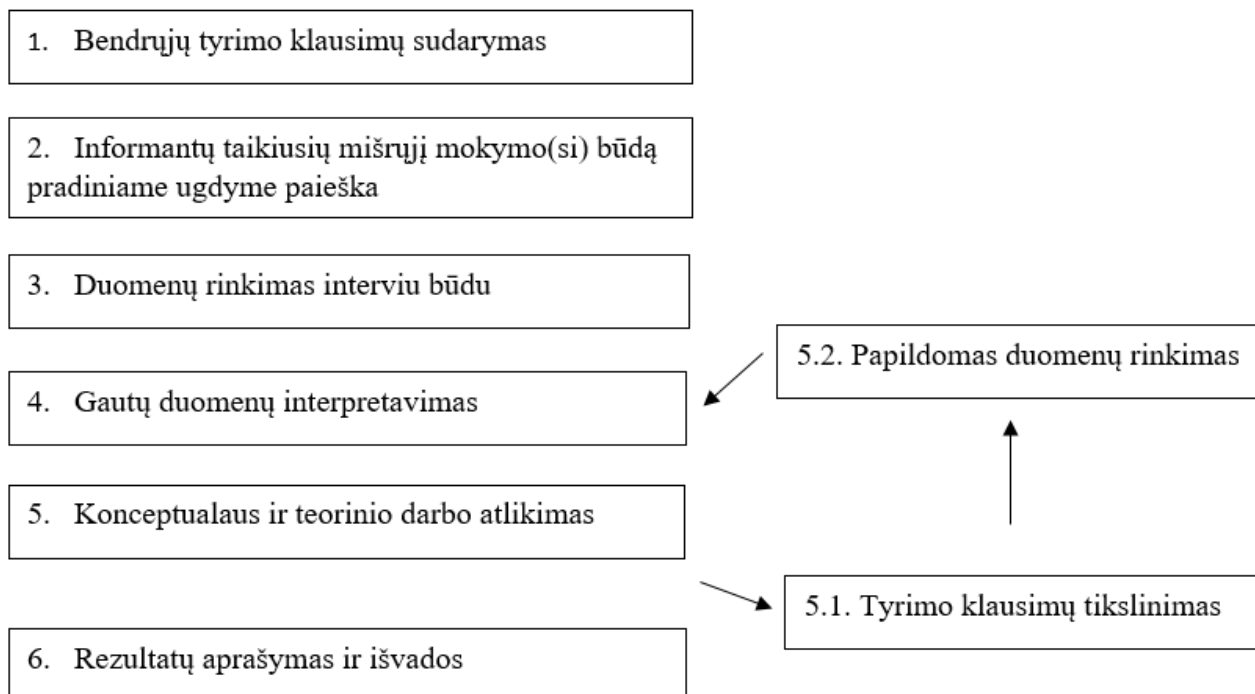
Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti patirtus mišriojo ugdymo taikymą ribojančius veiksnius;
2. Atskleisti patirtas mišriojo ugdymo taikymo naudas bei numatomas perspektyvas;
3. Atskleisti mokytojų požiūrį į būtinus vidinius ir išorinius veiksnius mišriojo ugdymo taikymui.

Tyrimo metodo pasirinkimas. Siekiant ištirti mokytojų profesines patirtis, taikant mišriojo mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme buvo pasirinktas **kokybinis tyrimas**. Mišrusis mokymo(si) būdas pradinėse klasėse yra gana naujas reiškinys, kuris dar nėra visiškai ištirtas. Todėl kokybinis tyrimas leistų gilintis į šią temą, išryškinti teorines sąvokas ir praktines galimybes, nustatyti esamus iššūkius ir galimas sėkmingo mišriojo mokymo(si) būdo įgyvendinimo strategijas, o pasak Žydžiūnaitės ir Sabaliausko (2017), bei Bitino, Rupšienės ir Žydžiūnaitės (2008) šį tyrimą tikslingą atlikti, kai pasirinkta tyrimo tema yra mažai tyrinėta bei yra mažai duomenų apie ją, kaip apie nagrinėjamą ugdymo reiškinį. Kokybinis tyrimas suteikia galimybę giliau suprasti tyrimo dalyvių požiūrį, nuomonę ir patirtį šioje srityje, taip pat identifikuoti sėkmingų praktikų pavyzdžius. Verta paminėti, kad kokybinis tyrimas leidžia išsamiai išnagrinėti kontekstą, įvairias veiksmų sąveikas ir pateikti detalią analizę, kuri galėtų būti naudinga ateities praktikoms. Taigi, kokybinis tyrimas padėtų geriau suprasti mokytojų profesines patirtis, taikant mišrųjį mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme.

Pasirinktas duomenų rinkimo metodas – **pusiau struktūrizuotas interviu**, kuris yra viena iš apklausos rūšių. Interviu tai standartizuotas, tačiau gana lankstus teminis pokalbis, kuriuo tyrėjas, siekdamas gauti kokybiškai interpretuojamą atsakymą, formuluoja teoriškai kryptingus, bet lanksčius klausimus (Bitinas, 2013). Pagrindiniai pusiau struktūrizuoto interviu klausimai yra atviri, siekiant gauti kuo platesnius, išsamesnius atsakymus, atspindinčius kiekvieno tyrimo dalyvio perspektyvą (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016). Šio metodo privalumai yra gausi, išsamiai perteikiama informacija, svarbios detalės ir naujos įžvalgos, be to, tyrėjas gali paaiškinti savo klausimus, kas didina tikimybę gauti vertingos informacijos (Rupšienė, 2007). Interviu metodas buvo pasirinktas dėl siekio atskleisti skirtingas nuomones, idėjas ir požiūrius, susijusius su tyrinėjama tema ar problema.

Empirinio tyrimo organizavimas. Tyrimas organizuotas, remiantis Bryman (2012) siūloma eilės tvarka (žr. 4 pav.). Šis modelis pasirinktas dėl savo savitumo, nes yra sudaromas bendras ryšys tarp duomenų rinkimo, interpretavimo bei konceptualaus ir teorinio darbo atlikimo, o tai suteikia galimybę gauti papildomų duomenų, tikslingų išvadų darymui.

4 pav. Tyrimo etapai

Pirmajame etape, remiantis išanalizuota literatūra buvo parengtas pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas, kurį sudarė 10 atvirų klausimų. Antrajame etape tikslinės, patogiosios atrankos būdu buvo surasti pradinio ugdymo pedagogai, jiems buvo išsiųsti kvietimai dalyvauti tyrime (žr. 1 priedą). Su pedagogais sutikusiais dalyvauti tyrime buvo susisiekti individualiai, gauti jų žodiniai sutikimai dalyvauti tyrime bei suderinta tyrimo data, laikas ir atlikimo formatas. Trečiajame etape interviu buvo vykdomi kontaktinių susitikimų metu bei „Google Meet“ platformoje. Šio etapo pabaigoje buvo vykdoma gautų duomenų transkripcija (žr. 2 priedą). Ketvirtajame bei penktajame etapuose buvo vykdoma kokybinė turinio analizė, jos metu pastebėjus duomenų trūkumą, buvo papildomai įtraukti dar du tyrimo dalyviai ir kokybinė turinio analizė tęsiama. Šeštajame - paskutiniame etape buvo vykdomas gautų duomenų rezultatų apibendrinimas ir išvadų aprašymas.

Instrumento rengimas. Instrumentą sudaro 1 interviu klausimynas. Interviu pedagogams sudarytas iš 10-ties kokybinių klausimų. Klausimai sudaryti remiantis atlikta literatūros analize ir sąsajomis su darbo uždaviniais (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Klausimų sąsajos

<i>Klausimai pedagogams</i>	<i>Sąsaja su darbo uždaviniais</i>	<i>Sąsajos su teorine darbo dalimi</i>
1. Papasakokite apie save daugiau. Kiek laiko dirbate pradinio ugdymo mokytoja? Kokia jūsų kvalifikacinė kategorija? Kiek Jums metų?		Demografinis klausimas
2. Papasakokite, kokią patirtį turite taikant mišrųjį mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme? Kokiais laiko intervalais jį vykdėte?	Atskleisti mokytojų požiūrį į būtinus vidinius ir išorinius veiksnius mišriojo ugdymo taikymui.	2.3. Mišriojo mokymo(si) būdo organizavimas pradiniam ugdyme
3. Papasakokite, koks buvo pasirengimas Jūsų mokykloje taikant mišrųjį mokymo(si) būdą? (Kas buvo suteikta? Ko trūko?)	- Atskleisti patirtus mišriojo ugdymo taikymą ribojančius veiksnius. - Atskleisti mokytojų požiūrį į būtinus vidinius ir išorinius veiksnius mišriojo ugdymo taikymui.	2.3. Mišriojo mokymo(si) būdo organizavimas pradiniam ugdyme
4. Kaip vertinate savo asmeninę mišriojo mokymo(si) būdo taikymo patirtį? Kodėl?	- Atskleisti patirtus mišriojo ugdymo taikymą ribojančius veiksnius. - Atskleisti patirtas mišriojo ugdymo taikymo naudas bei numatomas perspektyvas. - Atskleisti mokytojų požiūrį į būtinus vidinius ir išorinius veiksnius mišriojo ugdymo taikymui.	2.2. Mišriojo mokymo(si) būdo organizavimo ypatumai ir veiksmingumas ugdymo procese
5. Kokią didžiausią naudą įžvelgėte mišriojo mokymo(si) būdo taikyme?	Atskleisti patirtas mišriojo ugdymo taikymo naudas bei numatomas perspektyvas.	2.2. Mišriojo mokymo(si) būdo organizavimo ypatumai ir veiksmingumas ugdymo procese
6. Su kokiais sunkumais susidūrėte taikant mišrųjį mokymo(si) būdą? Kaip juos sprendėte?	- Atskleisti patirtus mišriojo ugdymo taikymą ribojančius veiksnius. - Atskleisti mokytojų požiūrį į būtinus vidinius ir išorinius veiksnius mišriojo ugdymo taikymui.	2.2. Mišriojo mokymo(si) būdo organizavimo ypatumai ir veiksmingumas ugdymo procese
7. Papasakokite kaip keitėsi jūsų darbo praktika po mišriojo mokymo(si) taikymo?	Atskleisti patirtas mišriojo ugdymo taikymo naudas bei numatomas perspektyvas.	2.2. Mišriojo mokymo(si) būdo organizavimo ypatumai ir veiksmingumas ugdymo procese
8. Kaip jūsų nuomone būtų tikslingiausia integruoti mišriojo mokymo(si) elementus į	- Atskleisti patirtas mišriojo ugdymo taikymo naudas bei numatomas perspektyvas. - Atskleisti mokytojų požiūrį į būtinus	2.3. Mišriojo mokymo(si) būdo organizavimas

mokinių ugdymą, kad jie būtų praktiški ir tinkami tokio amžiaus vaikams?	vidinius ir išorinius veiksnius mišriojo ugdymo taikymui.	pradiniame ugdyme
9. Kurie mišriojo mokymo(si) aspektai jūsų nuomone turėtų būti tobulinami pradiniame ugdyme? Kodėl?	- Atskleisti patirtus mišriojo ugdymo taikymą ribojančius veiksnius. - Atskleisti mokytojų požiūrį į būtinus vidinius ir išorinius veiksnius mišriojo ugdymo taikymui.	2.3. Mišriojo mokymo(si) būdo organizavimas pradiniame ugdyme
10. Papasakokite, ar ateities perspektyvoje matote mišriojo mokymo(si) būdą, kaip vieną iš galimų pradinių klasių mokinių ugdymo(si) būdų? Kodėl?	- Atskleisti patirtas mišriojo ugdymo taikymo naudas bei numatomas perspektyvas. - Atskleisti mokytojų požiūrį į būtinus vidinius ir išorinius veiksnius mišriojo ugdymo taikymui.	2.3. Mišriojo mokymo(si) būdo organizavimas pradiniame ugdyme

Tyrimo dalyviai. Kokybinio tyrimo imčiai netaikomi labai griežti reikalavimai. Tačiau siekta gauti kuo išsamesnę informaciją iš tokių tyrimo dalyvių, kurie geriausiai supranta tiriamąjį reiškinį. Tyrimo metu buvo siekiama apklausti skirtingo amžiaus, kvalifikacinės kategorijos ir skirtingos darbo patirties turinčius pedagogus. Svarbiausias kriterijus, kad jie būtų taikę mišrųjį mokymo(si) būdą pradiniame ugdyme. Tyrimo analizės ir dalyvių konfidencialumo tikslais tyrimo dalyviai pažymėti kodais: A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8 ir A9. Remiantis Žydžiūnaitės, Merkio ir Jonušaitės (2005) pavyzdžiu sudaryta tyrimo dalyvių charakteristika (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Tyrimo dalyvių charakteristika

Imties dydis	n=9
Lytis	9 moterys
Amžiaus vidurkis	44 metai
Darbo stažo dirbant su pradinėmis klasių mokiniais vidurkis	21 metai
Darbo stažas dirbant mišriuojant mokymo(si) būdu	Nuo 10 mėnesių iki 2 metų.
Pasiskirstymas pagal mokyklos tipą	1 pagrindinė mokykla, 2 gimnazijos
Geografinė sklaida	4 pedagogai iš Vilniaus apskrities ugdymo įstaigų, 5 pedagogai iš Šiaulių apskrities ugdymo įstaigų
Kvalifikacinė kategorija	4 pedagogas turi vyr., mokytojo kvalifikaciją, 5 pedagogai mokytojo metodinio kvalifikaciją

Interviu trukmė nuo 4:15 min iki 19:15 min. 9 tyrimo dalyvių imtis pasirinkta, nes gautas duomenų prisotinimas ir informacijos pasikartojimas.

Duomenų analizės metodas. Duomenų apdorojimui pasirinktas kokybinės turinio analizės metodas (content), kuris pasak Bryman (2012) yra patikimas dėl savo lankstumo bei gali būti taikomas įvairiems reiškiniams. Šio metodo tikslas sisteminant ir apibendrinant tyrimo duomenis, apibūdinti reiškinius ir atskleisti kokias prasmes žmonės suteikia šiems reiškiniams. Kokybinės turinio analizės pagalba, didelės apimties informacija yra sutraukiama ir tyrimo duomenys sujungiami į kategorijas bei subkategorijas, pagal turinio prasmę (Žydzžiūnaitė ir Sabaliauskas, 2017). Šiuo duomenų apdorojimo metodu, interviu tekstai analizuojami, siekiant atskleisti žmonių suvokimo, elgesio, strategijų, sąveikų įvairovę, o tai atliepia vykdomo tyrimo tikslą.

Kokybinei turinio analizei atlikti remtasi Žydzžiūnaitės ir kt. (2005) siūlomais kokybinės analizės žingsniais: 1. Daugkartinis teksto skaitymas; 2. Remiantis „raktiniais“ žodžiais išskiriamos svarbiausios kategorijos; 3. Kategorijų turinys skaidomas į subkategorijas; 4. Kategorijų ir subkategorijų interpretavimas bei pagrindimas teksto citatomis (žr. 3 priedą).

Imties sudarymo būdas. Tyrime taikyta tikslinė imties vienetų atranka. Imties sudarymo būdas - patogioji atranka (atrenkami lengviausiai prieinami generalinės aibės vienetai). Tyrimo dalyviai atitiko reikšmingus kriterijų reikalavimus:

- įgyta pradinio ugdymo mokytojo kvalifikacija;
- patirtis ugdant pradinių klasių mokinius mišriuoju mokymo(si) būdu.

Imties dydis, tyrimo dalyvių atrankos kriterijai. Tyrime dalyvavo 9 pedagogai, pagrindinis tyrimo dalyvių kriterijus: patirtis taikant mišrųjį mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme. Kitas taikytas tyrimo dalyvių atrankos kriterijus, tai įvairovė, buvo siekiama atlikti interviu su įvairios kvalifikacijos, skirtingose klasėse dirbančiais ir skirtingą patirtį turinčiais pradinio klasių pedagogais. Nes pasak Gaižauskaitės ir Valavičienės (2016), siekiant geriausiai atspindėti reikšmingai besiskiriančias patirtis būtina atrinkti tyrimo dalyvius, kurie atstovautų su tiriamuoju reiškiniu susijusių pozicijų įvairovei. Tyrimo (duomenų rinkimo) metu, imtis buvo tikslingai pildyta.

Tyrimo atlikimo laikas. Pasiruošimas tyrimui pradėtas 2023 m. spalio mėnesį, iki lapkričio 25 d. buvo sudarinėjamas klausimynas ir vykdoma tyrimo dalyvių taikiusių mišrųjį mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme paieška. Duomenų rinkimas pusiau struktūrizuoto interviu būdu vyko 2023 m. gruodžio - 2024 m. vasario mėnesiais. Interpretuojant gautus duomenis pastebėtas duomenų nepakankamumas, atsižvelgiant į tai, 2024 m. vasario 12 - 19 d. vyko papildomas duomenų rinkimas. Papildomų duomenų interpretavimas bei conceptualus ir teorinis darbas vyko iki kovo 25 d. Tyrimo duomenų apdorojimas baigtas balandžio 10 d.

Tyrimo etika. Tyrimo dalyviai buvo supažindinti su tyrimo tikslu, uždaviniais ir etika. Dalyvių vardai laikantis etikos principų buvo pakeisti. Atliekamų interviu metu dalyviams buvo primenama, kad pokalbiai bus įrašomi bei transkribuojami kompiuteriu, buvo prašoma žodinio sutikimo.

Atliekant tyrimą buvo laikomasi visų etikos principų, taip užtikrinant tyrimo dalyvių gerovę apklausos proceso metu ir po jo. Remtasi 5-iomis jų grupėmis pagal Trochim ir Donnelly (2006):

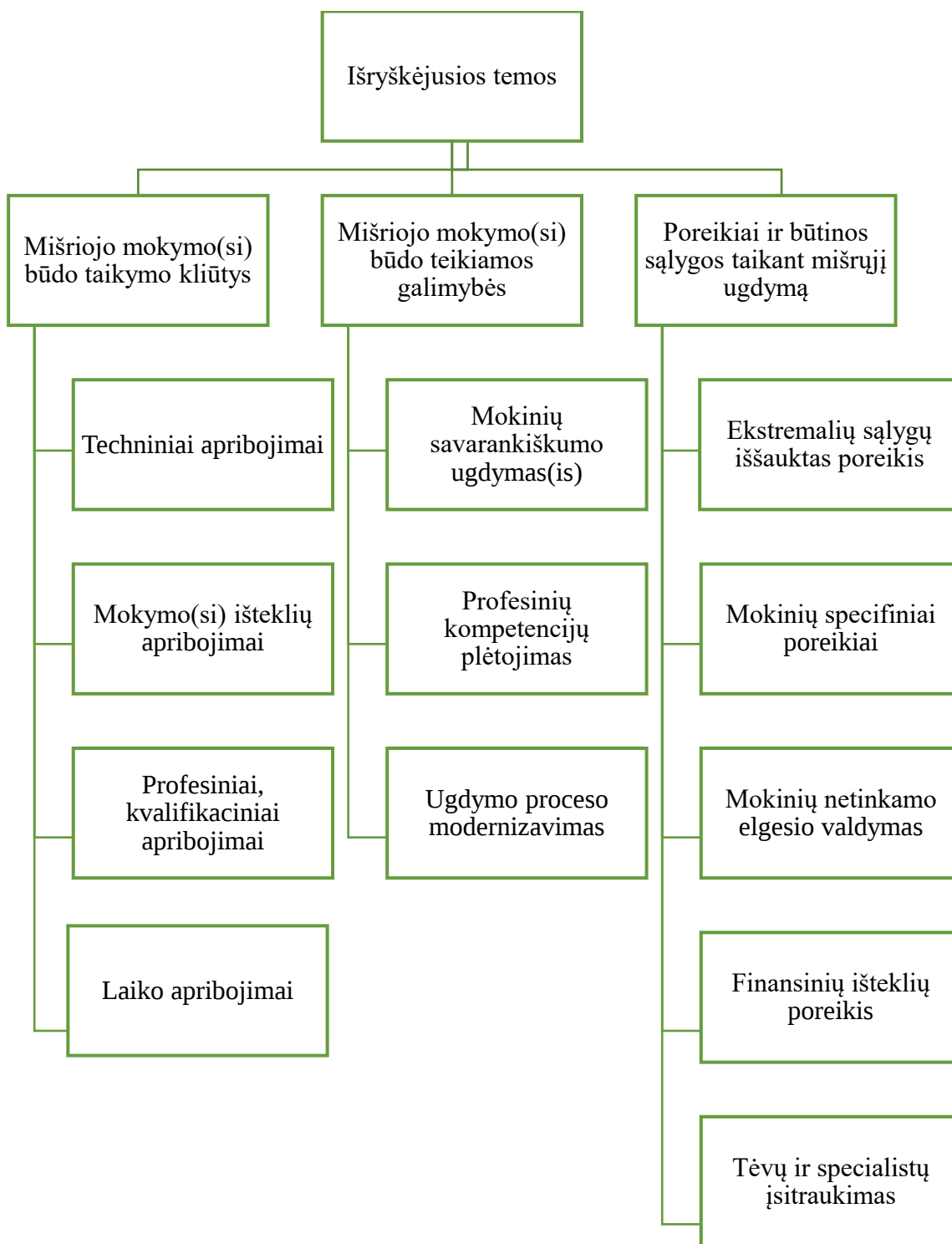
- Tiriamasis tyrime dalyvauja tik laisvanoriškai, be jokio daromo spaudimo.
- Tiriamajam atskleista tyrimo esmė, jis informuotas apie galimą riziką, tyrimo etikos principų laikymąsi. Gautas tiriamojo sutikimas dalyvauti tyrime (įrašytą diktofonu).
- Visuose tyrimo etapuose stengiamasi apsaugoti tiriamąjį nuo galimos žalos. Rūpinamasi, kad tiriamasis, vykstant tyrimui, nepakliūtų į rizikingas situacijas, nepatirtų jokios žalos: psichologinės, materialinės, fizinės, finansinės, socialinės.
- Užtikrintas iš tiriamojo ir apie tiriamąjį gautos informacijos konfidencialumas. Niekas, išskyrus tyrėją, be tiriamojo sutikimo negalės naudotis jo pateikta informacija. Užtikrinama, kad tyrimo dalyvių atsakymai bus konfidencialūs, nes jų tapatybė bus užkoduota (A1, A2, A3, A4, A5 ir t.t.).
- Užtikrintas tiriamojo anonimiškumas. Tiriamasis liks anonimu viso tyrimo metu ir atlikus tyrimą. Apdorojant ir analizuojant interviu duomenis jie nuasmeninti: tyrimo dalyviams priskirti kodai, pateikiamame interviu iš citatų išimta informacija, kuri leistų identifikuoti konkretų asmenį.

Tyrimo vieta. Tyrimas buvo vykdomas 1 Vilniaus apskrities ir 2 Šiaulių apskrities ugdymo įstaigose.

Tyrimo ribotumai. Tyrimo pradžioje buvo numatyta atlikti interviu su pradinio ugdymo pedagogais ir ugdymo įstaigų vadovais. Tačiau, dėl nepakankamo vadovų dalyvavimo, buvo nuspręsta apklausti tik pradinio ugdymo mokytojus. Šį ribotumą galima laikyti tyrimo tęstinumo galimybe kitiems tyrėjams - atlikti tyrimą su ugdymo įstaigų vadovais. Dar vienu ribotumu galima laikyti tyrėjos patirties trūkumą renkant duomenis. Dėl dalies interviu kurie buvo vykdomi nekontaktinių susitikimų metu galima įžvelgti ir riziką susijusią su tinkamų tarpusavio ryšių mezgimu tarp tyrėjos ir tyrimo dalyvio.

3.2. Kokybinio tyrimo duomenų analizė

Tyrimo metu siekiant ištirti mokytojų profesines patirtis, taikant mišriojo mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme, analizuojant duomenis išryškėjo 3 pagrindinės temos su aiškiomis kategorijomis (žr. 5 pav.).

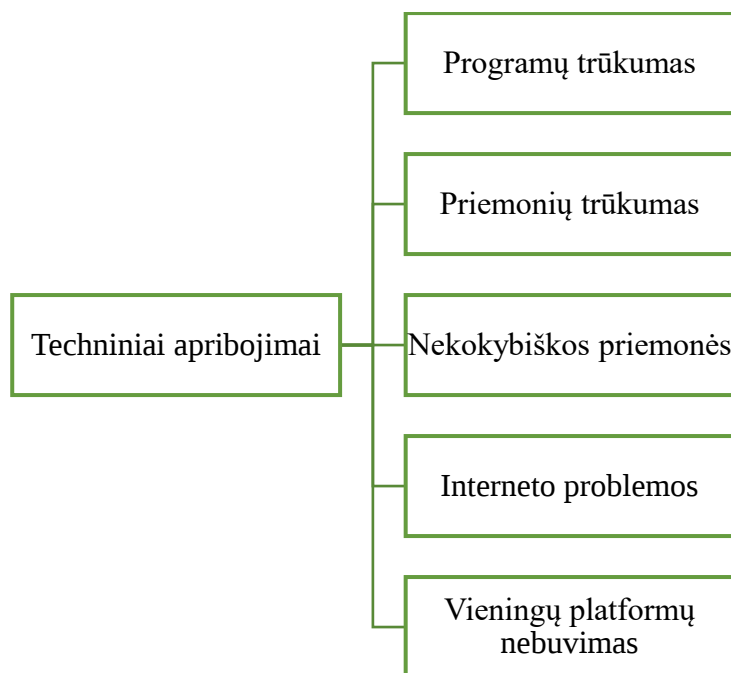

5 pav. Išryškėjusios temos ir kategorijos

Analizuojant tyrimo duomenis tema „Mišriojo mokymo(si) būdo taikymo kliūtys“ išskirtos keturios kategorijos:

1. Techniniai apribojimai
2. Mokymo(si) išteklių apribojimai
3. Profesiniai, kvalifikaciniai apribojimai
4. Laiko apribojimai

Pirmąją kategoriją „Techniniai apribojimai“ patikslina šios subkategorijos: programų trūkumas, vieningų platformų nebuvimas, nekokybiškos priemonės, priemonių trūkumas bei interneto problemos (žr. 6 pav.).

6 pav. Kategorijos „Techniniai apribojimai“ subkategorijos

Tyrimo dalyvių pasisakymai atskleidė, kad taikant mišrųjį mokymo(si) būdą teko patirti įvairių kliuvinių susijusių su technologiniais apribojimais, pasak pedagogų tai kėlė tam tikrus sunkumus siekiant sklandaus šio ugdymo(si) būdo įgyvendinimo. Vienas iš tyrimo dalyvių įvardintų apribojimų, tai programų trūkumas: *<...> pačių programų tikslesnių ir daugiau pasirinkimo, kad būtų. Nes dabar turėjome tik keletą programų, kuriomis galėjome mes naudotis. Galbūt jų platesnio spektro, kad būtų galima rinktis ir paprastesnio naudojimo, nes kai kurios programos turėjo daug trūkumų <...> <...> Tai tobulinami turbūt – bazė. Tai teko dalyvauti mokymuose, būtent apie nuotolinį, mišrųjį ir hibridinį ir pačiai teko taikyti mišriojo mokymo(si) ugdymo tą modelį ir taip tobulint gal tą informacijos bazę. <...> <...> Tai čia tas aspektas ir turėtų būti tobulintinas, kad būtų bazė mokytojams sukurta, kad tuo nuotoliniu ir mišriuotu dirbti, nes dabar tai trūksta <...> (A9);*

Didelė dalis pedagogų, kaip dar vieną apribojimą įvardino ir pačių priemonių trūkumą, pasak jų papildomos technologinės priemonės ne tik padėtų mišriajam mokymui(si) vykti sklandžiau, bet jį ir palengvintų:

<...> taip galima įsijungti įvairias priemones, bet ne visuomet pavyksta turėti du monitorius, kas iš technikos, sakykim taip, dirbant nuotoliu yra labai, labai naudinga, kai viename ekrane mokiniams tu rodai medžiagą ar naudoji kaip lentą, kitame ekrane tu gali matyti savo mokinius <...> <...> Iš

tiesų aišku būtų technikos prasme dar tobulinimas būtų aktualus, jei mokytojai turėtų galimybę tarkim turėti grafines planšetes, kuo yra labai, labai paprasta mokytojui rašyti ir tuo tarpu vaikai mato lentoje <...> (A2);

<...> sakyčiau tuo metu buvo stygis įvairių kamerų ir mikrofonų, nepritaikyta buvo mūsų mokykloje <...> (A3);

<...> Tai iš pradžių ir kamerų ir trūko mokytojams tų kompiuterių, nes pirmiausia tie kompiuteriai buvo išdalinti mokiniams ir visa ta bazė <...> <...> gal mokyklose netgi pačios techninės bazės trūksta. Pavyzdžiui mano mokykloje trūksta tos techninės bazės ir tų kompiuterių klasės, ypač pradinukams, kad galėtumėme taikyti ir, kad tą mišrųjį ugdymosi būdą <...> (A9);

Nekokybiškos ir greitai gendančios technologinės priemonės taip pat kėlė nepatogumų siekiant mišriojo mokymo(si) būdo taikymo sklandumo:

<...> Iš tikrųjų trūko geresnių priemonių, kurios geriau dirbtų, tarkim kameros kartais būdavo neveikdavo arba ausinukai sugesdavo, tai tiesiog juos reikėdavo atnaujinti ir mokyklai tekdavo juos keisti <...> <...> tai pritrūko priemonių, kurios veiktų kokybiškai, jas dažnai reikėdavo keisti ir tai trukdydavo kokybiškai įsijungti į pamokas, kol jų sulaukdavome <...> <...> tinkamų priemonių užtikrinimas, nes ne visi turėjo kokybiškas priemones ir jas ne taip buvo paprasta, greita pakeisti <...> (A1);

Didelė dalis tyrimo dalyvių nurodė, kad šiame ugdymo(si) būde jiems ne mažai problemų sudarė ir interneto trikdžiai, dėl kurių kildavo sklandaus bendravimo ir pamokos vientisumo problemų:

<...> Taip pat įvairūs trikdžiai, pavyzdžiui interneto kažkoks trikdys, kai mokiniai būdavo išmetami iš pamokos <...> (A1);

<...> teko susidurti su tokiais sunkumais tai ką rodai tu nuotoliu, dirbant tą dieną trūksta garso arba stringa dėl interneto ryšio <...> (A2);

<...> Iš pradžių ir tas nestiprus internetas buvo, kaip vaikai sakydavo, išmesdavo, išsijungdavo kompiuteris, va buvo tokių nesklaidumų <...> (A7);

<...> tas nuotolis tai sakau, tiek internetas gali strigti, na ryšys buvo ne koks, sakykime ne koks <...> (A8);

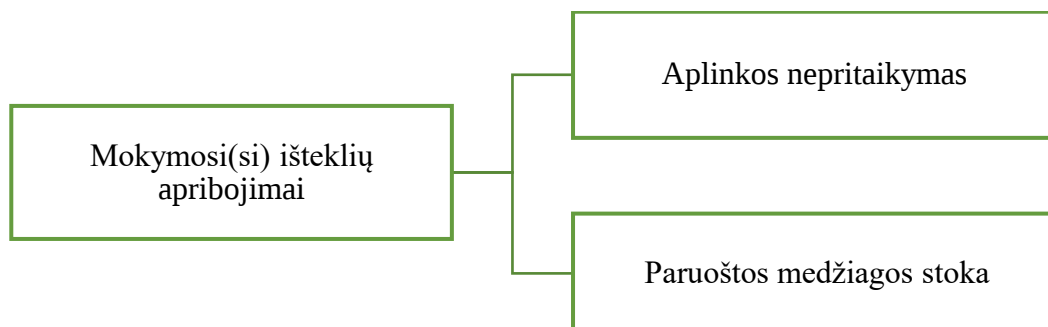
Ir tik nedidelė dalis tyrimo dalyvių nurodė, kad jie susidūrė su vieningų platformų nebuvimo problema:

<...> turėtų būti tobulinamos tos platformos, netgi tas pats dienynas. Kadangi vienas dienynas turi prieigą ir galima sukurti prieigą pamokai tikiai tam tikra platforma, tuo tarpu ta platforma, kuria naudojasi mokykla prieigos vaikai neturi <...> (A2).

Apibendrinant tyrimo dalyvių pasisakymus apie techninius apribojimus, galima pastebėti, kad pedagogai taikydami mišrųjį mokymo(si) būdą susidurdavo su plačiu spektru technologinių

problemų. Jiems trūko didesnio siūlomų programų, platformų ir priemonių pasirinkimo, taip pat paruoštų technologinių bazių, kurios palengvintų pamokų eigą, bei vedimą. Pedagogai pasisakė ir dėl ribojimų kurie kildavo esant interneto trikdžiams, ko pasekoje mokiniai būdavo atjungiami nuo pamokų ar susidurdavo su garso kokybės problemomis.

Kategorija „Mokymo(si) išteklių apribojimai“ buvo patikslinta dviem subkategorijomis: aplinkos nepritaikymas ir paruoštos medžiagos stoka (žr. 7 pav.).

7 pav. Kategorijos „Mokymo(si) išteklių apribojimai“ subkategorijos

Interviu duomenys atskleidė, kad taikant mišrųjį mokymo(si) būdą buvo susiduriama su aplinkos pritaikymo problemomis, kuomet mokinių ugdymo procesas vykdavo namuose:

<...> tai aplinkos nepritaikymas ir neturėjimas patalpų tinkamų patiems vaikams, nes kartais viename kambaryje būdavo trys vaikai ir tu tiesiog vesdama pamoką girdėdavai kitų mokytojų darbą, nes aplinka buvo nepritaikyta tokiam darbui <...> (A1);

Kiek didesnė dalis pedagogų, taip pat pasisakė, kad trūko paruoštos medžiagos, kurią būtų galima naudoti ugdymo proceso metu. Jų teigimu didžiausias trūkumas buvo juntamas lietuvių kalbos ir matematikos pamokose, taip pat išreikštas didesnis poreikis vaizdo įrašams:

<...> tai pritrūko <...> <...> Taip pat papildomos medžiagos mokytojams <...> (A1);

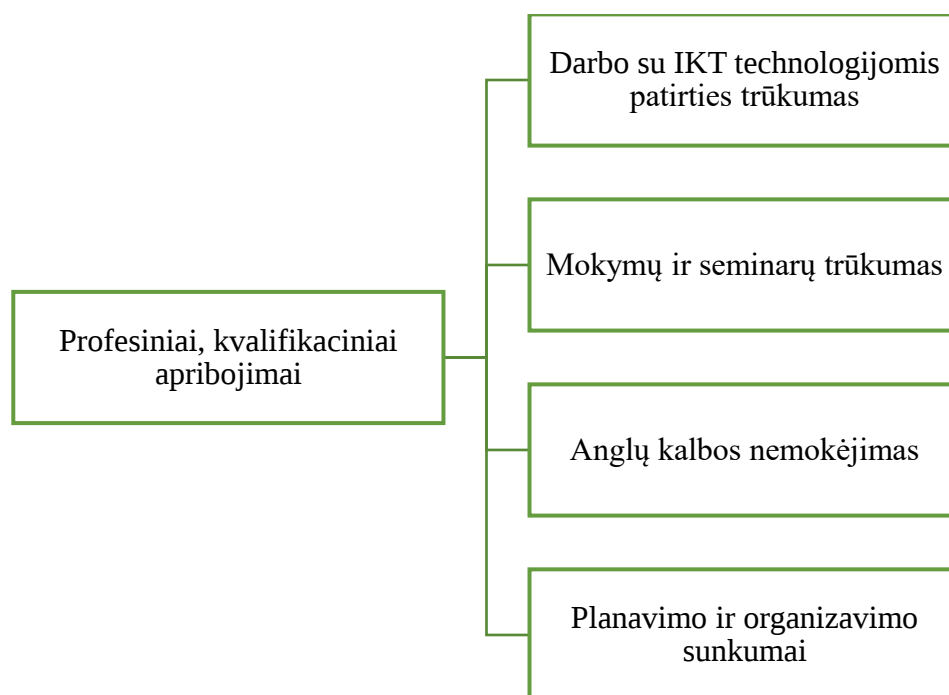
<...> Trūko ir galimybės naudotis tam tikra medžiaga kuri yra mokykloje, ją pateikti, ją rodyti <...> (A2);

<...> reikėtų pradinio ugdymo mokytojams būtų labiau, daugiau kurtos medžiagos <...> <...> Pradinio ugdymo mokytojam tikrai nėra tos medžiagos daug. Aš kalbu būtent va apie lietuvių, matematiką <...> (A3);

<...> man asmeniškai pritrūko paruoštų jau mokymosi tokių, kur galima panaudoti pamokose įrašų, medžiagos <...> (A4).

Taigi pastebima, kad geras pasiruošimas, apimantis aplinkas ir mokomąją medžiagą yra labai svarbus. Tyrimo metu pastebėtas pedagogų poreikis gauti daugiau paruoštos medžiagos, kurią jie galėtų taikyti pamokų metu, kas apima įvairaus formato mokomąją medžiagą.

Tyrimo duomenų analizės metu profesinių, kvalifikacinių ribojimų kategorijoje išryškėjo keturios subkategorijos: darbo su IKT technologijomis patirties trūkumas, anglų kalbos nemokėjimas, mokymų ir seminarų trūkumas ir planavimo ir organizavimo sunkumai (žr. 8 pav.)

8 pav. Kategorijos „Profesiniai, kvalifikaciniai apribojimai“ subkategorijos

Tyrimo dalyvių pasisakymai atskleidė, kad taikant mišrųjį mokymo(si) būdą trūko patirties dirbant su IKT technologijomis, trūko elementariausių žinių:

<...> Taip pat trūko patirties naudojantis tomis programomis <...> <...> Nuo tokių paprastų dalykų, kaip elementarių žinių trūko šeimos nariams, taip pat ir pačiai mokytojai, nes reikėjo išmokti daug naujų dalykų, taip pat kaip tarkim programas pritaikyti ar pakeisti jas kitomis ir ieškoti netgi papildomų programų, kaip galėtų kompensuoti vieną ar kitą dalyką. <...>(A1);

Trūko patirties ir laiko tam visam įvaldyti, nes per trumpą laiką to išmokti na labai sudėtinga <...>(A6);

<...>Ko trūko? Tai kaip tomis programomis naudotis, žinių. <...> <...>Na pirmiausi tai trūko žinių jungiantis prie tos platformos <...>(A7);

<...> Trūko gebėjimų, nes vis tiek nesu ta, kuri labai mėgsta dirbti su išmaniosiomis technologijomis <...>(A8);

Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė, kad didžiajai daliai tyrimo dalyvių pritrūko papildomų mokymų ir seminarų, kurie padėtų užtikrinčiau pasiruošti mokymo(si) procesui:

<...> Ko trūko? Tarkim paprastų žinių, kas atėmė irgi daug laiko <...> <...> taip pat kaip jau esu minėjusi, kad trūksta pačių šeimų, netgi ir mokytojų paruošimo platesnio ir gilesnio <...>(A1);

<...> tiesiog kai kuriems mokytojams jautėsi, kad trūko pasirengimo tam, nors jau ir nuotolinis mokymas(is) buvo vienas iš etapų ir dalis to mišraus. Tačiau kai kuriems mokytojams tikrai trūko pasirengimo <...> (A2);

<...> Tai sakyčiau galbūt, aišku trūksta įgūdžių, trūksta mokymų kažkokių, trūksta seminarų daugiau apie tai <...> (A9);

Dalis tyrimo dalyvių, kaip vieną iš patikrų ribojimų įvardino anglų kalbos žinių barjerą:

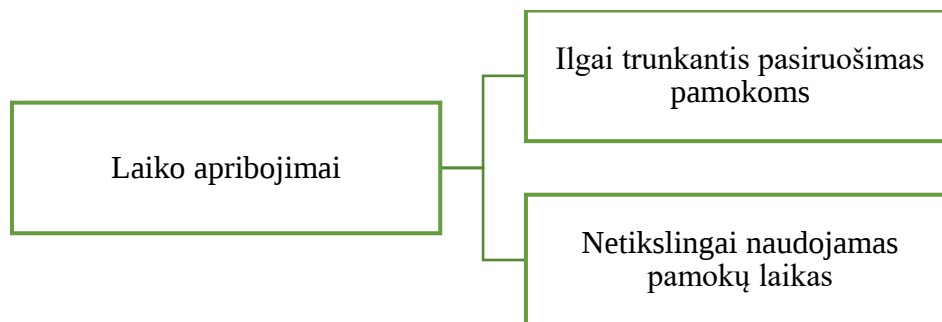
<...> o kad anglų kalbos žinios nėra labai stiprios teko pastiprinti tas anglų kalbos žinias ir tuo metu kai pamenu, teko pritaikyti savo žinias kurių neturėjau ir bandyti ugdyti savo ugdytinius kitaip <...> <...> kadangi žinios nėra stiprios anglų kalbos, tai nebuvo taip parasta, kad suprasti <...> <...> ir jie puikiai žinojo, kad mano anglų kalbos žinios yra silpnos ir jie man kartais padėdavo <...> (A3);

Tyrimo dalyvių pasisakymuose buvo išvelgiami ir planavimo bei organizavimo sunkumai, kurie pedagogams kėlė iššūkius ne tik planuojant ugdomąją veiklą ar įvairius atsiskaitymus, bet ir siekiant vertinimo sąžiningumo:

<...> atsiskaitomieji darbai, kuomet vėlgi ne visi vaikai ateina į klasę ir tokiu būdu atsiskaitomąjį darbą parašyti yra sudėtingiau <...> <...> Įvertinti mokinių taip yra daug sudėtingiau. Tai dėl šios priežasties didumą atsiskaitymų būdavo vykdomi kontaktinių susitikimų metu <...> <...> man kaip mokytojai tai buvo gan didelis iššūkis kaip paskirstyti atsiskaitymus į kontaktines dienas, kad jų nesukristų per daug į vieną dieną <...> <...> jei yra užduodami namų darbai juos patikrinti ar juos surinkti patikrinti yra gerokai sudėtingiau <...> <...> Pasikartosiu, toks darbų taisymas bei atsiskaitymų rašymas ir taisymas stengiantis tai suspėti atlikti kontaktinių pamokų dienomis, reikalaudavo ganėtinai daug pastangų, laiko, jėgų <...> <...> tomis dienomis kaip minėjau darbų taisymas ir atsiskaitymas ar patikrinamieji darbai tampa sudėtingesni ir gal net sakyčiau ne be tokie sąžiningi visų mokinių atžvilgiu <...> (A2).

Taigi apibendrinant tyrimo dalyvių pasisakymus apie išryškėjus profesinius kvalifikacinius apribojimus visgi pastebima, kad didžioji dalis apklaustųjų susidūrė su patirties trūkumu taikant IKT technologijas ir papildomų mokymų bei seminarų trūkumu. Dėl šių išsakytų apribojimų pats pasiruošimo procesas dalyvių nuomone reikalavo daugiau pastangų ir laiko. Kiek mažesnė dalis įvardino, kad buvo susiduriama ir su anglų kalbos nemokėjimu bei planavimo ir organizavimo sunkumais, kas taip pat reikalavo papildomo pasiruošimo ir pastangų.

Kategorija „Laiko apribojimai“ buvo patikslinta dviem subkategorijomis: ilgai trunkanti pasiruošimas pamokoms ir netikslingai naudojamas pamokų laikas (žr. 9 pav.).

9 pav. Kategorijos „Laiko apribojimai“ subkategorijos

Tyrimo duomenų rezultatai atskleidė, kad pasiruošimas pamokoms užtrukdavo labai daug laiko, nes mokomąją medžiagą reikėdavo atrinkti taip, kad ji būtų tinkama būtent pradinio ugdymo mokiniams. Pasiruošimo laikas prailgdavo ir dėl to, kad ruošiantis pamokoms buvo ieškoma medžiagos kuri nieko nekainuotų:

<...> nes tai atimdavo laiko ruošiantis pamokoms, nes reikėdavo visas medžiagas pasiruošti patiems ir skirti papildomo laiko <...> <...> nes reikėdavo pirmiausia išmokyti ir tai taip pat atiminėdavo papildomo laiko, tiek mokytojams, tiek tėvams ir reikėjo priprasti prie tų pačių programų, kas trukdydavo greitesniam, tarkim žinių įgijimui <...> (A1);

<...> aš save kai prisimenu turėdavau daug ruošti pati, bet gerai tai, kad turėjau labai geras koleges, su kuriomis mes netgi dalindavomės <...> <...> ir visgi tas pasiruošimas užima labai daug laiko ir ypač pradinukam <...> <...> Daug teko laiko praleisti, daug tos darbo valandos ilgėjo, laiko aš nebesuskaičiavau, kiek aš ten dirbu prie jo, kaip pamatuoti, pasverti irgi negalėjau <...> (A3);

<...> pačiai reikėdavo internete praleisti labai daug laiko, kad galėčiau atrinkti tam amžiaus tarpsniui tinkančią medžiagą mokiniams, kad ji būtų ir naudinga, kad ja ir būtų galima nemokamai naudotis <...> (A4);

Tyrimo dalyvių teigimu netikslingai naudojamas pamokų laikas taip pat kėlė sunkumų, nes pamokai vykstant nuotoliniu būdu, daug laiko susigaišdavo mokinių prijungimui prie pamokos, ypatingai susidūrus su techniniais nesklandumais, ar norint į pamokas įtraukti tam tikras programas. Netikslingai naudojant pamokos laiką, ugdymo procesas išsitęsėdavo, daugiau užduočių mokiniai turėdavo atlikti savarankiškai:

<...> vykdavo šiek tiek sąmyšis grįžtant prie kontaktinio darbo ir tai taip pat sutrumpindavo laiką ir reikėdavo dirbti papildomai namuose daugiau. <...> <...> kol juos prijungi, tuomet negali vesti pamokos, prašai palaukti ir tai taip pat trumpina laiką ir kartais kai kurias užduotis reikėdavo atlikti savarankiškai, aukojant pamokos laiką. <...> <...> po savo darbų tiktais galėdavo atsiųsti darbus, tai tekdavo prailginti darbų pateikimo laiką, taip pat taip prailgėdavo ir jų taisymo laikas,

o kartu ir jų pateikimo kokybė <...> <...> dėl to reikia papildomo laiko dirbant su tam tikromis programomis ir tai atimtų daugiau laiko, todėl jas darau retai <...> (A1);

<...> o nuotoliniu būdu tai kadangi laikas ir ribotas ir maži vaikai nėra įvaldę tų kompiuterio panaudojimo, tų prisijungimo platformų, tai laikas labai gaišosi, nes nemoka įjungti mikrofono. Kol įjungia tą mikrofoną, kol pasako, kol kiti susivokia, tai laiko sąnaudos daug didesnė prie kompiuterio <...> (A6).

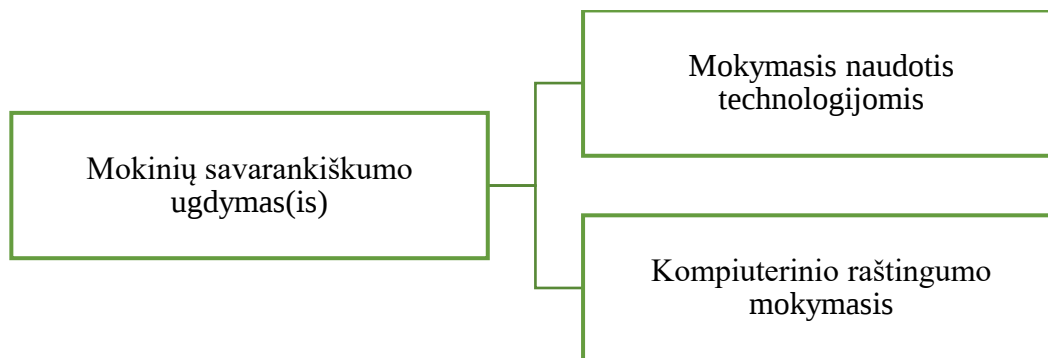
Apibendrinant tyrimo dalyvių išsakytas mintis pastebima, kad taikant mišrųjį mokymo(si) būdą būdavo reikalingos tikrai didelės laiko sąnaudos. Visų pirma dėl to, kad ruošiantis pamokoms būtiną atrinkti medžiagą ir programas atsižvelgiant ne tik į mokinių amžių, bet ir į tai, kad jos nieko nekainuotų. O visų antrą, daug laiko netikslingai būdavo sunaudojama paties ugdymo proceso metu, dėl techninių kliūčių, mokinių nemokėjimo kažko prisijungti ar kažko padaryti, be papildomos pagalbos.

Apibendrinant pirmąją temą „Mišriojo mokymo(si) būdo taikymo kliūtys“, išvelgiama nemažai tobulintinų sričių. Tyrimo dalyvių pasisakymai atskleidė, kad buvo juntamas kokybiškų, darbui reikalingų IKT priemonių trūkumas. Taip pat trūko ir pasiruošimo, kuris apimtų ne tik papildomą mokomąją medžiagą, bet ir erdves kuriuose mokosi pradinį klasių mokiniai, nuotolinių pamokų metu. Tyrimo dalyviai tarp kliuvinių taip pat įvardino ir papildomų mokymų poreikį, kurių metu tikėtina jie galėtų įgauti daugiau praktikos ir žinių taikyti šį mokymo(si) būdą. Taigi galima teigti kad, mišriojo mokymo(si) būdo taikymas pradiniam ugdyme pedagogams buvo iššūkiu pilnas laikotarpis, kurio metu teko išmokyti prie daug ko prisitaikyti ir gebėti rasti tinkamiausius sprendimus. Toliau bus aptariamos išryškėjusios mišriojo mokymo(si) būdo teikiamos galimybės pradiniam ugdyme.

Analizuojant tyrimo duomenis antroje temoje „Mišriojo mokymo(si) būdo teikiamos galimybės“ išskirtos trys kategorijos:

1. Mokinių savarankiškumo ugdymas(is)
2. Profesinių kompetencijų plėtojimas
3. Ugdymo proceso modernizavimas

Pirmąją kategoriją „Mokinių savarankiškumo ugdymas(is)“ patikslina subkategorijos: mokymasis naudotis technologijomis ir kompiuterinio raštingumo mokymasis (žr. 10 pav.)

10 pav. Kategorijos „Mokinių savarankiškumo ugdymas(is)“ subkategorijos

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mišriojo mokymo(si) metu mokiniams buvo lengviau pasiekiamos IKT priemonės, ką sunkiau įžvelgti mokymui(si) vykstant kontaktiniu būdu:

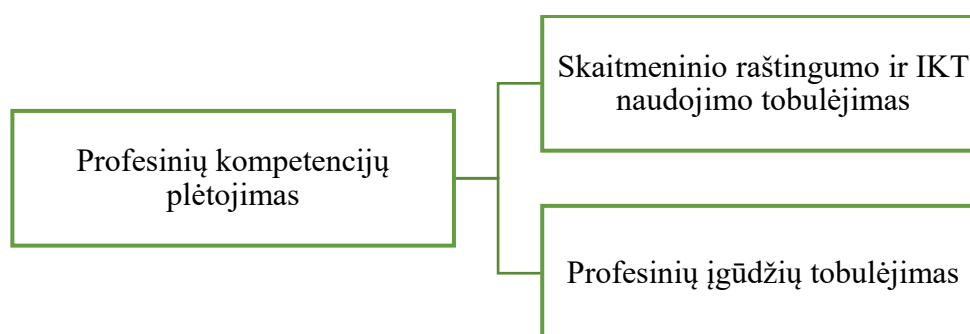
<...> kad galima skaitmeninį turinį pasiekti kiekvienam vaikui, nes sėdint klasėje tai tų technologijų kiekvienam išdėlioti po ranka ar po planšetinį kompiuterį ar tą nešiojamąjį kompiuterį nėra galimybės, kad kiekvienoje klasėje būtų ir prie to turinio prisijungti. O mišriojo mokymosi būdu tai lengviau pasiekiamą. <...> (A6);

Taip pat nedidelė dalis tyrimo dalyvių pasisakė, kad vykdant šį mokymo(si) būdą yra ugdomas mokinių savarankiškumas bei kompiuterinis raštingumas:

<...> didžiausia nauda yra, tai mokinių gal savarankiškumo ugdymas <...> <...> jie patys įkeldavo ir užduotis ir nuotraukas ir komentuodavo. Su jais buvo kažkaip lengvą ir kompiuterinis žinoma raštingumas <...> <...> irgi tas kompiuterinis raštingumas ir savarankiškumo ugdymas taikant tą mišriojo ugdymo modelį, sakyčiau tai irgi sakyčiau tokia nauda <...> (A9).

Tyrimo dalyvių pasisakymai atskleidė, kad mišriojo mokymo(si) taikymo metu pradinių klasių mokiniams IKT technologijos tapo lengviau pasiekiamos, nes turėti asmeninius kompiuterius namų aplinkoje yra paprasčiau nei klasėse. Taip pat atkreipiamas dėmesys į tai, kad taikant šį mokymo(si) būdą didėjo pradinių klasių mokinių savarankiškumas ir kompiuterinis raštingumas.

Kategoriją „Profesinių kompetencijų plėtojimas“ patikslina šios subkategorijos: skaitmeninio raštingumo ir IKT naudojimo tobulėjimas bei profesinių įgūdžių tobulėjimas (žr. 11 pav.)

11 pav. Kategorijos „Profesinių kompetencijų plėtojimas“ subkategorijos

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad pedagogai įžvelgė skaitmeninio raštingumo ir IKT naudojimo tobulėjimo naudą, taikant mišrųjį mokymo(si) būdą. Jų teigimu ši praktika išmokė ne tik kaip naudotis su naujomis programomis, bet ir suteikė daugiau žinių apie pačius kompiuterius ir jų teikiamas galimybes:

<...> mokytoja ir mokiniai turi tokią galimybę irgi išbandyti savo jėgas ir gebėjimus toliau mokantis tokiomis neįprastomis sąlygomis ir panaudoti bei išmokyti naujų metodų, dėmesio sukaupimo ir naudotis technologijomis, suteikiamomis programomis ir taip toliau <...> (A4);

<...>Didžiausia nauda tai gal būtų ta, kad teko susidraugauti gan plačiai ir akivaizdžiai su informacinėmis technologijomis su įvairiomis naujomis programomis, tai tas tikrai buvo pats didžiausias plusas <...> <...> pati pradžia buvo sudėtinga, bet vėliau įprotis darė savo įtaką ir suteikė ne mažą naudą taikant po šiai dienai informacines technologijas savo darbe ir patirtyje <...>(A5);

<...> tai po šito mišriojo mokymo praktikos atsirado didesnis supratimas apie kompiuterio galimybes, skaitmeninio turinio panaudojimą ir galimybę netgi dalyvauti pačiai mokymuose neatvykstant visiškai į tą mokymo vietą <...> (A6)

<...> pati labai daug išmokau, nes reikėjo daug ir konsultuotis ir kaip išsiųsti užduotis, kaip jas patikrinti ir kaip vaikus pritraukti, kad jie prisijungtų, tai tikrai labai daug išmokome <...>(A7);

Taip pat buvo pastebėtas ir profesinių įgūdžių tobulėjimas, ko pasėkoje tyrimo dalyviai pasisakė įgavę daugiau drąsos ir jautėsi tvirtčiau naudojant IKT:

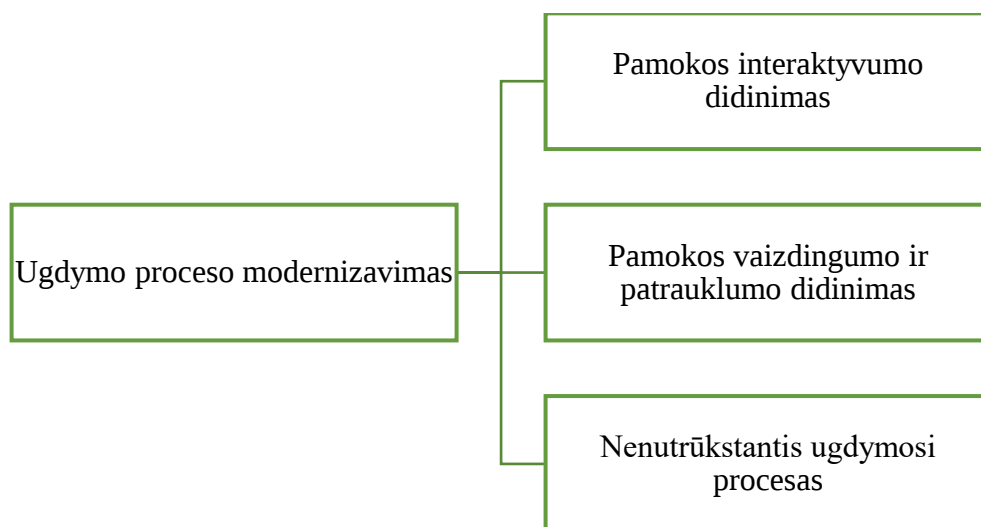
<...> kad išmokome naujų įgūdžių, naudotis tam tikromis programomis tiek vaikai, tiek tėvai ir mokytojai <...> <...> vertinu teigiamai, nes praplėčiau savo žinias, išmokau naudotis programomis, to išmoko kartu ir mano klasės vaikai bei tėvai. <...> (A1);

<...> galbūt likau tvirtesnė, sakykim, ar ne, nebijanti rizikuoti, spausti kokią programą, instaliuoti, žiūrėti kuo ta programa tokia žingeidesnė, smalsesnė. Pamačiau, kad užsienio literatūroje yra įvairių edukacinių priemonių sukurtų ir jas bandžiau paversti į lietuvių kalbą <...> (A3);

<...> praktikos įgijau dirbdama su išmaniosiomis darbo priemonėmis <...> <...> įgūdžių įgavau ir vaikai gavo įgūdžių ir tėvai svarbiausia gavo įgūdžių, kad kiekvienas darbas kokį tu bedirbtum duoda plusų, duoda įgūdžių ir praktikos <...> (A8).

Taigi apibendrinus galima teigti, kad mišriojo mokymo(si) taikymas padėjo sustiprinti ir praplėsti turimas pedagogų kompetencijas. To pasėkoje tyrimo dalyviai įgavo ne tik daugiau žinių apie išmaniąsias technologijas ar jų taikymą, bet įgavo ir daugiau drąsos jas naudojant, mėginant kažką naujo.

Kategoriją „Ugdymo proceso modernizavimas“ patikslina šios subkategorijos: pamokos interaktyvumo didinimas, pamokos vaizdingumo ir patrauklumo didinimas bei nenutrūkstantis ugdymosi procesas (žr. 12 pav.).

12 pav. Kategorijos „Ugdymo proceso modernizavimas“ subkategorijos

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad taikant mišrųjį mokymo(si) būdą į pamokas būdavo įtraukiama įvairesnių programų, kas darė ugdymą interaktyvesniu:

<...> daugiau įtraukiau visokių užduočių naudojantis programomis, tokiomis kaip „Eduka“, „Ema“, „Wordwoll‘as“, „Kahoot‘as“ ir kiti. Tas programos iš tikrųjų pradėjo naudoti ir vaikai atliekant namų darbus <...> (A1);

<...> mišrusis mokymas mane privertė ieškoti įvairių galimybių kaip aš galėčiau pamokas padaryti interaktyvesnes <...> <...> kilę sunkumai privertė kaip ir minėjau ieškoti kažkokių tai naujesnių, įdomesnių būdų ir tikrai atrastos programėlės jau nebetaikant mišraus būdo atkeliavo ir į klasę, kuomet naudojomės jomis ir toliau <...> (A2);

<...> ištiktųjų daug daugiau pradėjome taikyti informacinių technologijų savo ugdymo procese, programas įvairiausias, platformas, kuriuose galima būtų užduoti įvairesnių ir vaikams įdomesnių užduočių <...> (A5);

Tyrimo dalyviai taip pat minėjo, kad dažnesnis technologijų taikymas mokymo(si) procese pamokas daro įdomesnes mokiniams, nes jose atsiranda daugiau vaizdingumo:

<...> Pradėjau daugiau naudotis technologijomis ir jų teikiamomis galimybėmis pajvairinti pamoką, sudominti atskleidžiant temą. Tai tapo jau tiesiog įprasta pamokos dalim, net jeigu vykstant pamokai, netgi spontaniškai kartais, ten mokiniai nežino kaip kartais atrodo tam tikras gyvūnas ir paklausus ar norit sužinot ir iš karto mes pasižiūrim. Ir taip pamoka tampa daug vaizdingesnė ir mokiniams įdomesnė <...> (A4);

<...> galima greičiau informaciją susirasti ir kaupti. Ir užduotis įdomesnes galima panaudoti, ne vien popierines, o ir šiuolaikiniams vaikams informacinės technologijos yra labai patrauklios ir lengviau juos motyvuoti ir paskatinti mokytis, kai naudoji tą skaitmeninį turinį <...> (A6);

<...> atsivėrė daugiau galimybių, daug daugiau atsirado tos bazės internete ir pradėjai ieškoti, būtent visokiausių programėlių, užduotėlių, ką ir dabar puikiai, netgi kontaktiniu būdu tam tikras bazes, tam tikras programėles, tam tikrus puslapius taikau pamokų metu. Tai aš sakyčiau tai labai praplėtė akiratį ir pagelbėjo ieškant pamokų pajvairinimui įvairiausių užduočių <...> (A9);

Tyrimo dalyviai mišriojo mokymo(si) naudą įžvelgė ne tik pamokų metu, bet ir kur kas platesniame kontekste, šis mokymo(si) būdas pasak tyrimo dalyvių padėjo ugdymo procesui nenutrūkti ir tokiu būdu tęsti ugdomąją veiklą:

<...> mes galime nepasiklysti ir nebijoti sirgti, kaip vaikai <...> <...> kai būtent dar prieš du metus tokių dalybų nebuvo, tai jeigu gripo epidemija, tai viskas, ugdymo procesas nutrūksta. Čia jisai nenutrūksta visiškai <...> <...> visgi, tas vaikas kuris susilaužė koją gali matyti, jeigu neateis iki mokyklos ir girdėti ir ugdymo procesas visiškai nenutrūksta, tomis nuotolinio mokymosi dienomis <...> <...> tai va čia ir būtų labai gera išeitis, ne atostogas papildomai daryti, kai pamenu, kad mūsų laikais būdavo, o įvesti mišrų mokymą, na tarkime su minimaliu kontaktinių susitikimų intervalu <...> <...> Tai aš sakyčiau gal ne pradinukam, bet jeigu reikėtų, tai žinoma, o ką gi daryti, svarbu, kad ugdymo procesas nenutrūktų <...> (A3);

<...> Nauda, tame, kad esant tokioms neįprastoms situacijom yra tęsiamas mokymosi procesas <...> (A4);

<...> Nauda galbūt ta, kad nesustojo ugdymo procesas, kad galima buvo ir toliau mokyti, gal kažkiek prasčiau, bet kas norėjo ir ten mokėsi <...> (A8).

Taigi apibendrinant tyrimo dalyvių pasisakymus apie ugdymo proceso modernizavimą, galima pastebėti, kad mišriojo mokymo(si) būdo taikymas ne tik praturtino vedamas pamokas įnešant daugiau naujovių ir patrauklumo mokinių atžvilgiu, bet ir patiems pedagogams teikė pagalbą vedant pamokas ir kuriant užduotis. Pasak tyrimo dalyvių šis mokymo(si) būdas iš esmės keičia ugdymo(si) procesą suteikdamas galimybes mokyti ir mokytis nenutrūkstant procesui, net esant ir nenumatytais aplinkybėmis.

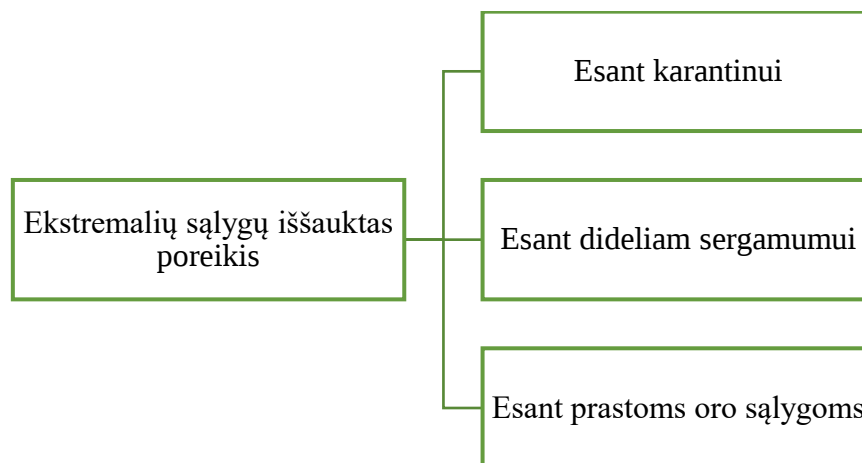
Apibendrinant temą „Mišriojo mokymo(si) būdo teikiamos galimybės“ galima sakyti, kad šis mokymo(si) būdas ne tik paskatino tyrimo dalyvius daugiau domėtis IKT, bet ir praturtino visą ugdymo(si) sistemą. To pasėjoje sustiprėjo ir prasiplėtė pedagogų bei mokinių kompiuterinio raštingumo kompetencijos, pamokos tapo įvairiapusiškesnės, labiau įtraukiančios, sudominančios. Taip pat šis mokymosi būdas suteikė atsparumo ugdymo(si) procesui, ko pasėjoje jis nebeprivalo nutrūkti susidūrus su mokinių sergamumu ar kitomis ekstremaliomis situacijomis.

Analizuojant tyrimo duomenis trečioje temoje „Poreikiai ir būtinos sąlygos taikant mišrųjį ugdymą“ buvo išskirtos penkios prasminės kategorijos:

1. Ekstremalių sąlygų iššauktas poreikis
2. Mokinių specifiniai poreikiai

3. Mokinių netinkamo elgesio valdymas
4. Finansinių išteklių poreikis
5. Tėvų ir specialistų įsitraukimas

Analizuojant pirmąją kategoriją „Ekstremalių sąlygų iššauktas poreikis“ ji buvo patikslinta trimis subkategorijomis: esant karantinui, esant dideliame sergamumui ir esant prastoms oro sąlygoms (žr. 13 pav.).

13 pav. Kategorijos „Ekstremalių sąlygų iššauktas poreikis“ subkategorijos

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad tyrimo dalyvių nuomone mišriojo mokymo(si) būdas galėtų būti taikomas karantino metu:

<...> Matau poreikį tik esant ekstremalioms sąlygoms, tokioms kaip vėl būtų tarkim paskelbtas karantinas, arba karo kažkoks tai pavojus <...> (A1);

<...> na jei nuo manęs priklausytų, tikrai būtų tam tikroms situacijom ir arba tokioms ekstremalioms <...> (A4);

Tyrimo dalyviai taip pat išsakė poreikį taikyti šį mokymo(si) būdą atsiradus dideliame mokinių sergamumui, siekiant ugdymo proceso nenutrūkstamumo:

<...> kada matome, kad jau yra sergamumas didelis klasėje, tai tuomet gal pasiūlyti, kad neišsirsėtų visi, nes tuomet ir ugdymo procesą gali išvis nutrukdyti <...> <...> nelaukto kol visi iškris, jau tada netgi siūlyti eiti dirbti iš namų, numačius dienas, kada reikės ateiti į mokyklą darbų atsiskaitymui, ar rimtesnių temų aptarimui išsamiau <...> <...> Galbūt toks tiksliausias gal kada yra poreikis, pradinukus tik tada <...> (A3);

<...> naudinga naudoti mišriojo mokymosi elementus, sakykim susirgus didelei klasei mokinių, va gripo epidemijos laikotarpiu, kad kai kelias dienas ar savaitę iškrenta didesnė klasė vaikų, kad nenutrūktų tas ugdymo procesas <...> (A6);

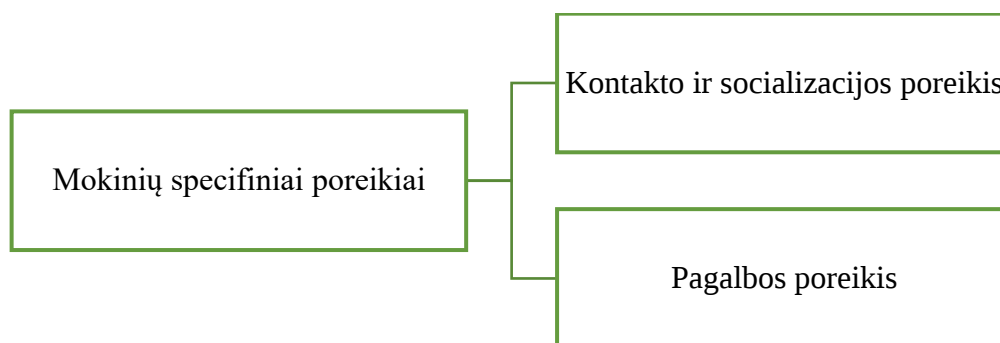
Dar vieną sąlygą kada galėtų būti taikomas mišriojo mokymo(si) būdas, tyrimo dalyviai įvardino prastą orą:

<...> arba blogos labai oro sąlygos, kada mokiniai iš tolimesnių sričių, tarkim už miesto ribų galėtų atvykti, tuomet jiems būtų pritaikomas toks mokymo būdas <...> (A1);

<...> Arba tiesiog kažkokios oro prognozės ar ne, jau mus skatina orai, šaltis na tarkim, būna juk dabar ypač žiemą. Galim gi numatyti ir iš anksto perspėti <...> (A3).

Apibendrinus šią subkategoriją, matoma, kad tyrimo dalyvių nuomone mišrusis mokymo(si) būdas galėtų būtų taikomas susidūrus su įvairiomis ekstremaliosiomis sąlygomis, dėl kurių ugdymo(si) proceso vientisumas būtų sutrikdomas arba išvis nutraukiamas. Tai galėtų būti tinkama išeitis siekiant nenutrūkstanto ugdymo(si) proceso.

Kategoriją „Mokinių specifiniai poreikiai“ patikslina dvi subkategorijos: kontakto ir socializacijos poreikis bei pagalbos poreikis (žr. 14 pav.).

14 pav. Kategorijos „Mokinių specifiniai poreikiai“ subkategorijos

Tyrimo dalyvių atsakymai atskleidė, kad taikant mišrųjį mokymo(si) būdą buvo susiduriama su mokinių kontakto ir socializacijos poreikiu, kuris daugiausiai pasireiškė dėl mokinių jauno amžiaus ir negebėjimo dirbti savarankiškai:

<...> jiems reikia pabendrauti, jiems reikia prarodyti ką jie turi, kaip jie mokosi pasirodyti, kaip jie gali pakeisti ekraną ir panašiai <...> <...> tačiau vis dėl to vaikai turi per pertraukas ne rodyti kaip jie geba pasikeisti ekrano užsklandą, ką teikia ir visos programėlės ir galimybės, ne kaip jie žaidžia tam tikrus žaidimus, o žaisti ir bendrauti gyvai <...> (A2);

<...> O pradinukai, jiems visų pirma reikia akių kontakto, gyvo matymo, gyvo paskatinimo, gyvo galbūt ne prisilietimo, bet tokio gyvo galvytės palinksėjimo, tokio gesto parodymo, ar ne, kad tu šaunuolis, to motyvavimo tokio, nes vaikams be motyvavimo, jų savivertė krenta ir jie kada jie ekrane sėdi mokytoja ne visada, ne visus pamato <...> <...> o čia gali mokytoja prieiti, vėlgi mokytoja prieina jis jau čia nugarą tiesina, rašo stipriau <...> <...> vaikams gal buvo sunkiau, aš manau, kai jie grįždavo į mokyklą, po tokių grįžta ir vėl išeina, grįžta ir vėl išeina, mišrusis kada ugdymas, tai tos draugystės galbūt nutrūko kai kurių, bendravimas. Tai reikėjo mums sulipdyti, suklijuoti, kad mes būtumėme vėl draugiška klasė <...> (A3);

<...> bet emociškai ypatingai kai kurie vaikai, jiems buvo labai sudėtinga. Tai jie pasislėpdavo, neatsidarydavo ekrano, apatiški tapo po kurio laiko <...> <...> to tikrojo kontakto nebuvimas labai

nuskurdiną tą mokymosi procesą. Žmogiškasis faktorius yra labai reikalingas ir reikšmingas mokinio ugdymui. To emocinio intelekto, socialinio bendravimo tarpusavyje, kurio vaikams labai trūko <...> (A4);

<...> dabar ir taip vaikai įkritę į tas informacines technologijas. Jiems pirmiausia svarbu bendrauti, tiesioginis kontaktas, o ir prie kompiuterio sėdint ranka nelavinama, smulkioji motorika atsilieka <...> (A6);

<...> nes yra pamokos, kur tu turi būti čia ir dabar, stovėti, pirštu baksnoti, parodyto jo klaidą, parodyti ką daryti <...> (A8);

<...> jie dar maži, tai skaityti ir rašyti kontaktu pagrinde visi šie dalykai vyksta, tai be proto sunku su pirmokais <...> <...> kadangi jie mokosi skaityti, mokosi rašyti, tai toks ugdymosi būdas manyčiau, kad būtų per daug sudėtingas. Kontaktas vis vien yra svarbiausia <...> (A9);

Tyrimo rezultatai atskleidė ir tai, kad dėl savarankiškumo trūkumo, jauno amžiaus ir reikiamų gebėjimų trūkumo pradinį klasių mokiniams yra būtina pagalba taikant šį mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme:

<...> kadangi maži vaikai, kaip pradinukai nevisi turi elektroninius paštus ir gali jais naudotis, todėl tekdavo laukti tėvų <...> <...> Taip pat mokiniai labai išsibalansuodavo, kai reikėdavo grįžti iš nuotolinių į kontaktines pamokas. Pasimiršdavo tam tikros taisyklės, reikėdavo jas dažniau priminti <...> (A1);

<...> ir jeigu tėvai neįdėd papildomo pagalbos indėlio vaikams, vadinasi, kyla spragos, kurias reikia vėliau užpildyti kontaktinių susitikimų metu <...> <...> Tokie vaikai dar pradinukai yra blaškūs, labai blaškūs. Jiems mokytis kelias dienas vienoje aplinkoje, kelias kitoje aplinkoje, na kelia tam tikrų sunkumų <...> <...> kai nusistovi tvarka, nuotoliu vaikai įsivažiuoja į vėžias, gal nelabai taip korektiškai kalbu, bet atsiranda rutina ir jiems tai pasidaro įprasta, paprasta, suprantama ... po kelių dienų grįžus į mokyklą jie vieni kitus pamato gyvai ir vėlgi tai yra tvarka kuomet reikia sėdėti suole, tai yra tvarka kuomet tu negali bet kada pasitraukti, pasižiūrėti, pasiimti kažką.... tai ščia vėlgi vaikams kyla sunkumų, nes vėl yra reikalinga adaptacija atėjus į mokyklą <...> (A2);

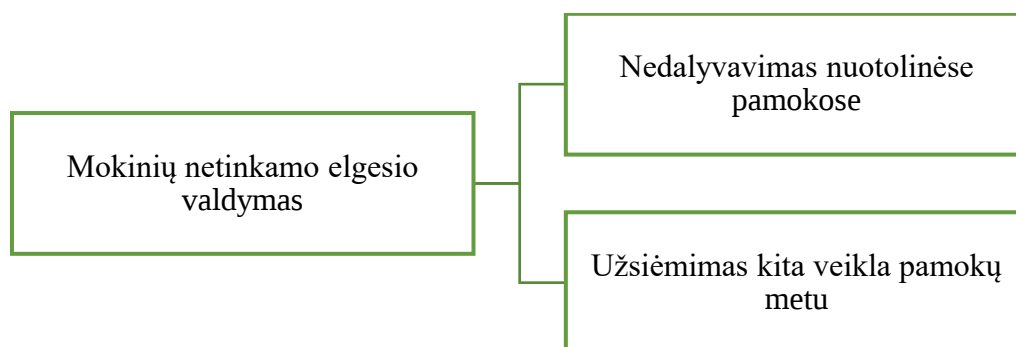
<...> tai sudėtingiausia buvo jų kontrolė, sudėtinga buvo mokiniams prisijungti prie tam tikrų platformų, nes jie dar pagal amžių truputėlį mažesni <...> <...> Sprendžiant iš praktikos kurių teko patirti, tai pradinukai ištiktųjų yra per maži dar mišriajam ugdymui ir tam visam integravimui, nes yra reikalinga jiems nuolatinė pagalba ir tėvų kontrolė <...> <...> dar kartą pasikartosiu, kad jiems reikalinga pagalba, kai kuriems ir nuolatinė tėvų ir pedagogų kontrolė prisijungimo reikalais <...> (A5);

<...> Jie yra dar per maži, jie nevisi geba naudotis, tokiomis šiuolaikinėmis technologijomis <...> (A8);

<...> jų tas kompiuterinis raštingumas gana silpnas, tai tėveliai turėdavo sėdėti kartu, padėti įjungti, išjungti <...> <...> sunkumų be proto daug, nes jie neturi savarankiškumo, neturi atsakomybės jausmo, tai tėveliams ta didžiausia užduotis buvo, kad tėveliai sėdėtų ir padėtų <...> <...> sunkumas yra priprasti prie mišriojo ugdymo, kad dalį namuose ir čia kokią vieną dieną ateini į mokyklą. Tai čia jiems būdavo toks pasimetimas <...> <...> gal tokie ir sunkumai pagrinde, kad tas vaikščiojimas, tas pirmokams toks pasimetimas <...> (A9).

Apibendrinant tyrimo dalyvių atsakymus pastebima, kad pradinių klasių mokiniai turi didelį socializacijos poreikį. Be to, tokio amžiaus vaikai mokantis dar dažnai yra priklausomi nuo papildomos suaugusiųjų pagalbos. Suaugusiųjų pagalba ne tik padeda suprasti mokomąją medžiagą, bet ir skatina pasitikėjimą savimi bei mokymo(si) procesu. Savarankiškas mokymas(is) namuose dar per sunkus tokio amžiaus vaikams emocionaliai, jiems būtinas šalia esančio suaugusiojo palaikymas, paskatinimas, bei paaiškinimas. Taip pat pradinių klasių mokiniams, ypačiai jaunesnių klasių trūksta savarankiškumo dirbant su IKT.

Kategorija „Mokinių netinkamo elgesio valdymas“ patikslinta dviem subkategorijomis: nedalyvavimas nuotolinėse pamokose ir užsiėmimas kita veikla pamokų metu (žr. 15 pav.).

15 pav. Kategorijos „Mokinių netinkamo elgesio valdymas“ subkategorijos

Tyrimo rezultatų analizės metu pirmas išryškėjęs netinkamas mokinių elgesio aspektas, tai jų nedalyvavimas pamokose, kuomet jos vyksta nuotoliniu būdu:

<...> kartais tas išjungimas kamerų nepadėdavo, netgi sakyčiau pakenkdavo, nes kiti tiesiog aš suprasdavau tiesiog, kad jų ten nėra net, ypačiai jeigu vieni <...> <...> buvo tokių patirčių kur galbūt buvo melagysčių pačių vaikų ugdantis iš namų, jie neprisijungia prie pamokos <...> <...> Ir gavosi taip, kad įvertinimai atitiko, kad nelanko, na tas toks nelanko tomis dienomis kai iš namų dirbame, neprijungia prie pamokų ir pamatę tėvai suprato kodėl tas toks jų įvertinimas <...> <...> kadangi žymėdavausi raides kurie yra kurių nėra ir parodžiau, kad jų nėra tomis dienomis prisijungusių, ir pasirodo tiesiog apgavo vaikas <...> (A3);

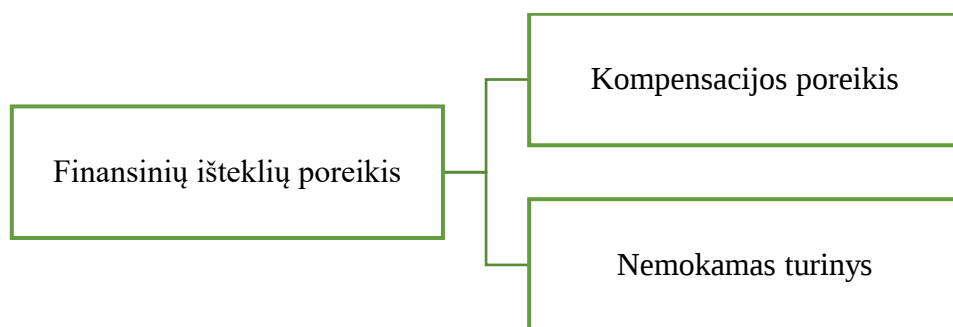
Tyrimo dalyviai minėjo ir kitą netinkamo elgesio aspektą, su kuriuo teko susidurti. Geriau IKT gebantys naudotis mokiniai nuotolinių pamokų metu užsiimdavo ne mokytojos paskirtomis veiklomis, o vykdavo pašalines veiklas:

<...> tai buvo problema ta, kad labiau išprusę, įgudę vaikai, turintys didesnę patirtį prie kompiuteriu jie sugebėjo demonstruoti dalyvavimą nuotolinei pamokoje, bet vykdavo užsiėmimas savais reikalais, kamerą išjungia, mikrofoną išjungia ir gali laisvai kompiuteryje įsikelti sakykim kažkokio žaidimo langą ir sėkmingai žaisti <...> (A6);

<...> prie ekrano koncentruoja dėmesį ties kitais dalykais, ne ties pamokom, ne ties kažkokių darbų atlikimais, bet ties savo įvairiais žaidinimais, čia aš iš savo patirties kalbu <...> (A9).

Taigi apibendrinant šią kategoriją pastebima, kad kai kurie mokiniai nukrypsta nuo pamokų ir susikoncentruoja į asmeninius užsiėmimus, žaidimus ar nuo pamokų atsijungia visiškai, o tai gali būti signalas, kad reikia griežtesnio kontrolės ir motyvacijos, taip siekiant užtikrinti efektyvesnio proceso mišriojo mokymo(si) metu.

Kategorija „Finansinių išteklių poreikis“ buvo detalizuota dvejomis subkategorijomis: kompensacijos poreikis ir nemokamas turinys (žr. 16 pav.).

16 pav. Kategorijos „Finansinių išteklių poreikis“ subkategorijos

Tyrimo dalyvių atsakymai atskleidė, kad vienas iš finansinių išteklių poreikių su kuriais teko susidurti mišriojo mokymo(si) metu, tai interneto ar mokomųjų priemonių kompensacija:

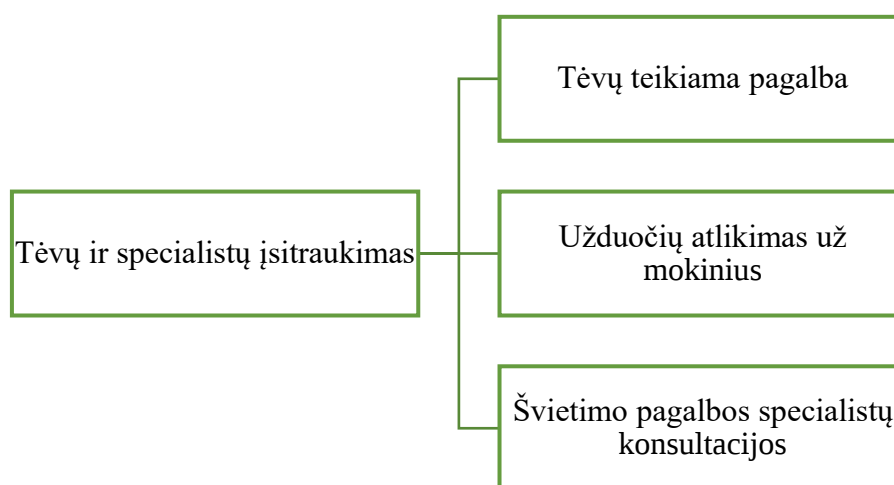
<...> tai yra to pačio interneto apmokėjimas arba bent jau dalis kompensavimo, nes iš tikrųjų internetą turėjo apsimokėti patys tėvai, arba mokytojai. Tai kompensacija būtų tikrai vienas iš aspektų, kuris būtų labai teigiamas <...> <...> priemonių stoka, jų kainos, nes ne visos priemonės yra kompensuojamos ir turi palankias kainas jas įsigyti <...> (A1);

Taip pat tyrimo dalyvių atsakymai atskleidė, kad yra poreikis ir nemokamam skaitmeniniam turiniui:

<...> turėtų būti galimybė prie skaitmeninio turinio, tų skaitmeninių platformų prisijungti ir jas naudoti nemokamai, nes vis dėl to finansiniai resursai šeimų irgi yra ne begaliniai, juo labiau kai keli vaikai mokyklinio amžiaus <...> (A6).

Apibendrinant šią subkategoriją, pastebimas tiek tėvų, tiek mokytojų poreikis į mažesnes finansines išlaidas. Tyrimo dalyvių pasisakymai leidžia manyti, kad poreikis apimtų dalinę kompensaciją arba nemokamą interneto ar skaitmeninio turinio prieinamumą, siekiant užtikrinti, visų mokinių galimybę mokytis be finansinių kliūčių.

Kategoriją „Tėvų ir specialistų įsitraukimas“ patikslina šios subkategorijos: tėvų teikiama pagalba, užduočių atlikimas už mokinius ir švietimo pagalbos specialistų konsultacijos (žr. 17 pav.).

17 pav. Kategorijos „Tėvų ir specialistų įsitraukimas“ subkategorijos

Tyrimo dalyvių atsakymai atskleidė, kad vykstant mišriajam mokymui(si) ugdymo procese aktyviai dalyvavo ir mokinių tėvai:

<...> *Ir tikrai gerai žinau, kad tėvai rūpindavosi ir klausydavo netgi. Jeigu ne prie pat, tai prie durų prieidavo ir sakydavo, - Klausydavausi ar vaikas klauso ką kalbate jūs, -Na patikrindavo ar vyksta pamoka <...> (A3);*

<...> *kalbėjausi su tėveliais, skambinausi, kalbėjomės kaip daryti ar skatinti ar patikti ramybėje <...> (A4);*

<...> *Mišriuotu būdu, tai ir tėvams buvo keliamas ne mažas rūpestis ir papildomas darbas juos prijungiant ir kontroliuojant, kad dalyvautų pamokose <...> (A5);*

<...> *Ačiū tėveliam aišku, kurie labai didelį indėlį padarė ir dirbo su vaikais, gal net ir vietoj vaikų kai kurie, nu bet tokie laikai buvo <...> <...> Nes tėvai rūpinosi ir jie irgi iš ten klausėsi mano vedamų pamokų ir tikrai dirbo <...> (A8);*

Tačiau tyrimo metu išaiškėjo ir tai, kad nevisa tėvų teikiama pagalba mokiniams būdavo tinkama ir naudinga siekiant mokymo(si) kokybės:

<...> *Užduočių atlikimas už mokinius <...> <...> yra kaip minėjau ir tokių atvejų, kai tėvai į mokymosi procesą, gal sakykim taip, mokinių mokymosi procese elgiasi ne visai tinkamai, etiškai ir*

sąžiningai <...> <...> Nuotoliu parašyti kai kurių darbų yra neįmanoma, nes patirtis rodo, kad kartais tėveliai pagelbsti vaikams sėdėdami šalia <...> (A2);

Tyrimo dalyviai nurodė, kad taikant mišrųjį mokymo(si) būdą, ugdymo procese buvo reikalingas ir švietimo pagalbos specialistų bendradarbiavimas:

<...> Konsultavausi ir su psichologais, tuo atveju, kad kuo mažiau patiriami tie dalykai, kad kuo mažiau įtakotų vaiko tą emocinę ir psichologinę būseną <...> (A4);

<...> jau sunku sakyti kaip sprendėme. Tiesiog konsultavomės su specialistais <...> (A7).

Apibendrinant tyrimo dalyvių atsakymus pastebima, kad tėvų ir specialistų įsitraukimas į ugdymo(si) procesą mišriojo mokymo(si) metu yra svarbus ir vertingas elementas, padedantis užtikrinti sėkmingą procesą ir mokymosi sėkmę. Tačiau būtina rasti tinkamą pusiausvyrą tarp tėvų palaikymo ir mokinių savarankiškumo.

Taigi apibendrinant temą „Poreikiai ir būtinos sąlygos taikant mišrųjį ugdymą“ tyrimo dalyvių pasisakymuose pastebėta mišriojo mokymo(si) svarba, atsirandanti dėl galimybių nepertraukiamai tęsti mokymą(si) esant nepalankioms situacijoms. Tačiau taikant šį mokymo(si) būdą išryškėja ir tam tikri mokinių specifiniai poreikiai, susiję su jaunu amžiumi, socializacijos bei kontakto poreikiu, savarankiškumo ir motyvacijos trūkumu. Analizuojant tyrimo duomenis taip pat pastebėtas priemonių finansavimo poreikis, siekiant mažesnės atskirties. Išryškėję aspektai leidžia suprasti, kad šio mokymo(si) būdo strategijas svarbu tobulinti, būtina skatinti bendradarbiavimą bei teikti tinkamą pagalbą, tokiu būdu siekiant užtikrinti kokybiškas ir vienodas mokymo(si) galimybes visiems mokiniams.

DISKUSIJA

Tyrimu siekta išsiaiškinti mišriojo mokymo(si) būdo taikymo patirtis atskleidžiant šio būdo galimybes pradinėse klasėse. Pasak mokslininkų Alam ir kt. (2022), svarbus reikalavimas, siekiant sėkmingai taikyti mišrųjį mokymo(si) būdą, yra pritaikyta ir reguliariai naujinama programinė įranga bei tinkamas pedagogų paruošimas, su didesniu dėmesiu mokymo(si) metodams ir turinio rengimui. Šį požiūrį papildo kiti mokslininkai, Rasheed ir kt. (2020), teigia, kad technologinis aspektas yra vienas iš pagrindinių iššūkių mišriojo mokymo(si) metu. Tai ypač susijęs su technologijų trūkumu ir interneto pasiekiamumu (Tanujaya ir kt., 2021). Tyrimo metu pastebėta, kad pedagogai susidūrė su šiais iššūkiais. Jiems trūko ne tik papildomų technologijų ar programų, bet ne visada tenkino ir jau turimos technikos kokybė. O ir su interneto trikdžiais tekdavo susidurti, jis strigdavo ko pasėkoje kentėdavo vedamos pamokos kokybė. Pedagogų paruošimas šiam naujam mokymo(si) būdai nebuvo tinkamas, nes jiems trūko ne tik papildomų seminarų, bet ir pačių žinių, kaip naudotis įvairiomis programomis. Šias žinias pedagogai įgavo mokydami savarankiškai arba su kolegų pagalba, kas užėmė daug laiko.

Batac ir kt. (2021) bei Shamir-Inbal ir Blau (2021), pritaria jau išsakytiems iššūkiams su kuriais susiduria pedagogai bei juos papildo didelio darbo krūvio problema. Atliktas tyrimas patvirtino, kad darbo krūvis tapo didesnis. Tyrimo dalyvių teigimu daug papildomo laiko būdavo skiriama tinkamos medžiagos paieškai, mokymui(si) kaip dirbti su tam tikromis technologijomis ar programomis. Tėvų papildomos konsultacijos taip pat reikalavo nemažai laiko.

Minėtuosius iššūkius papildo ir Mohamed (2021) tyrimo metu gauti duomenys, kad kintančios aplinkos kontaktinių pamokų metu bei dėmesio ir pedagogų neverbalinių patarimų praradimas sukelia sunkumus. Tyrimo rezultatai patvirtino, kad taikant mišrųjį mokymo(si) būdą pradinių klasių mokiniai susidūrė su sunkumais kylančiais dėl aplinkos keitimosi ir nuolatinio persiorientavimo poreikio. Mokiniai grįžę į kontaktinį mokymą(si) jausdavosi pasimetę, jiems vėl reikėdavo prisiminti klasėje taikomas taisykles, jie būdavo pasiilgę gyvo bendravimo, todėl ir susikaupti sekdavosi sunkiau. Taip pat tyrimas patvirtino ir minėtąjį kontakto bei neverbalinių patarimų poreikį. Pasak tyrimo dalyvių didžiausią įtaką kam turėjo jaunas mokinių amžius. Tokio amžiaus vaikams reikalingas akių kontaktas, gyvas paskatinimas, galvos palinksėjimas ar net prisilietimas.

Tačiau, nepaisant sunkumų, pastebėtos ir plačios mišriojo mokymo(si) galimybės bei teikiama nauda. Remiantis tyrimo metu gautais rezultatais, pastebėta, kad pedagogai išskiria nenutrūkstamo ugdymo(si) proceso galimybę taikant mišrųjį mokymo(si) būdą, bei teigia, kad tai galėtų būti puiki alternatyva esant dideliems sergamumams ar kitoms ekstremalioms situacijoms. Šias pedagogų įžvalgas patvirtina European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture (2021), leidinyje minima, kad taikant mišrųjį mokymo(si) būdą,

mokiniais yra suteikiama galimybė ugdytis neturint galimybės lankyti mokyklos dėl ligos, nenumatytų aplinkybių ar pan. Taip pat teigiama, kad mišriojo mokymo(si) būdas, suteikia mokiniams galimybę gauti kompetentingų mokytojų bei specialiųjų pedagogų pagalbą/konsultaciją, kuri tuo metu kontaktiniu būdu jiems yra nepasiekiamo.

Pasak Krasnova ir Demeshka (2015), ugdymui vykstant mišriuojamuoju mokymo(si) būdu, mokiniai yra skatinami savarankiškumo, taip plėtojami jų gebėjimai ieškoti informacijos, skatinamas kritinis mąstymas ir ugdomi analitiniai įgūdžiai. Tyrimas patvirtino, kad taikant šį mokymo(si) būdą, didėjo pradinį klasių mokinių savarankiškumas ir kompiuterinis raštingumas. Mokiniai vis dažniau gebėdavo savarankiškai atlikti užduotis ar įkelti jas atsiskaitymui.

Be to įžvelgiamą naudą pajuto ir pedagogai, jie ne tik daugiau sužinojo apie programų bei technologijų veikimą, bet praplėtė ir savo turimas kompetencijas. Jie tapo tvirtesni, drąsesni, ir vis dažniau išbandydavo naujoves, net versdavosi anglų kalba sukurtas priemones ir bandydavo pritaikyti savo pamokose. Tai patvirtina Batac ir kt. (2021) tyrimo metu gautas išvalgas, kad dirbant šiuo mokymo(si) būdu, mokytojai įgauna galimybių tobulėti, atnaujinti pedagogines žinias, būti lankstesni, išradingesni ir novatoriškesni, taip išlaikant teigiamą požiūrį.

Mišriojo mokymo(si) pradiniam ugdyme metu, labai svarbų vaidmenį įgauna ir bendradarbiavimas tarp pedagogų, mokinių ir jų tėvų. Pasak Susanti ir Premeswari (2020), siekiant padėti mokiniams labai svarbus bendradarbiavimas ir empatija. Tėvų indėlis turi didelę reikšmę siekiant lengvesnio problemų sprendimo. Tai patvirtina ir Makarskaitė–Petkevičienė (2018), pasak jos tinkamas mokytojų ir tėvų bendradarbiavimas gali padėti pasiekti geresnių ugdymo(si) rezultatų. Visgi atliktas tyrimas tai patvirtina tik dalinai. Tyrimo metu įžvelgtas tėvų pagalba ir rūpestis pamokų metu, tačiau jis ne visada būdavo tinkamas. Pastebėta, kad kai kurie tėvai per daug padėdavo mokiniams atliekant užduotis arba išvis užduotis atlikdavo patys.

Pastebima, kad mišrusis mokymo(si) būdas pradiniam ugdyme neabejotinai atneša iššūkių, bet neatsiejamai suteikia ir daug naujų galimybių mokiniams bei pedagogams. Svarbu pripažinti, kad mokymo(si) metu, įtakos turi visi proceso dalyviai - mokytojai, mokiniai ir jų tėvai. Taigi siekiant gerų rezultatų svarbus veiksnys yra ne tik tinkamas technologinis ar pedagoginis paruošimas, bet ir bendradarbiavimas, tačiau mokymo(si) procese reikia būti atidiems, kad suteikiama pagalba nebūtų perteklinė ir neatimtų mokinių savarankiškumo.

Tolimesni tyrimai galėtų būti skirti pedagogų paruošimui ir teikiamai pagalbai taikant mišrųjį mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme. Ši informacija galėtų būti naudinga siekiant tobulinti mišrųjį mokymą(si) pradiniam ugdyme, kad kiekvienas mokinys gautų kokybišką ir individualiai pritaikytą ugdymą.

IŠVADOS

1. **Mišrusis mokymo(si) būdas**, tai mokymo(si) proceso organizavimo būdas, kai integruojami skirtingi mokymo(si) būdai – tradicinis ir nuotolinis. Tokiu būdu viena dalis vyksta nuotoliniu būdu - namuose, o kita kontaktiniu - ugdymo įstaigoje. Mišrusis mokymas(is) nėra tiesiog dviejų skirtingų mokymo(si) būdų derinimas, siekiant tinkamo jo įgyvendinimo svarbūs ir kiti elementai, tokie kaip laikas, vieta, kelias (atstumas) ir/arba tempas. Be to, šis mokymo(si) būdas glaudžiai siejasi su naujovėmis technologijų pasaulyje. Nors apie mišriojo mokymo(si) būdo idėjas kalbama jau seniai, pati sąvoka yra ganėtinai nauja ir vis dar tobulėjanti. Mišriojo mokymo(si) būdo paskirtis, suteikti ugdymo(si) procesui lankstumo bei efektyvumo atsižvelgiant į mokinių gebėjimus ir poreikius derinant skirtingus mokymo(si) metodus. Šis mokymo(si) būdas leidžia ugdymo įstaigoms labiau prisitaikyti prie mokinių tempo ir gebėjimų, labiau juos įtraukiant į veiklas bei stipriau motyvuojant. Šių dienų skubančiame pasaulyje mišrusis mokymo(si) būdas reikšmingas ne tik mokymo(si) įvairinimo prasme, jis tampa būtinybe, siekiant aukštesnių mokymo(si) rezultatų.
2. Siekiant tinkamo ugdymo proceso įgyvendinimo, mišriojo mokymo(si) modelio pasirinkimas yra esminis. Šis mokymo(si) būdas suteikia mokiniams didesnę laisvę ir ugdo jų savikontrolę, tačiau yra būtinas nuolatinis jų pasiekimų vertinimas ir analizė. Svarbus vaidmuo tenka ne tik mokytojams, kurių kompetencija lemia mokymo(si) aplinką, bet ir mokiniams bei jų tėvams, nes visų ugdymo proceso dalyvių įsitraukimas yra reikšmingas sėkmei. Įgyvendinant mišrųjį mokymą(si), svarbu naudoti Virtualias mokymosi aplinkas (VMA) bei skaitmeninius įrankius. Tačiau šis procesas gali būti sudėtingas, ypač pradiniam ugdyme, nes reikalauja didesnio savarankiškumo, ypač kai pamokos vyksta namuose, be tėvų pagalbos.
3. Empirinio tyrimo metu, siekiant ištirti pedagogų profesines patirtis atskleidžiant mišriojo mokymo(si) būdo galimybes pradiniam ugdyme išryškėjo, kad:
 - 3.1. Mišriojo mokymo(si) būdo metu pastebėtas platus naudojamų priemonių poreikis: trūko programinės ir technologinės įrangos, išryškėjo vieningų platformų ir kokybiško interneto problemos. Taip pat trūko paruoštos mokomosios medžiagos bei tinkamo aplinkos pritaikymo. Pedagogai jautė patirties, papildomų mokymų ir anglų kalbos žinių trūkumą, susidurdavo su ugdymo planavimo sunkumais. Išryškėjo ir didesnės laiko sąnaudos pamokų pasiruošimui bei pačiam ugdymo(si) procesui.
 - 3.2. Taikant mišrųjį mokymo(si) būdą mokytojai išžvelgė profesinių kompetencijų plėtojimo galimybes. Gerėjo jų skaitmeninis raštingumas bei gebėjimai naudotis ir taikyti IKT. Modernėjo ugdymo(si) procesas: išryškėjo galimybė nenutrūkstamam ugdymo(si) procesui net esant ekstremalioms sąlygoms, pamokos tapo labiau įtraukiančios, sudominančios bei modernesnės. Taip pat dėl patogesnės prieigos prie IKT padidėjo pradinio ugdymo mokinių

kompiuterinis raštingumas bei savarankiškumas. Visgi šio mokymo(si) būdo taikymo galimybė įžvelgiama tik esant ekstremalioms sąlygoms, siekiant ugdymo(si) proceso nenutrūkstamumo.

- 3.3. Mišriojo mokymo(si) metu išryškėjo mokinių kontakto, socializacijos bei pagalbos poreikis, sietinas su jų jaunu amžiumi bei technologinių gebėjimų trūkumu. Pamokoms vykstant nuotoliniu būdu, dėl kontrolės praradimo pastebėtas, kai kurių mokinių netinkamas elgesys - pašalinės veiklos vykdymas ir/ar nesijungimas į pamokas. To pasėkoje išryškėjo tėvų ir specialistų tinkamo įsitraukimo svarba. Atsisklaidė ir kompensacijos bei nemokamo programų naudojimo poreikis.

REKOMENDACIJOS

Remiantis atlikta empirinio tyrimo analize bei siekiant geresnio mišriojo mokymo(si) būdo įgyvendinimo pasiruošimo, rekomenduojama:

Pradinio ugdymo pedagogams:

- Aktyviai dalyvauti profesinio tobulėjimo seminaruose ir mokymuose, skirtuose skaitmeninių kompetencijų tobulinimui.
- Mišriojo mokymo(si) pamokų metu, atitinkamą pamokos dalį skirti iškilusių problemų sprendimams ir atsakymams į mokinių klausimus.
- Teikti tėvams aiškią, sistemingą informaciją apie galimos pagalbos mokiniams būdus bei ribas, mokymui(si) vykstant nuotoliniu būdu.

Pradinio ugdymo įstaigų vadovams:

- Kruopščiai apgalvoti tinkamiausio mišriojo mokymo(si) modelį, bei esant poreikiui teikti rekomendacijas sistemingam jo taikymui.
- Investuoti į kokybišką technologinę įrangą bei interneto infrastruktūrą mokykloje.
- Integruoti informacinių technologijų pamokas pradiniame ugdyme.

LITERATŪRA

1. Alam, S., Albozeidi, H. F., Al-Hawamdeh, B. O. S. ir Ahmad, F. (2022). Practice and Principle of Blended Learning in ESL/EFL Pedagogy: Strategies, Techniques and Challenges. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 17(11), 225–241.
<https://doi.org/10.3991/ijet.v17i11.29901>
2. Aoki, K. (2012). Generations of Distance Education: Technologies, Pedagogies, and Organizations. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 55, 1183–1187.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.09.613>
3. Barron, M., Cobo, C., Ciarrusta, I. S. ir Munoz-Najar, A. (2021). *What is Hybrid Learning? How can countries get it right?* World Bank Blogs. Prieiga per internetą:
<https://blogs.worldbank.org/en/education/what-hybrid-learning-how-can-countries-get-it-right>
4. Batac, K. I., Baquiran, J. ir Agaton, C. (2021). Qualitative Content Analysis of Teachers' Perceptions and Experiences in Using Blended Learning during the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 20(6), 225–243.
<https://doi.org/10.26803/ijlter.20.6.12>
5. Bilbokaitė, R. (2012). Studentų poreikiai praktikos kokybei: privalumai ir trūkumai. *Švietimas: politika, vadyba, kokybė*, 3, 19–25. Prieiga per internetą:
<https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1027004>
6. Bitinas, B. (2013). *Rinktiniai edukologiniai raštai II tomas, edukologinis tyrimas: Sistema ir procesas. Ugdymo tyrimų idėjos ir problemos*. Edukologija.
7. Bitinas, B., Rupšienė, L. ir Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
8. Bonk, C. J. ir Graham, C. R. (2012). *The Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs*. San Francisco. Pfeiffer.

9. Bryman, A. (2012). *Social research methods* (4 ed.). Prieiga per internetą:
https://www.academia.edu/97136619/Alan_Bryman_Social_Research_Methods_4th_Edition_Oxford_University_Press_2012
10. Buchal, R. ir Songso, E. (2019). *Using microsoft teams to support collaborative knowledge building in the context of sustainability assessment*. Proceedings of the Canadian Engineering Education Association (CEEAA). <https://doi.org/10.24908/pceea.vi0.13806>
11. Cohen, A., Nørgård, R. T. ir Mor, Y. (2020). Hybrid learning spaces—Design, data, didactics. *British Journal of Educational Technology*, 51(4), 1039–1044. <https://doi.org/10.1111/bjet.12964>
12. Cronje, J. (2020). Towards a New Definition of Blended Learning. *Electronic Journal of E-Learning*, 18(2), 114 – 121. <https://doi.org/10.34190/EJEL.20.18.2.001>
13. Dagienė, V., Grigas, G. ir Jevsikova, T. (2014). *Enciklopedinis kompiuterijos žodynas*. Prieiga per internetą: <http://www.ims.mii.lt/EK%C5%BD/enciklo.html>
14. Deshpande, S. ir Shesh A. (2021). Blended Learning and Analysis of Factors Affecting the Use of ICT in Education. Iš Deshpande, P., Abraham, A., Iyer, B., ir Ma, K. *Next Generation Information Processing System* (p. 311–324). <https://doi.org/10.1007/978-981-15-4851-2>
15. *Dėl Geros mokyklos koncepcijos patvirtinimo*. 2015/ Nr. V–1308. TAR. Žiūrėta 2023 m. balandžio 4 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/46675970a82611e59010bea026bdb259?jfwid=32wf90sn>)
16. *Dėl Lietuvos respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2024 metų veiklos plano patvirtinimo*. 2024/ Nr. V-361. Lietuvos respublikos vyriausybė. Žiūrėta 2024 m. balandžio 4 d. <https://smsm.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/3/MwYfnp58nKE.pdf>
17. *Dėl mišriojo mokymosi metodų siekiant kokybiško ir įtraukaus pradinio ir vidurinio ugdymo*. 2021/ Nr. C 504/03. Europos Sąjungos oficialusis leidinys. Žiūrėta 2024 m. balandžio 5 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A32021H1214%2801%29>
18. *Dėl mokymosi formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo*. 2012/ Nr. V-1049. TAR. Žiūrėta 2024 m. vasario 2 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.429262>

19. *Dėl Mokytojo profesijos kompetencijos aprašo patvirtinimo*. 2007/Nr. ISAK-54. TAR. Žiūrėta 2023 m. lapkričio 9 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.291726>
20. European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. (2020). *Blended learning in school education – guidelines for the start of the academic year 2020/21*. European Union. Prieiga per internetą: https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/blended_learning_in_school_education_european_comm_ission_june_2020.pdf#
21. European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. (2021). *Blended learning for high quality and inclusive primary and secondary education: Handbook*. European Union. Prieiga per internetą: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/237842>
22. Europos sąjungos taryba. (2021). *Tarybos rekomendacija dėl mišriojo mokymosi metodų siekiant kokybiško ir įtraukaus pradinio ir vidurinio ugdymo*. Europos Sąjungos oficialusis leidinys. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A32021H1214%2801%29#d1e35-21-1>
23. Europos komisija. (2020). *2021–2027 m. Skaitmeninio švietimo veiksmų planas: švietimo ir mokymo pritaikymas prie skaitmeninio amžiaus*. European Education Area. Prieiga per internetą: <https://education.ec.europa.eu/lt/focus-topics/digital-education/action-plan>
24. *Europos pedagogų skaitmeninių kompetencijų sistema „DigCompEdu“*. (2017). Prieiga per internetą: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/10/DigCompEdu-LT.pdf>
25. Fedorova, A. (2020). *Application of blended education models in teaching students of non-language universities a foreign language (english): problems and prospects for implementing didactic goals*. SSRN. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3750648>
26. Fortune, M. F., Spielman, M. ir Pangelinan, D. T. (2011). Students' perceptions of online or face-to-face learning and social media in hospitality, recreation and tourism. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*, 7(1). 1-16. Prieiga per internetą: https://jolt.merlot.org/vol7no1/fortune_0311.pdf

27. Friesen, N. (2012, rugpjūtis). *Report: Defining blended learning*. Prieiga per internetą:
https://www.normfriesen.info/papers/Defining_Blended_Learning_NF.pdf
28. Gaižauskaitė, I. ir Valavičienė, N. (2016). *Socialinių tyrimų metodai: Kokybinis interviu. Vadovėlis*. Registrų centras.
29. Garrison, D. ir Kanuka, H. (2004). Blended Learning: Uncovering Its Transformative Potential in Higher Education. *The Internet and Higher Education*, 7, 95–105.
<https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2004.02.001>
30. Ghazizadeh, T. ir Fatemipour, H. (2017). The effect of blended learning on EFL learners' reading proficiency. *Journal of Language Teaching and Research*, 8(3), 606–614.
<https://doi.org/10.17507/jltr.0803.21>
31. Gudonienė, D., Rutkauskienė, D. ir Lauraitis, A. (2013). Pažangių mokymosi technologijų naudojimas ugdymo procese. *Informacijos mokslai*, 66, 96–107.
<https://doi.org/10.15388/Im.2013.0.2064>
32. Gulbinas, R. ir Arkušauskaitė, I. (2015). Vaikų įtraukties į ugdymą galimybės panaudojant IKT: mokinių požiūris. *Socialinis Ugdymas/ Sumanioji Edukacija*, 41(2), 99–110.
<https://doi.org/10.15823/su.2015.47>
33. Gurrapu, S. (2024.). *Blended Learning Tools: Enhancing the Future of Learning*. Tesseract Learning. Prieiga per internetą: <https://tesseractlearning.com/blogs/view/blended-learning-tools-and-technologies-enhancing-the-future-of-learning/>
34. Güzer, B. ir Caner, H. (2014). The Past, Present and Future of Blended Learning: An in Depth Analysis of Literature. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, 4596–4603.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.992>
35. Hofmann, J. (2018). *Blended Learning. Association for Talent Development*. Prieiga per internetą:
<https://search-ebscohost-com.skaitykla.mruni.eu/login.aspx?direct=true&db=e000xww&AN=1709417&site=ehost-live&ebv=EK&ppid=Page-> -11

36. Horn, M. B. ir Fisher, J. F. (2017). New Faces of Blended Learning: Educational Leadership. *Educational Leadership*, 74(6), 59–63. Prieiga per internetą: <https://search-ebscohost-com.skaitykla.mruni.eu/login.aspx?direct=true&db=asn&AN=121747816&site=ehost-live>
37. Horn, M. B. ir Staker, H. (2015). *Blended: Using Disruptive Innovation to Improve Schools*. Prieiga per internetą: http://hozekf.oerp.ir/sites/hozekf.oerp.ir/files/kar_fanavari/manabe%20book/Thinking/Blended_%20Using%20Disruptive%20Innovation%20to%20Improve%20Schools.pdf
38. Idris, H. (2018). Pembelajaran model blended learning. *Jurnal Ilmu Iqra*, 5(1), 61–73. <https://doi.org/doi.org/10.30984/jii.v5i1.562>
39. Islam, Md. K., Sarker, Md. F. H. ir Islam, M. S. (2022). Promoting student-centred blended learning in higher education: A model. *E-Learning and Digital Media*, 19(1), 36–54. <https://doi.org/10.1177/20427530211027721>
40. Yuliyana, M., Rochmiyati, R. ir Maulina, D. (2021). Blended Learning Assessment Instrument For Elementary School. *Edunesia : Jurnal Ilmiah Pendidikan*, 2(3). 668–676. <https://doi.org/10.51276/edu.v2i3.189>
41. Yusoff, S., Yusoff, R. ir Md Noh, N. H. (2017). Blended Learning Approach for Less Proficient Students. *Sage Open*, 7(3). Prieiga per internetą: <https://journals-sagepub-com.skaitykla.mruni.eu/doi/10.1177/2158244017723051>
42. Koch, J. V. ir McAdory, A. R. (2012). Still no significant difference? The impact of distance learning on student success in undergraduate managerial economics. *Journal of Economics and Finance Education*, 11(1), 27–38. Prieiga per internetą: [https://economics-finance.org/jefe/issues/vol11\(1\)summer.pdf](https://economics-finance.org/jefe/issues/vol11(1)summer.pdf)
43. Kotobee. (2023). *Blended Teaching: Models, Benefits, Tools, and More!* Kotobee Blog. Prieiga per internetą: <https://blog.kotobee.com/blended-teaching/>
44. Krasnova, T. ir Demeshko, M. (2015). Tutor-mediated Support in Blended Learning. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 166, 404–408. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.12.544>

45. Laužikas, R. (2021). Mišrus mokymasis. *Skaitmeninių mokymo priemonių naudojimo ugdyme metodika*. Prieiga per internetą: <https://smpmetodika.ugdome.lt/metodika/misrus-mokymas/>
46. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. 1991/Nr. I-1489. TAR. Žiūrėta 2023 m. spalio 16 d. <https://e-seimasx.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/CSYMiIDefV>
47. Liimatainen, H. (2023). *E-learning vs. Blended learning*. Howspace. Prieiga per internetą: <https://howspace.com/blog/e-learning-vs-blended-learning/>
48. Lo, C.-M., Han, J., Wong, E. S. W. ir Tang, C.-C. (2021). Flexible learning with multicomponent blended learning mode for undergraduate chemistry courses in the pandemic of COVID-19. *Interactive Technology and Smart Education*, 18(2), 175–188. <https://doi.org/10.1108/ITSE-05-2020-0061>
49. Ma, L. ir Lee, C. S. (2021). Evaluating the effectiveness of blended learning using the ARCS model. *Journal of Computer Assisted Learning*, 37(5), 1397–1408. <https://doi.org/10.1111/jcal.12579>
50. Makarskaitė-Petkevičienė, R. (2018). Lauko edukacinės erdvės: Idėjos ir naujos ugdymo galimybės. *Švietimas: politika, kokybė, vadyba*, 10(2), 75–90. Prieiga per internetą: <https://www.lituanistika.lt/content/81133>
51. Masie, E. (2006). The blended learning imperative. Iš Curtis J., B., ir Charles R., G. *The handbook of blended learning: Global perspectives, local designs* (p. 22–26). Pfeiffer.
52. Means, B., Bakia, M. ir Murphy, R. (2014). *Learning Online: What Research Tells Us About Whether, When and How*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203095959>
53. Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., Bakia, M. ir Jones, K. (2009). *Evaluation of Evidence-Based Practices in Online Learning: A Meta-Analysis and Review of Online Learning Studies*. US Department of Education. Prieiga per internetą: <https://eric.ed.gov/?id=ED505824>
54. Michael, M. (2016). *Blending Instruction with Technology: A Blueprint for Teachers to Create Unique, Engaging, and Effective Learning Experiences*. Rowman & Littlefield. Prieiga per internetą: https://web-p-ebscohost-com.skaitykla.mruni.eu/ehost/ebookviewer/ebook?sid=695c6db6-3d9d-4644-a2b2-0c5286b0dc89%40redis&ppid=pp_14&vid=0&format=EB

55. Mohamed, F. A. E. (2022). The Effectiveness of the Blended Learning in Enhancing EFL Learning and Collaboration. *World Journal of English Language*, 12(1), 92-103.
<https://doi.org/10.5430/wjel.v12n1p92>
56. Nacionalinė švietimo agentūra. (2020). *Nuotolinio mokymo(si) / ugdymo(si) vadovas: Bendrasis ugdymas*. Prieiga per internetą:
https://sena.emokykla.lt/upload/nuotolinis/Nuotolinio%20mokymo%20Vadovas_3.pdf
57. Nacionalinė švietimo agentūra. (2021). *Nuotolinio mokymo(si) / ugdymo(si) vadovas (papildymai dėl hibridinio mokymo)*. Prieiga per internetą: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2021/08/Hibridinis-mokymas.pdf>
58. Nathaniel, T. I., Goodwin, R. L., Fowler, L., McPhail, B. ir Black Jr., A. C. (2021). An Adaptive Blended Learning Model for the Implementation of an Integrated Medical Neuroscience Course During the Covid-19 Pandemic. *Anatomical Sciences Education*, 14(6), 699–710.
<https://doi.org/10.1002/ase.2097>
59. O’Byrne, W. I. ir Pytash, K. E. (2015). Hybrid and Blended Learning. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 59(2), 137–140. <https://doi.org/10.1002/jaal.463>
60. Ozadowicz, A. (2020). Modified Blended Learning in Engineering Higher Education during the COVID-19 Lockdown—Building Automation Courses Case Study. *Education Sciences*, 10(10), 292.
<https://doi.org/10.3390/educsci10100292>
61. Prahmana, R. C. I., Hartanto, D., Kusumaningtyas, D. A., Ali, R. M. ir Muchlas. (2021). Community radio-based blended learning model: A promising learning model in remote area during pandemic era. *Heliyon*, 7(7), 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e07511>
62. Prasetya, D. D., Wibawa, A. P., Hirashima, T. ir Hayashi, Y. (2020). Designing Rich Interactive Content for Blended Learning: A Case Study from Indonesia. *Electronic Journal of E-Learning*, 18(4), 277- 287. <https://doi.org/10.34190/EJEL.20.18.4.001>
63. Raad, M. E. A. ir Odhabi, H. (2021). Hybrid Learning Here to Stay! *Frontiers in Education Technology*, 4(2), 121-131. <https://doi.org/10.22158/fet.v4n2p121>

64. Rae, C. (2021). *Hybrid And Blended Learning In Higher Education*. eLearning Industry. Prieiga per internetą: <https://elearningindustry.com/hybrid-and-blended-learning-in-higher-education>
65. Rasheed, R. A., Kamsin, A. ir Abdullah, N. A. (2020). Challenges in the online component of blended learning: A systematic review. *Computers & Education*, 144. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2019.103701>
66. Rojabi, A. R. (2020). Exploring EFL Students' Perception of Online Learning via Microsoft Teams: University Level in Indonesia. *English Language Teaching Educational Journal*, 3(2), 163–173. <https://doi.org/10.12928/eltej.v3i2.2349>
67. Rupšienė, L. (2007). *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija*. Klaipėdos universitetas. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/323497804>
68. Shamir-Inbal, T. ir Blau, I. (2021). Facilitating Emergency Remote K-12 Teaching in Computing-Enhanced Virtual Learning Environments During COVID-19 Pandemic—Blessing or Curse? *Journal of Educational Computing Research*, 59(7), 1243–1271. <https://doi.org/10.1177/0735633121992781>
69. Slušnienė, G., Parišauskienė, D. ir Balčėtienė, A. (2017). Bendradarbiavimui su ugdytinių tėvais skirtų technologijų taikymas siekiant efektyvios komunikacijos. *Mokslo Taikomieji Tyrimai Lietuvos Kolegijose*, 1(13), 86–92. Prieiga per internetą: <http://ojs.kaunokolegija.lt/index.php/mttlk/article/view/206>
70. Staker, H. ir Horn, M. B. (2012). *Classifying K–12 Blended Learning*. Prieiga per internetą: <https://www.christenseninstitute.org/wp-content/uploads/2013/04/Classifying-K-12-blended-learning.pdf>
71. Suhartono, S. (2017). Menggagas Penerapan Pendekatan Blended Learning Di Sekolah Dasar. *Jurnal Kreatif*, 7(2), 177–188. Prieiga per internetą: <https://www.scribd.com/document/509523660/9379-21062-1-SM>

72. Susanti, D. I. ir Prameswari, J. Y. (2020). Adaptasi Blended Learning di Masa Pandemi COVID-19 untuk Pembelajaran Bahasa Inggris di Sekolah Dasar. *Lingua Susastra*, 1(2), 50-61.
<https://doi.org/10.24036/lis.v1i2.8>
73. *Švietimo sistema ir jos struktūra*. (2023). Eurydice. Prieiga per internetą:
<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/lt/national-education-systems/lithuania/svietimo-sistema-ir-jos-struktura>
74. Tang, C. M. ir Chaw, L. Y. (2016). *Digital Literacy: A Prerequisite for Effective Learning in a Blended Learning Environment?* 14(1), 54–65. Prieiga per internetą:
<https://eric.ed.gov/?id=EJ1099109>
75. Tanujaya, B., Prahmana, R. ir Mumu, J. (2021). The Mathematics Instruction in Rural Area during the Pandemic Era: Problems and Solutions. *Mathematics Teaching Research*, 13(1), 3–15. Prieiga per internetą:
https://www.researchgate.net/publication/350874175_The_Mathematics_Instruction_in_Rural_Area_during_the_Pandemic_Era_Problems_and_Solutions
76. Targamadzė, A. (2020). *Virtualusis mokymasis. Teorija ir praktika*. Vitae Litera.
77. Targamadzė, A. (2011). *Technologijomis grįsto mokymosi priemonės ir sistemos*. KTU Informatikos fakultetas.
78. Teresevičienė, M., Volungevičienė, A., Žydzūnaitė, V., Kaminskienė, L., Rutkienė, A., Trepulė, E. ir Daukilas, S. (2015). *Technologijomis grindžiamas mokymas ir mokymasis organizacijoje*. Prieiga per internetą: <https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:11548744/datastreams/MAIN/content>
79. *Top Blended Learning & Online Training Tools for 2024*. (2024). Timely. Prieiga per internetą:
<https://time.ly/blog/top-blended-learning-online-training-tools/>
80. Trochim, W. ir Donnelly, J. P. (2006). *The Research Methods Knowledge Base*. Prieiga per internetą:
<http://archive.org/details/WilliamTrochimJamesPDonnellyTheResearchMethodsKnowledgeBase200>

81. UNESCO. (2020). *COVID-19 response—Hybrid learning: Hybrid learning as a key element in ensuring continued learning*. Prieiga per internetą: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373767>
82. University Grants Commission. (2021). *Blended Mode of Teaching and Learning: Concept Note*. Course Hero. Prieiga per internetą: <https://www.coursehero.com/file/94820902/6100340-Concept-Note-Blended-Mode-of-Teaching-and-Learningpdf/>
83. Vaughan, N. D., Garrison, D. R. ir Cleveland-Innes, M. (2013). *Teaching in Blended Learning Environments: Creating and Sustaining Communities of Inquiry*. Prieiga per internetą: https://web-p-ebshost-com.skaitykla.mruni.eu/ehost/ebookviewer/ebook?sid=bcf63205-d764-48a6-bb98-229f76b961a6%40redis&ppid=pp_7&vid=0&format=EB
84. Wai, C. C. ir Seng, E. L. K. (2014). Exploring the Effectiveness and Efficiency of Blended Learning Tools in a School of Business. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 123, 470–476. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1446>
85. Watson, J. ir North American Council for Online Learning. (2008). *Blended Learning: The Convergence of Online and Face-to-Face Education. Promising Practices in Online Learning*. North American Council for Online Learning. Prieiga per internetą: <https://search-ebshost-com.skaitykla.mruni.eu/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=ED509636&site=ehost-live>
86. Xalmurzayevna, Y. S., Karimovich, S. S., Zairjanovich, Y. S. ir Qizi, X. M. I. (2021). Hybrid teaching and learning tips for Teachers. *Archive of Conferences*, 28(1), 12-14. Prieiga per internetą: <https://www.conferencepublication.com/index.php/aoc/article/view/1207>
87. Žibėnienė, G. ir Indrašienė, V. (2017). *Šiuolaikinė didaktika: Vadovėlis*. Vilnius: Registrų centras.
88. Žydžiūnaitė, V., Merkys, G. ir Jonušaitė, S. (2005). Socialinio pedagogo profesinės adaptacijos kokybinė diagnostika. *Pedagogika*, 76, 23–32. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2005~1367156656828/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
89. Žydžiūnaitė, V. ir Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimai, principai ir metodai*. VAGA.

SANTRAUKA

Tema: Mišraus mokymo(si) būdo taikymas: teorinės perspektyvos ir praktinės galimybės pradiniam ugdyme. Edukacinių technologijų valdymo magistro baigiamasis darbas. Vadovas: Doc. dr. Daiva Penkauskienė. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Edukologijos ir Socialinio darbo institutas, 2024.

Šiandieninio pasaulio be įvairių informacinių komunikacinių technologijų (IKT) sunku įsivaizduoti. Šios technologijos keičia mokymo(si) procesą suteikiant platesnes galimybes. COVID-19 pandemija parodė, kad tradiciniai mokymo(si) būdai gali būti pažeidžiami, o mišrusis mokymas(is) gali būti tikslinga alternatyva. Europos Sąjungos dokumentuose pabrėžiama mišriojo mokymo(si) svarba, siekiant švietimo sistemos tobulėjimo. Skaitmeninių technologijų ir mišriojo mokymo(si) plėtra gali skatinti mokinių įgūdžių tobulėjimą bei suteikti platesnes mokymo(si) galimybes.

Šiame darbe nagrinėjama **problema**: kokios yra mišriojo mokymo(si) būdo teorinės perspektyvos ir praktinės galimybės pradiniam ugdyme? Tyrimo **objektas**: Mišraus mokymo(si) būdo taikymo teorinės perspektyvos ir praktinės galimybės pradiniam ugdyme.

Darbo **tikslas** yra ištirti mišriojo mokymosi būdo taikymo pradiniam ugdyme teorines perspektyvas ir praktines galimybes. **Uždaviniai**: 1. Atskleisti mišriojo mokymo(si) būdo sampratą, paskirtį bei raidą. 2. Aptarti mišriojo mokymo(si) įgyvendinimo praktiką pradiniam ugdyme. 3. Ištirti mišriojo mokymo(si) būdo taikymo galimybes pradinėse klasėse. **Tyrimo metodai**: *Literatūros analizė*, skirta aptarti mišriojo mokymo(si) būdo teorinius ir praktinius aspektus, įskaitant jo sampratą, paskirtį ir raidą, bei praktinį įgyvendinimą pradiniam ugdyme. Siekiant atskleisti mokytojų profesines patirtis, taikant mišriojo mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme buvo atliktas *kokybinis tyrimo metodas, remiantis pusiau struktūrizuotu interviu*. Tyrimo duomenų apibendrinimui siekiant atskleisti tyrime išryškėjusias temas ir reiškinius bei suvokti jų prasmę taikyta *kokybinė turinio analizė*.

Empirinio tyrimo metu gauti **rezultatai**, atskleidė, kad: taikant mišrųjį mokymo(si) būdą pradiniam ugdyme, pedagogams trūko tinkamos programinės ir techninės įrangos, vieningų platformų ir kokybiško interneto, paruoštos mokomosios medžiagos bei tinkamos aplinkos pritaikymo. Taip pat jautėsi patirties, papildomų mokymų ir anglų kalbos žinių trūkumas, buvo susidurta su ugdymo planavimo sunkumais, o pamokų pasiruošimui bei pačiam ugdymo(si) procesui teko skirti daugiau laiko. Visgi mokytojai įžvelgė profesinių kompetencijų plėtojimo privalumus, gerėjo jų skaitmeninis raštingumas bei gebėjimai naudotis ir taikyti IKT. Ugdymo(si) procesas modernėjo, tapo labiau įtraukiantis ir modernesnis. Tyrimo metu išryškėjo ir mokinių kontakto, socializacijos bei pagalbos poreikis, o dėl kontrolės praradimo įžvelgtas ne visada tinkamas elgesys. Pabrėžta tėvų ir specialistų įsitraukimo svarbą bei kompensacijų bei nemokamų

programų naudojimo poreikis. Mišriojo mokymo(si) būdo poreikis išvelgtas esant tik ekstremalioms sąlygoms.

Reikšminiai žodžiai: mišrusis mokymas(is), teorinės perspektyvos, praktinės galimybės, pradinis ugdymas.

SUMMARY

Topic: Application of blended teaching/learning method: theoretical perspectives and practical possibilities in primary education. Master's thesis in educational technology management. Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Daiva Penkauskienė. Vilnius: Mykolas Romeris University, Institute of Education and Social Work, 2024.

It is difficult to imagine today's world without various information and communication technologies (ICT). These technologies are changing the teaching/learning process by providing more opportunities. The COVID-19 pandemic has shown that traditional ways of teaching/learning can be undermined and that blended teaching/learning can be a viable alternative. European Union documents emphasize the importance of blended learning in order to improve the education system. The development of digital technologies and blended teaching/learning can promote the development of students' skills and provide wider teaching/learning opportunities.

This thesis examines the **problem**: what are the theoretical perspectives and practical possibilities of the blended teaching/learning method in primary education? **Object** of the research: Theoretical perspectives and practical possibilities of applying the blended teaching/learning method in primary education.

The **aim** of the thesis to investigate the theoretical perspectives and practical possibilities of applying the blended teaching/learning method in primary education. **Objectives**: 1. To reveal the concept, purpose and development of the blended teaching/learning method. 2. To discuss the practice of the implementation of the blended teaching/learning in primary education. 3. To investigate the possibilities of applying the blended teaching/learning method in primary grades. **Methods of the research**: *A literature analysis*, which is intended to discuss the theoretical and practical aspects of the blended teaching/learning method, including its concept, purpose and development, and its practical implementation in primary education. In order to reveal the professional experiences of teachers, a *qualitative research method based on a semi-structured interview* was conducted using the method of blended teaching/learning in primary education. *Qualitative content analysis* was used to summarize the research data, in order to reveal the topics and phenomena that emerged in the research and to understand their meaning.

The **results** obtained during the empirical study revealed that: when applying the blended teaching/learning method in primary education, educators lacked suitable software and technological equipment, unified platforms and high-quality Internet, prepared educational materials and appropriate environment adaptation. The lack of experience, additional training and knowledge of the English language was also felt, educational planning difficulties were encountered, and more time had to be devoted to the preparation of lessons and the educational process itself. However, teachers saw the advantages of developing professional competences, their

digital literacy and their ability to use and apply ICT improved. The teaching/learning process has become more inclusive and modern. During the research, the students' need for contact, socialization and help also emerged, and due to the loss of control, not always appropriate behavior was seen. The importance of the involvement of parents and specialists, the need for compensation and the use of free programs was emphasized. The need for the blended teaching/learning method is seen only in extreme conditions.

Key words: blended teaching/learning, theoretical perspectives, practical possibilities, primary education.

PRIEDAI

1 priedas

Kvietimas dalyvauti tyrime

Gerbiami pedagogai,

Mykolo Romerio universiteto Žmogaus ir visuomenės studijų fakulteto Edukacinių technologijų valdymo iššęstinių magistrantūros studijų studentė Inga Dovsevičienė kviečia Jus dalyvauti savo baigiamojo darbo, kurio tema „Mišraus mokymo(si) būdo: teorinės perspektyvos ir praktinės galimybės pradiniam ugdyme“, tyrime. Šiuo tyrimu siekiama iširti mišriojo mokymo(si) būdo taikymo pradiniam ugdyme praktines galimybes, o jo rezultatai bus naudojami baigiamajame darbe ir rengiant rekomendacijas tikslinės grupės atstovams. Naudojant šio tyrimo metu gautą informaciją, jokioje ataskaitoje nebus atskleista Jūsų tapatybė, bus išsaugotas Jūsų, kaip tyrimo dalyvio, konfidencialumas.

Tyrimo instrumentą – pusiau struktūruotą interviu sudaro 10 pagrindinių klausimų. Dalyvavimas tyrime vyksta laisva valia ir gavus Jūsų sutikimą, kad pokalbis būtų įrašomas diktofonu arba kitomis priemonėmis (pvz, Zoom, Teams ir kt.). Jūsų unikalios patirtys ir nuomonės yra labai svarbios ir vertingos šiam tyrimui. Iš anksto dėkoju.

Pagarbiai

Inga Dovsevičienė

Daugiau informacijos apie tyrimą el. paštu: inga.dovseviciene@gmail.com arba tel. +37060240664

Tyrimo dalyvis (A2). Trukmė: 16:30 min.

2024 m. vasario 5 d.

-Laba diena.

- *Laba diena.*

- Noriu dar kartą prisistatyti pati ir pristatyti savo tyrimo tikslą. Esu Mykolo Romerio universiteto Žmogaus ir visuomenės studijų fakulteto Edukacinių technologijų valdymo iššęstinių magistrantūros studijų studentė Inga Dovsevičienė. Šiuo tyrimu siekiama iširti mišriojo mokymo(si) būdo taikymo pradiniam ugdyje praktines galimybes, o jo rezultatai bus naudojami baigiamajame darbe ir rengiant rekomendacijas tikslinės grupės atstovams. Naudojant šio tyrimo metu gautą informaciją, jokioje ataskaitoje nebus atskleista Jūsų tapatybė, bus išsaugotas Jūsų, kaip tyrimo dalyvio, konfidencialumas. Tyrimo instrumentą – pusiau struktūruotą interviu sudaro 10 pagrindinių klausimų. Primenu, kad dalyvavimas tyrime vyksta laisva valia ir gavus Jūsų sutikimą. Ar sutinkate, kad Jūsų atsakymai bus įrašomi bei transkribuojami, tai yra perrašomi kompiuteriu?

-*Taip, sutinku.*

-Ačiū, tai tuomet pradėkime. Papasakokite apie save daugiau. Kiek laiko dirbate pradinio ugdyimo mokytoja? Kokia jūsų kvalifikacinė kategorija? Kiek Jums metų?

- *Tai pradinių klasių mokytoja jau dirbu 10 metų. Mano kvalifikacinė kategorija yra mokytojas metodininkas. Ir man yra 33 metai.*

- Papasakokite, kokią patirtį turite taikant mišrųjį mokymo(si) būdą pradiniam ugdyje? Kokiais laiko intervalais jį vykdytė?

- *Tai mišrųjį mokymo(si) būdą pradiniam ugdyje teko taikyti keletą kartų, tai negalėčiau nurodyti tikslių intervalų, kadangi tai vyko pagal poreikį jeigu būtų galima įvardinti šitaip. Kadangi tai priklausė nuo mokytojų sergamumo arba nuo vaikų sergamumo klasėje, tai būtent pagal poreikį ir buvo priimamas sprendimas ar vykdyti mišrųjį mokymo(si) būdą ar ne.*

- Papasakokite, koks buvo pasirengimas Jūsų mokykloje taikant mišrųjį mokymo(si) būdą?

- *Tai išties pasirengimas... atskiro pasirengimo tokio nebuvo, kadangi ne vieną kartą jau teko dirbti nuotoliu, tai tiek įranga, visas buvo parengta, visas buvo pritaikoma mokytojai. Ir aš tame tarpe turėjau visą įrangą ji buvo suteikta. Taip pat buvo ir galimybė dirbti, kuomet yra mišrus(is) būdas ir atvykus į darbą vesti pamokas arba suteiktos galimybės vesti pamokas, jeigu jos tuo metu vyko nuotoliu iš namų. Iš tiesų negaliu sakyti, kad kažko labai trūko, bet tiesiog kai kuriems mokytojams jautėsi, kad trūko pasirengimo tam, nors jau ir nuotolinis mokymas(is) buvo vienas iš etapų ir dalis to mišraus. Tačiau kai kuriems mokytojams tikrai trūko pasirengimo. Trūko*

ir galimybės naudotis tam tikra medžiaga kuri yra mokykloje, ją pateikti, ją rodyti. Tai pavyzdžiui klasės valandėlių metu su mokiniais turime socialinių emocinių įgūdžių ugdymo pamokas, kuomet naudojame „Antrojo žingsnio“ programą ir tokiu atveju tai yra didžiuliai A3 nuotraukos, plakatai, lapai ir jei tu tą pamoką tą dieną dirbi nuotoliu, automatiškai parodyti vaikams tų plakatą, tų nuotraukų nelabai gali, netgi nusiskenuoti. Aišku galima nufotografuoti ir vaikams rodyti, bet vis dėl to kelia sunkumų tai. Taip pat sudėtingiau rodyti kai kurią vaizdinę medžiagą, kadangi klasėje turiu galimybę rašyti lentoje. Kai esi iš namų, taip galima įsijungti įvairias priemones, bet ne visuomet pavyksta turėti du monitorius, kas iš technikos, sakykim taip, dirbant nuotoliu yra labai, labai naudinga, kai viename ekrane mokiniams tu rodai medžiagą ar naudoji kaip lentą, kitame ekrane tu gali matyti savo mokinius.

- Kokią didžiausią naudą įžvelgėte mišriojo mokymo(si) būdo taikyme?

- Didžiausia nauda, aš sakyčiau vienintelė nauda, ta, kad jeigu kalbėtumėme apie mokinių sergamumą ir dėl to klasėje yra taikomas mišrus(is) ugdymo būdas, tai išties net tie vaikai, kurie jaučiasi daug geriau yra besveikstantys, bet dar dėl tam tikrų priežasčių negali ateiti ir prisijungti į pamokas gyvai, ateiti į mokyklą jie gali jungtis nuotoliu. Vadinasi visa klasė būdama nuotoliu, vaikų lankomumas yra didesnis. Tuo pačiu mokiniai gauna visą reikiamą medžiagą iš mokytojo, jam nereikia vyti klasės, atlikti užduočių savarankiškai ar papildomai dirbti su tėvais. Kadangi jie gauna visą reikiamą informaciją, visą mokymosi medžiagą, visus paaiškinimus, visus darbus čia ir iškart.

- O su kokiais sunkumais susidūrėte taikant mišrųjį mokymo(si) būdą? Kaip juos sprendėte? Gal galite pavyzdžių pateikti?

- Vienas didžiausių sunkumų buvo tai, kad jeigu tai buvo, vėl pasikartosiu dėl mokinių sergamumo didelio, tai tie mokiniai kurie negali dalyvauti gyvai pamokose, tai aišku jie tas savaitės dienas ir neateina, ir jeigu tėvai neįdeda papildomo pagalbos indėlio vaikams, vadinasi, kyla spragos, kurias reikia vėliau užpildyti kontaktinių susitikimų metu. Taip pat atsiskaitomieji darbai, kuomet vėlgi ne visi vaikai ateina į klasę ir tokiu būdu atsiskaitomąjį darbą parašyti yra sudėtingiau. Nuotoliu parašyti kai kurių darbų yra neįmanoma, nes patirtis rodo, kad kartais tėveliai pagelbsti vaikams sėdėdami šalia, jų nematyti, tačiau vaikai atlieka darbą, na rezultatas būna gerokai geresnis ir nereali. Įvertinti mokinį taip yra daug sudėtingiau. Tai dėl šios priežasties didumą atsiskaitymų būdavo vykdomi kontaktinių susitikimų metu. Nors jų buvo palyginus mažiau, na tarkim viena ar dvi dienos per savaitę, atsiskaitymus stengdavomės parašyti būtent tomis dienomis. Aišku, man kaip mokytojai tai buvo gan didelis iššūkis kaip paskirstyti atsiskaitymus į kontaktines dienas, kad jų nesukristų per daug į vieną dieną. Taip pat aišku jei yra užduodami namų darbai juos patikrinti ar juos surinkti patikrinti yra gerokai sudėtingiau, kai vaikai yra klasėje ir čia pat gali paduoti sąsiuvinį. Tuo tarpu taisymas yra patogesnis, kai tiesiog

taisai mokinių sąsiuviniuose, tuo tarpu jeigu tai nufotografuojamos užduotys ir keliamos, mūsų mokykla naudoja „Google Classroom“ į šią platformą, vadinasi gali ištaisyti tą darbą, bet mokinys savo sąsiuvinyje, savo pratybose ištaisyto darbo jau nebeturės ir tarkim kartojantis, ne visi turi noro atsiversti ir pasižiūrėti kaipgi, kokias klaidas aš atlikau, padariau ir pasimokyti pavyzdžiui pasiruošti atsiskaitomajam darbui. Taigi vėl didžioji dalis darbų nusikeldavo į dienas kuomet susitikdavome kontaktu, ir tomis dienomis stengdavausi peržvelgti kuo didesnę kiekį užduočių tiek sąsiuviniuose, tiek pratybų sąsiuviniuose, kaip jiems sekasi atlikti užduotis tiek šiuo metu klasėje, tiek kaip jiems sekėsi atlikti užduotis namuose, nuotolinių pamokų metu. Pasikartosiu, toks darbų taisymas bei atsiskaitymų rašymas ir taisymas stengiantis tai suspėti atlikti kontaktinių pamokų dienomis, reikalaudavo ganėtinai daug pastangų, laiko, jėgų. Nes žinojau, kad reikia spėti viską ištaisyti ir norėjau, kad mokiniai kito susitikimo metu jau atgautu savo darbus, kad galėtumėme juos aptarti, išsitaisyti ir, kad mokiniai galėtų juos, ypatingai pratybų sąsiuvinius bei matematikos ir lietuvių kalbos sąsiuvinius parsinešti namo, prieš prasidedant nuotolinių pamokų dienoms. Nes na tomis dienomis, kaip minėjau darbų taisymas ir atsiskaitymas ar patikrinamieji darbai tampa sudėtingesni ir gal net sakyčiau ne be tokie sąžiningi visų mokinių atžvilgiu. Kadangi vieni mokiniai viską daro sąžiningai pagal savas išgales, na gal su minimaliais tėvų patarimais ar pagalba. Bet yra kaip minėjau ir tokių atvejų, kai tėvai į mokymo(si) procesą, gal sakykim taip, mokinių mokymo(si) procese elgiasi ne visai tinkamai, etiškai ir sąžiningai.

- Kaip jūsų nuomone būtų tikslingiausia integruoti mišriojo mokymo(si) elementus į mokinių ugdymą, kad jie būtų praktiški ir tinkami tokio amžiaus vaikams?

- Iš tiesų mano nuomone, kad tokio būdo, ypatingai pradinių klasių mokiniams taikyti nevertėtų, tai nėra praktiška. Tokie vaikai dar pradinukai yra blaškūs, labai blaškūs. Jiems mokytis kelias dienas vienoje aplinkoje, kelias kitoje aplinkoje, na kelia tam tiktų sunkumų. Kadangi mokiniai besimokydami kelias dienas nuotoliu jiems reikia pabendrauti, jiems reikia prarodyti ką jie turi, kaip jie mokosi pasirodyti, kaip jie gali pakeisti ekraną ir panašiai. Tuo tarpu kai nusistovi tvarka, nuotoliu vaikai įsivažiuoja į vėžias, gal nelabai taip korektiškai kalbu, bet atsiranda rutina ir jiems tai pasidaro įprasta, paprasta, suprantama. Tuo tarpu po kelių dienų grįžus į mokyklą jie vieni kitus pamato gyvai ir vėlgi tai yra tvarka kuomet reikia sėdėti suole, tai yra tvarka kuomet tu negali bet kada pasitraukti, pasižiūrėti, pasiimti kažką, o gal galbūt įsijungi, ir vėl gi reikia užsiimti pašaliniais kažkokiais tai darbais, tai ščia vėlgi vaikams kyla sunkumų, nes vėl yra reikalinga adaptacija atėjus į mokyklą. Jeigu mišrusis ugdymas vyktų ne savaitės bėgyje pakeičiant vieną aplinką į kitą, o kas savaitę, galbūt tai būtų žymiai vaikams priimtinau, kadangi na užtektų vienos dienos adaptacijai ir būtų galima keletą dienų visą likusią savaitę dirbti taip, kaip yra įprasta jau, įprastai nuotoliu arba gyvai mokykloje.

- Ačiū, o kurie mišriojo mokymo(si) aspektai jūsų nuomone turėtų būti tobulinami? Bei kodėl?

- Na iš tiesų, mano manymu turėtų būti tobulinamos tos platformos, netgi tas pats dienynas. Kadangi vienas dienynas turi prieigą ir galima sukurti prieigą pamokai tikrai tam tikra platforma, tuo tarpu ta platforma, kuria naudojasi mokykla prieigos vaikai neturi. Vadinasi mokiniams yra gerokai sudėtingesnis tarkim prisijungimas prie sistemos, prie pamokų nuotoliu ir kyla sunkumų šičia. Mano manymu, na ką aš galiu padaryti kaip mokytoja, tai pasistengti pasirinkti kuo paprastesnį, žinoma jei turiu galimybę, paprastesnį prisijungimo būdą dalyvavimui pamokose. Kuo paprastesnę sistemą, kuria galėtų naudotis ir vaikai, kuri tiktų tiek kompiuteriam tiek planšetei tarkim ar netgi galbūt telefone jungiantis, kur kyla kartais ir čia sunkumų. Aišku galim pasidžiaugti, kad mūsų mokykla turi galimybę aprūpinti tokiu atveju vaikus planšetiniais kompiuteriais ir jie gali juos pasiimti namo. Iš tiesų aišku būtų technikos prasme dar tobulinimas būtų aktualus, jei mokytojai turėtų galimybę tarkim turėti grafines planšetes, kuo yra labai, labai paprasta mokytojui rašyti ir tuo tarpu vaikai mato lentoje. Nebūtina spausdinti, kadangi ne viską ekrane gali pasibraižyti arba braižant pele yra tarkim sudėtingiau negu braižant su tušinuku popieriaus lape. Tai yra žymiai, žymiai paprasčiau.

- Papasakokite kaip keitėsi jūsų darbo praktika po mišriojo mokymo(si) taikymo?

- Iš tiesų mišrusis mokymas mane privertė ieškoti įvairių galimybių kaip aš galėčiau pamokas padaryti interaktyvesnes, nes vieną ką tu gali padaryti klasėje, tarkim parodyti tą patį video. Galbūt ir kartais teko susidurti su tokiais sunkumais tai ką rodai tu nuotoliu, dirbant tą dieną trūksta garso arba stringa dėl interneto ryšio. Tai iš tiesų teko ieškoti įvairių programėlių, kurios padėtų tarkim ir paklausti mokinių ir leistų jiems užpildyti kažkokį tai klausimyną, apklausą, kad tai būtų interaktyvu, smagu ir paprasta.

- Papasakokite, ar ateities perspektyvoje matote mišriojo mokymo(si) būdą, kaip vieną iš galimų mokinių ugdymo(si) būdų? Bei kodėl?

- Išties šio būdo tikrai nematau vienu iš galimų, nes vis dėl to tai nėra gyvas bendravimas. Tai yra didelė dalis bendravimas nuotoliu. Taip mes matome vieni kitus, taip mes bendraujame čia ir dabar gyvai, tačiau vis dėl to vaikai turi per pertraukas ne rodyti kaip jie geba pasikeisti ekrano užsklandą, ką teikia ir visos programėlės ir galimybės, ne kaip jie žaidžia tam tikrus žaidimus, o žaisti ir bendrauti gyvai. Kadangi jei jie kalba, tai kalba pertraukos metu vienu metu visi, tuo tarpu gyvai mokykloje jie gali na pabendrauti, paslapukauti galbūt jau toj kitokioj aplinkoj. Ir aišku plečiasi jų socialiniai įgūdžiai kur na esame skirtingose vietose, atsiduriame skirtingose situacijose, o ne būnam tikrai namie saugūs.

- Labai ačiū. Na ir paskutinis klausimas. Kaip vertinate savo asmeninę mišriojo mokymo(si) būdo taikymo patirtį? Bei kodėl?

-Na negaliu nuvertinti ir sakyti, kad ta patirtis yra prasta. Žinoma kilę sunkumai privertė kaip ir minėjau ieškoti kažkokių tai naujesnių, įdomesnių būdų ir tikrai atrastos programėlės jau nebetaikant mišraus būdo atkeliavo ir į klasę, kuomet naudojomės jomis ir toliau. Tai galbūt yra viena didesnių tokių naudų ir tai kas gerina tą patirtį. Bet kalbant, imant jau visą, apžvelgiant viską bendrai, tai išties negaliu sakyti, kad ta patirtis yra gera ir atnešė daug naudos. Daugiau kėlė sunkumų, daugiau kėlė sunkumų, daugiau kėlė nerimo, sumaišties negu atnešė naudos.

- Ačiū už jūsų skirtą laiką.

Mišriojo mokymo(si) būdo taikymo kliūtys		
Techniniai apribojimai	Programų trūkumas	<...> pačių programų tikslesnių ir daugiau pasirinkimo, kad būtų. Nes dabar turėjome tik keletą programų, kuriomis galėjome mes naudotis. Galbūt jų platesnio spektro, kad būtų galima rinktis ir paprastesnio naudojimo, nes kai kurios programos turėjo daug trūkumų <...> <...> Tai tobulinami turbūt – bazė. Tai teko dalyvauti mokymuose, būtent apie nuotolinį, mišrųjį ir hibridinį ir pačiai teko taikyti mišriojo mokymo(si) ugdymo tą modelį ir taip tobulinti gal tą informacijos bazę. <...> <...> Tai čia tas aspektas ir turėtų būti tobulintinas, kad būtų bazė mokytojams sukurta, kad tuo nuotoliniu ir mišriuotu dirbti, nes dabar tai trūksta <...> (A9)
	Priemonių trūkumas	<...> taip galima įsijungti įvairias priemones, bet ne visuomet pavyksta turėti du monitorius, kas iš technikos, sakykim taip, dirbant nuotoliu yra labai, labai naudinga, kai viename ekrane mokiniams tu rodai medžiagą ar naudoji kaip lentą, kitame ekrane tu gali matyti savo mokinius <...> <...> Iš tiesų aišku būtų technikos prasme dar tobulinimas būtų aktualus, jei mokytojai turėtų galimybę tarkim turėti grafines planšetes, kuo yra labai, labai paprasta mokytojui rašyti ir tuo tarpu vaikai mato lentoje <...> (A2) <...> sakyčiau tuo metu buvo stygis įvairių kamerų ir mikrofonų, nepritaikyta buvo mūsų mokykloje <...> (A3) <...> Tai iš pradžių ir kamerų ir trūko mokytojams tų kompiuterių, nes pirmiausia tie kompiuteriai buvo išdalinti mokiniams ir visa ta bazė <...> <...> gal mokyklose netgi pačios techninės bazės trūksta. Pavyzdžiui mano mokykloje trūksta tos techninės bazės ir tų kompiuterių klasės, ypač pradinukams, kad galėtumėme taikyti ir, kad tą mišrųjį ugdymosi būdą <...> (A9)
	Nekokybiškos priemonės	<...> Išiktųjų trūko geresnių priemonių, kurios geriau dirbtų, tarkim kameros kartais būdavo neveikdavo arba ausinukai sugesdavo, tai tiesiog juos reikėdavo atnaujinti ir mokyklai tekdavo juos keisti <...> <...> tai pritrūko priemonių, kurios veiktų kokybiškai, jas dažnai reikėdavo keisti ir tai trukdydavo kokybiškai įsijungti į pamokas, kol jų sulaukdavome <...> <...> tinkamų priemonių užtikrinimas, nes ne visi turėjo kokybiškas priemones ir jas ne taip buvo paprasta, greitai pakeisti <...> (A1)
	Interneto problemos	<...> Taip pat įvairūs trikdžiai, pavyzdžiui interneto kažkoks trikdys, kai mokiniai būdavo išmetami iš pamokos <...> (A1) <...> teko susidurti su tokiais sunkumais tai ką rodai tu nuotoliu, dirbant tą dieną trūksta garso arba stringa dėl interneto ryšio <...> (A2) <...> Iš pradžių ir tas nestiprus internetas buvo, kaip vaikai sakydavo, išmesdavo, išsijungdavo kompiuteris, va buvo tokių nesklandumų <...> (A7) <...> tas nuotolis tai sakau, tiek internetas gali strigti, na ryšys buvo ne koks, sakykime ne koks <...> (A8)

	Vieningų platformų nebuvimas	<...> turėtų būti tobulinamos tos platformos, netgi tas pats dienynas. Kadangi vienas dienynas turi prieigą ir galima sukurti prieigą pamokai tikrai tam tikra platforma, tuo tarpu ta platforma, kuria naudojasi mokykla prieigos vaikai neturi <...> (A2)
Mokymo(si) išteklių apribojimai	Aplinkos nepritaikymas	<...> tai aplinkos nepritaikymas ir neturėjimas patalpų tinkamų patiems vaikams, nes kartais viename kambaryje būdavo trys vaikai ir tu tiesiog vesdama pamoką girdėdavai kitų mokytojų darbą, nes aplinka buvo nepritaikyta tokiam darbui <...> (A1)
	Paruoštos medžiagos stoka	<...> tai pritrūko <...> <...> Taip pat papildomos medžiagos mokytojams <...> (A1) <...> Trūko ir galimybės naudotis tam tikra medžiaga kuri yra mokykloje, ją pateikti, ją rodyti <...> (A2) <...> reikėtų pradinio ugdymo mokytojams būtų labiau, daugiau kurtos medžiagos <...> <...> Pradinio ugdymo mokytojam tikrai nėra tos medžiagos daug. Aš kalbu būtent va apie lietuvių, matematiką <...> (A3) <...> man asmeniškai pritrūko paruoštų jau mokymosi tokių, kur galima panaudoti pamokose įrašų, medžiagos <...> (A4)
Profesiniai, kvalifikaciniai apribojimai	Darbo su IKT technologijomis patirties trūkumas	<...> Taip pat trūko patirties naudojantis tomis programomis <...> <...> Nuo tokių paprastų dalykų, kaip elementarių žinių trūko šeimos nariams, taip pat ir pačiai mokytojai, nes reikėjo išmokti daug naujų dalykų, taip pat kaip tarkim programas pritaikyti ar pakeisti jas kitomis ir ieškotis net gi papildomų programų, kaip galėtų kompensuoti vieną ar kitą dalyką <...> (A1) <...> Trūko patirties ir laiko tam visam įvaldyti, nes per trumpą laiką to išmokti na labai sudėtinga <...> (A6) <...> Ko trūko? Tai kaip tomis programomis naudotis, žinių <...> <...> Na pirmiausi tai trūko žinių jungiantis prie tos platformos <...> (A7) <...> Trūko gebėjimų, nes vis tiek nesu ta, kuri labai mėgsta dirbti su išmaniosiomis technologijomis <...> (A8)
	Mokymų ir seminarų trūkumas	<...> Ko trūko? Tarkim paprastų žinių, kas atėmė irgi daug laiko <...> <...> taip pat kaip jau esu minėjusi, kad trūksta pačių šeimų, netgi ir mokytojų paruošimo platesnio ir gilesnio <...> (A1) <...> tiesiog kai kuriems mokytojams jautėsi, kad trūko pasirengimo tam, nors jau ir nuotolinis mokymas(is) buvo vienas iš etapų ir dalis to mišraus. Tačiau kai kuriems mokytojams tikrai trūko pasirengimo <...> (A2) <...> Tai sakyčiau galbūt, aišku trūksta įgūdžių, trūksta mokymų kažkokių, trūksta seminarų daugiau, apie tai <...> (A9)
	Anglų kalbos nemokėjimas	<...> o, kad anglų kalbos žinios nėra labai stiprios teko pastiprinti tas anglų kalbos žinias ir tuo metu kai pamenu, teko pritaikyti savo žinias kurių neturėjau ir bandyti ugdyti savo ugdytinius kitaip <...> <...> kadangi žinios nėra stiprios anglų kalbos, tai nebuvo taip parasta, kad suprasti <...> <...> ir jie puikiai žinojo, kad mano anglų kalbos žinios yra silpnos ir jie man kartais padėdavo <...> (A3)
	Planavimo ir organizavimo	<...> atsiskaitomieji darbai, kuomet vėlgi ne visi vaikai ateina į klasę ir tokiu būdu atsiskaitomąjį darbą parašyti yra sudėtingiau

	sunkumai	<...> <...> Įvertinti mokinių taip yra daug sudėtingiau. Tai dėl šios priežasties didumą atsiskaitymų būdavo vykdomi kontaktinių susitikimų metu <...> <...> man kaip mokytojai tai buvo gan didelis iššūkis kaip paskirstyti atsiskaitymus į kontaktines dienas, kad jų nesukristų per daug į vieną dieną <...> <...> jei yra užduodami namų darbai juos patikrinti ar juos surinkti patikrinti yra gerokai sudėtingiau <...> <...> Pasikartosiu, toks darbų taisymas bei atsiskaitymų rašymas ir taisymas stengiantis tai suspėti atlikti kontaktinių pamokų dienomis, reikalaudavo ganėtinai daug pastangų, laiko, jėgų <...> <...> tomis dienomis kaip minėjau darbų taisymas ir atsiskaitymas ar patikrinamieji darbai tampa sudėtingesni ir gal net sakyčiau ne be tokie sąžiningi visų mokinių atžvilgiu <...> (A2)
Laiko apribojimai	Ilgai trunkanti pasiruošimas pamokoms	<...> nes tai atimdavo laiko ruošiantis pamokoms, nes reikėdavo visas medžiagas pasiruošti patiems ir skirti papildomo laiko <...> <...> nes reikėdavo pirmiausia išmokti ir tai taip pat atiminėdavo papildomo laiko, tiek mokytojams, tiek tėvams ir reikėjo priprasti prie tų pačių programų, kas trukdydavo greitesniam, tarkim žinių įgijimui <...> (A1) <...> aš save kai prisimenu turėdavau daug ruoštis pati, bet gerai tai, kad turėjau labai geras koleges, su kuriomis mes netgi dalindavomės <...> <...> ir visgi tas pasiruošimas užima labai daug laiko ir ypač pradinukam <...> <...> Daug teko laiko praleisti, daug tos darbo valandos ilgėjo, laiko aš nebesuskaičiavau, kiek aš ten dirbu prie jo, kaip pamatuoti, pasverti irgi negalėjau <...> (A3) <...> pačiai reikėdavo internete praleisti labai daug laiko, kad galėčiau atrinkti tam amžiaus tarpsniui tinkančią medžiagą mokiniams, kad ji būtų ir naudinga, kad ją ir būtų galima nemokamai naudotis <...> (A4)
	Netikslingai naudojamas pamokų laikas	<...> vykdavo šiek tiek sąmyšis grįžtant prie kontaktinio darbo ir tai taip pat sutrumpindavo laiką ir reikėdavo dirbti papildomai namuose daugiau <...> <...> kol juos prijungi, tuomet negali vesti pamokos, prašai palaukti ir tai taip pat trumpina laiką ir kartais kai kurias užduotis reikėdavo atlikti savarankiškai, aukojant pamokos laiką <...> <...> po savo darbų tiktais galėdavo atsiųsti darbus, tai tekdavo prailginti darbų pateikimo laiką, taip pat taip prailgėdavo ir jų taisymo laikas, o kartu ir jų pateikimo kokybė <...> <...> dėl to reikia papildomo laiko dirbant su tam tikromis programomis ir tai atimtų daugiau laiko, todėl jas darau retai <...> (A1) <...> o nuotoliniu būdu tai kadangi laikas ir ribotas ir maži vaikai nėra įvaldę tų kompiuterio panaudojimo, tų pasijungimo platformų, tai laikas labai gaišosi, nes nemoka įjungti mikrofono. Kol įjungia tą mikrofoną, kol pasako, kol kiti susivokia, tai laiko sąnaudos daug didesnė prie kompiuterio <...> (A6)

Mišriojo mokymo(si) būdo teikiamos galimybės		
Mokinių savarankišku mo ugdymas	Mokymasis naudotis technologijomis	<...> kad galima skaitmeninį turinį pasiekti kiekvienam vaikui, nes sėdint klasėje tai tų technologijų kiekvienam išdėlioti po ranka ar po planšetinį kompiuterį ar tą nešiojamąjį kompiuterį nėra galimybės, kad kiekvienoje klasėje būtų ir

		prie to turinio prisijungti. O mišriojo mokymosi būdu tai lengviau pasiekiamą <...> (A6)
	Kompiuterinio raštingumo mokymasis	<...> didžiausia nauda yra, tai mokinių gal savarankiškumo ugdymas <...> <...> jie patys įkeldavo ir užduotis ir nuotraukas ir komentuodavo. Su jais buvo kažkaip lengvą ir kompiuterinis žinoma raštingumas <...> <...> irgi tas kompiuterinis raštingumas ir savarankiškumo ugdymas taikant tą mišriojo ugdymo modelį, sakyčiau tai irgi sakyčiau tokia nauda <...> (A9)
Profesinių kompetencijų plėtojimas	Skaitmeninio raštingumo ir IKT naudojimo tobulėjimas	<...> mokytoja ir mokiniai turi tokią galimybę irgi išbandyti savo jėgas ir gebėjimus toliau mokantis tokiomis neįprastomis sąlygomis ir panaudoti bei išmokyti naujų metodų, dėmesio sukaupimo ir naudotis technologijomis, suteikiamomis programomis ir taip toliau <...> (A4) <...> Didžiausia nauda tai gal būtų ta, kad teko susidraugauti gan plačiai ir akivaizdžiai su informacinėmis technologijomis su įvairiomis naujomis programomis, tai tas tikrai buvo pats didžiausias plusas <...> <...> pati pradžia buvo sudėtinga, bet vėliau įprotis darė savo įtaką ir suteikė ne mažą naudą taikant po šiai dienai informacines technologijas savo darbe ir patirtyje <...> (A5) <...> tai po šito mišriojo mokymo praktikos atsirado didesnis supratimas apie kompiuterio galimybes, skaitmeninio turinio panaudojimą ir galimybę netgi dalyvauti pačiai mokymuose neatvykstant visiškai į tą mokymo vietą <...> (A6) <...> <...> pati labai daug išmokau, nes reikėjo daug ir konsultuotis ir kaip išsiųsti užduotis, kaip jas patikrinti ir kaip vaikus pritraukti, kad jie prisijungtų, tai tikrai labai daug išmokome <...> (A7)
	Profesinių įgūdžių tobulėjimas	<...> kad išmokome naujų įgūdžių, naudotis tam tikromis programomis tiek vaikai, tiek tėvai ir mokytojai <...> <...> vertinu teigiamai, nes praplėčiau savo žinias, išmokau naudotis programomis, to išmoko kartu ir mano klasės vaikai bei tėvai <...> (A1) <...> galbūt likau tvirtesnė, sakykim, ar ne? Nebijanti rizikuoti, spausti kokią programą, instaliuoti, žiūrėti kuo ta programa tokia žingeidesnė, smalsesnė. Pamačiau, kad užsienio literatūroje yra įvairių edukacinių priemonių sukurtų ir jas bandžiau paversti į lietuvių kalbą <...> (A3) <...> praktikos įgijau dirbdama su išmaniosiomis darbo priemonėmis <...> <...> įgūdžių įgavau ir vaikai gavo įgūdžių ir tėvai svarbiausia gavo įgūdžių, kad kiekvienas darbas kokį tu bedirbtum duoda plusų, duoda įgūdžių ir praktikos <...> (A8)
Ugdymo proceso modernizavimas	Pamokos interaktyvumo didinimas	<...> daugiau įtraukiau visokių užduočių naudojantis programomis, tokiomis kaip „Eduka“, „Ema“, „Wordwall“ as“, „Kahoot“ as“ ir kiti. Tas programos iš tikrųjų pradėjo naudoti ir vaikai atliekant namų darbus <...> (A1) <...> mišrusis mokymas mane privertė ieškoti įvairių galimybių kaip aš galėčiau pamokas padaryti interaktyvesnes <...> <...> kilę sunkumai privertė kaip ir minėjau ieškoti kažkokių tai naujesnių, įdomesnių būdų ir tikrai atrastos

		programėlės jau nebetaikant mišraus būdo atkeliavo ir į klasę, kuomet naudojamos jomis ir toliau <...> (A2) <...> ištiktųjų daug daugiau pradėjome taikyti informacinių technologijų savo ugdymo procese, programas įvairiausias, platformas, kuriuose galima būtų užduoti įvairesnių ir vaikams įdomesnių užduočių <...> <...> (A5) <...> galima greičiau informaciją susirasti ir kaupti. Ir užduotis įdomesnes galima panaudoti, ne vien popierines, o ir šiuolaikiniams vaikams informacinės technologijos yra labai patrauklios ir lengviau juos motyvuoti ir paskatinti mokytis, kai naudoji tą skaitmeninį turinį <...> (A6)
	Pamokos vaizdingumo ir patrauklumo didinimas	<...> <...> Pradėjau daugiau naudotis technologijomis ir jų teikiamomis galimybėmis pajvairinti pamoką, sudominti atskleidžiant temą. Tai tapo jau tiesiog įprasta pamokos dalimi, net jeigu vykstant pamokai, netgi spontaniškai kartais, ten mokiniai nežino kaip kartais atrodo tam tikras gyvūnas ir paklausus ar norit sužinot ir iš karto mes pasižiūrim. Ir taip pamoka tampa daug vaizdingesnė ir mokiniams įdomesnė <...> (A4) <...> atsivėrė daugiau galimybių, daug daugiau atsirado tos bazės internete ir pradėjai ieškoti, būtent visokiausių programėlių, užduotėlių, ką ir dabar puikiai, netgi kontaktiniu būdu tam tikras bazes, tam tikras programėles, tam tikrus puslapius taikau pamokų metu. Tai aš sakyčiau tai labai praplėtė akiratį ir pagelbėjo ieškant pamokų pajvairinimui įvairiausių užduočių <...> (A9)
	Nenutrūkstantis ugdymosi procesas	<...> mes galime nepasiklysti ir nebijoti sirgti, kaip vaikai <...> <...> kai būtent dar prieš du metus tokių dalybų nebuvo, tai jeigu gripo epidemija, tai viskas, ugdymo procesas nutrūksta. Čia jisai nenutrūksta visiškai <...> <...> visgi, tas vaikas kuris susilaužė koją gali matyti, jeigu neateis iki mokyklos ir girdėti ir ugdymo procesas visiškai nenutrūksta, tomis nuotolinio mokymosi dienomis <...> <...> tai va čia ir būtų labai gera išeitis, ne atostogas papildomai daryti, kai pamenu, kad mūsų laikais būdavo, o įvesti mišrų mokymą, na tarkime su minimaliu kontaktinių susitikimų intervalu <...> <...> Tai aš sakyčiau gal ne pradinukam, bet jeigu reikėtų, tai žinoma, o ką gi daryti, svarbu, kad ugdymo procesas nenutrūktų <...> (A3) <...> Nauda, tame, kad esant tokioms neįprastoms situacijom yra tęsiamas mokymosi procesas <...> (A4) <...> Nauda galbūt ta, kad nesustojo ugdymo procesą, kad galima buvo ir toliau mokytis, gal kažkiek prasčiau, net kas norėjo ir ten mokėsi <...> (A8)

Poreikiai ir būtinos sąlygos taikant mišrųjį ugdymą		
Ekstremalių sąlygų iššauktas poreikis	Esant karantinui	<...> Matau poreikį tik esant ekstremalioms sąlygoms, tokioms kaip vėl būtų tarkim paskelbtas karantinas, arba karo kažkoks tai pavojus <...> (A1) <...> na jei nuo manęs priklausytų, tikrai būtų tam tikroms situacijom ir arba tokioms ekstremalioms <...> (A4)
	Esant dideliui	<...> kada matome, kad jau yra sergamumas didelis klasėje,

	sergamumui	tai tuomet gal pasiūlyti, kad neįsisirgtų visi, nes tuomet ir ugdymo procesą gali išvis nutrūkti <...> <...> nelaukto kol visi iškris, jau tada netgi siūlyti eiti dirbti iš namų, numačius dienas, kada reikės ateiti į mokyklą darbų atsiskaitymui, ar rimtesnių temų aptarimui išsamiau <...> <...> Galbūt toks tiksliausias gal kada yra poreikis, pradinukus tik tada <...> (A3) <...> naudinga naudoti mišriojo mokymosi elementus, sakykim susirgus didelei klasei mokinių, va gripo epidemijos laikotarpiu, kad kai kelias dienas ar savaitę iškrenta didesnė klasė vaikų, kad nenutrūktų tas ugdymo procesas <...> (A6)
	Esant prastoms oro sąlygoms	<...> arba blogos labai oro sąlygos, kada mokiniai iš tolimesnių sričių, tarkim už miesto ribų galėtų atvykti, tuomet jiems būtų pritaikomas toks mokymo būdas <...> (A1) <...> Arba tiesiog kažkokios oro prognozės ar ne, jau mus skatina orai, šaltis na tarkim, būna juk dabar ypač žiemą. Galim gi numatyti ir iš anksto perspėti <...> (A3)
Mokinių specifiniai poreikiai	Kontakto ir socializacijos poreikis	<...> jiems reikia pabendrauti, jiems reikia prarodyti ką jie turi, kaip jie mokosi pasirodyti, kaip jie gali pakeisti ekraną ir panašiai <...> <...> tačiau vis dėl to vaikai turi per pertraukas ne rodyti kaip jie geba pasikeisti ekrano užsklandą, ką teikia ir visos programėlės ir galimybės, ne kaip jie žaidžia tam tikrus žaidimus, o žaisti ir bendrauti gyvai <...> (A2) <...> O pradinukai, jiems visų pirma reikia akių kontakto, gyvo matymo, gyvo paskatinimo, gyvo galbūt ne prisilietimo, bet tokio gyvo galvutės palinksėjimo, tokio gesto parodymo, ar ne, kad tu šaunuolis, to motyvavimo tokio, nes vaikams be motyvavimo, jų savivertė krenta ir jie kada jie ekrane sėdi mokytoja ne visada, ne visus pamato <...> <...> o čia gali mokytoja prieiti, vėlgi mokytoja prieina jis jau čia nugarą tiesina, rašo stipriau <...> <...> vaikams gal buvo sunkiau, aš manau, kai jie grįždavo į mokyklą, po tokių grįžta ir vėl išeina, grįžta ir vėl išeina, mišrusis kada ugdymas, ta tos draugystės galbūt nutrūko kai kurių, bendravimas. Tai reikėjo mums sulipdyti, sukljuoti, kad mes būtumėme vėl draugiška klasė <...> (A3) <...> bet emociškai ypatingai kai kurie vaikai, jiems buvo labai sudėtinga. Tai jie pasislėpdavo, neatsidarydavo ekrano, apatiški tapo po kurio laiko <...> <...> to tikrojo kontakto nebuvimas labai nusukrdina tą mokymo(si) procesą. Žmogiškasis faktorius yra labai reikalingas ir reikšmingas mokinio ugdymui. To emocinio intelekto, socialinio bendravimo tarpusavyje, kurio vaikams labai trūko <...> (A4) <...> dabar ir taip vaikai įkritę į tas informacines technologijas. Jiems pirmiausia svarbu bendrauti, tiesioginis kontaktas, o ir prie kompiuterio sėdint ranka nelavinama, smulkioji motorika atsilieka <...> (A6) <...> nes yra pamokos, kur tu turi būti čia ir dabar, stovėti, pirštu baksnoti, parodyto jo klaidą, parodyti ką daryti <...> (A8) <...> jie dar maži, tai skaityti ir rašyti kontaktu pagrinde visi šie dalykai vyksta, tai be proto sunku su pirmokais <...> <...>

		kadangi jie mokosi skaityti, mokosi rašyti, tai toks ugdymo(si) būdas manyčiau, kad būtų per daug sudėtingas. Kontaktas vis vien yra svarbiausia <...> (A9)
	Pagalbos poreikis	<...> kadangi maži vaikai, kaip pradinukai nevisi turi elektroninius paštus ir gali jais naudotis, todėl tekdavo laukti tėvų <...> <...> Taip pat mokiniai labai išsibalansuodavo, kai reikėdavo grįžti iš nuotolinių į kontaktines pamokas. Pasimiršdavo tam tikros taisyklės, reikėdavo jas dažniau priminti <...> (A1) <...> ir jeigu tėvai neįdėdą papildomo pagalbos indėlio vaikams, vadinasi, kyla spragos, kurias reikia vėliau užpildyti kontaktinių susitikimų metu <...> <...> Tokie vaikai dar pradinukai yra blaškūs, labai blaškūs. Jiems mokytis kelias dienas vienoje aplinkoje, kelias kitoje aplinkoje, na kelia tam tikrų sunkumų <...> <...> kai nusistovi tvarka, nuotoliu vaikai įsivažiuoja į vėžias, gal nelabai taip korektiškai kalbu, bet atsiranda rutina ir jiems tai pasidaro įprasta, paprasta, suprantama ... po kelių dienų grįžus į mokyklą jie vieni kitus pamato gyvai ir vėlgi tai yra tvarka kuomet reikia sėdėti suole, tai yra tvarka kuomet tu negali bet kada pasitraukti, pasižiūrėti, pasiimti kažką.... tai šičia vėlgi vaikams kyla sunkumų, nes vėl yra reikalinga adaptacija atėjus į mokyklą <...> (A2) <...> tai sudėtingiausia buvo jų kontrolė, sudėtinga buvo mokiniams prisijungti prie tam tikrų platformų, nes jie dar pagal amžių truputėlį mažesni <...> <...> Sprendžiant iš praktikos kurią teko patirti, tai pradinukai ištiktujų yra per maži dar mišriajam ugdymui ir tam visam integravimui, nes yra reikalinga jiems nuolatinė pagalba ir tėvų kontrolė <...> <...> dar kartą pasikartosiu, kad jiems reikalinga pagalba, kai kuriems ir nuolatinė tėvų ir pedagogų kontrolė prisijungimo reikalais <...> (A5) <...> Jie yra dar per maži, jie nevisi geba naudotis, tokiomis šiuolaikinėmis technologijomis <...> (A8) <...> jų tas kompiuterinis raštingumas gana silpnas, tai tėveliai turėdavo sėdėti kartu, padėti įjungti, išjungti <...> <...> sunkumų be proto daug, nes jie neturi savarankiškumo, neturi atsakomybės jausmo, tai tėveliams ta didžiausia užduotis buvo, kad tėveliai sėdėtų ir padėtų <...> <...> sunkumas yra priprasti prie mišriojo ugdymo, kad dalį namuose ir čia kokią vieną dieną ateini į mokyklą. Tai čia jiems būdavo toks pasimetimas <...> <...> gal tokie ir sunkumai pagrinde, kad tas vaikščiėjimas, tas pirmokams toks pasimetimas <...> (A9)
Mokinių netinkamo elgesio valdymas	Nedalyvavimas nuotolinėse pamokose	<...> kartais tas išjungimas kamerų nepadėdavo, netgi sakyčiau pakenkdavo, nes kiti tiesiog aš suprasdavau tiesiog, kad jų ten nėra net, ypatingai jeigu vieni <...> <...> buvo tokių patirčių kur galbūt buvo melagysčių pačių vaikų ugdantis iš namų, jie neprisijungia prie pamokos <...> <...> Ir gavosi taip, kad įvertinimai atitiko, kad nelanko, na tas toks nelanko tomis dienomis kai iš namų dirbame, neprijungia prie pamokų ir pamatę tėvai suprato kodėl tas toks jų įvertinimas <...> <...> kadangi žymėdavausi raides kurie yra kurių nėra ir parodžiau,

		kad jų nėra tomis dienomis prisijungusių, ir pasirodo tiesiog apgavo vaikas <...> (A3)
	Užsiėmimas kita veikla pamokų metu	<...> tai buvo problema ta, kad labiau išprusę, įgudę vaikai, turintys didesnę patirtį prie kompiuteriu jie sugebėjo demonstruoti dalyvavimą nuotolinei pamokoje, bet vykdavo užsiėmimas savais reikalais, kamerą išjungia, mikrofoną išjungia ir gali laisvai kompiuteryje įsikelti sakykim kažkokio žaidimo langą ir sėkmingai žaisti <...> (A6) <...> prie ekrano koncentruoja dėmesį ties kitais dalykais, ne ties pamokom, ne ties kažkokių darbų atlikimais, bet ties savo įvairiais žaidinimais, čia aš iš savo patirties kalbu <...> (A9)
Finansinių išteklių poreikis	Kompensacijos poreikis	<...> tai yra to pačio interneto apmokėjimas arba bent jau dalis kompensavimo, nes iš tikrųjų internetą turėjo apsimokėti patys tėvai, arba mokytojai. Tai kompensacija būtų tikrai vienas iš aspektų, kuris būtų labai teigiamas <...> <...> priemonių stoka, jų kainos, nes ne visos priemonės yra kompensuojamos ir turi palankias kainas jas įsigyti <...> (A1)
	Nemokamas turinys	<...> turėtų būti galimybė prie skaitmeninio turinio, tų skaitmeninių platformų prisijungti ir jas naudoti nemokamai, nes vis dėl to finansiniai resursai šeimų irgi yra ne begaliniai, juo labiau kai keli vaikai mokyklinio amžiaus <...> (A6)
Tėvų ir specialistų įsitraukimas	Tėvų teikiama pagalba	<...> Ir tikrai gerai žinau, kad tėvai rūpindavosi ir klausydavo netgi. Jeigu ne prie pat, tai prie durų prieidavo ir sakydavo: -Klausydavausi ar vaikas klauso ką kalbate jūs, -Na patikrindavo ar vyksta pamoka <...> (A3) <...> kalbėjau su tėveliais, skambinausi, kalbėjomės kaip daryti ar skatinti ar patikti ramybėje <...> (A4) <...> Mišriuotu būdu, tai ir tėvams buvo keliamas ne mažas rūpestis ir papildomas darbas juos prijungiant ir kontroliuojant, kad dalyvautų pamokose <...> (A5) <...> Ačiū tėveliam aišku, kurie labai didelį indėlį padarė ir dirbo su vaikais, gal net ir vietoj vaikų kai kurie, nu bet tokie laikai buvo <...> <...> Nes tėvai rūpinosi ir jie irgi iš ten klausėsi mano vedamų pamokų ir tikrai dirbo <...> (A8)
	Užduočių atlikimas už mokinius	<...>Užduočių atlikimas už mokinius <...> <...> yra kaip minėjau ir tokių atvejų, kai tėvai į mokymosi procesą, gal sakykim taip, mokinių mokymosi procese elgiasi ne visai tinkamai, etiškai ir sąžiningai <...> <...> Nuotoliu parašyti kai kurių darbų yra neįmanoma, nes patirtis rodo, kad kartais tėveliai pagelbsti vaikams sėdėdami šalia <...> (A2)
	Švietimo pagalbos specialistų konsultacijos	<...>Konsultavausi ir su psichologais, tuo atveju, kad kuo mažiau patiriami tie dalykai, kad kuo mažiau įtakotų vaiko tą emocinę ir psichologinę būseną <...> (A4) <...> jau sunku sakyti kaip sprendėme. Tiesiog konsultavomės su specialistais <...> (A7)